നിരാകരണപത്രം

(Disclaimer)

പ്രാദേശികഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിന്റെ സഹായത്തോടെ കേരള ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാരകക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധി നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

[2021] 13 S.C.R.231

അക്ഷയ് എൻ. പട്ടേൽ

v.

ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്കും മറ്റൊരു കക്ഷിയും

(2021 ലെ സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 6522)

2021 ഡിസംബർ 06

[ജസ്റ്റിസ് ഡോ. ധനഞ്ജയ വൈ. ചന്ദ്രചൂഡ്, ജസ്റ്റിസ് വിക്രം നാഥ്, ജസ്റ്റിസ് ബി.വി. നാഗരത്ന]

ഭാരതത്തിന്റെ ഭരണഘടന – 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ – വിദേശ വിനിമയ മേൽനോട്ട നിയമം, 1999 – 10(4), 11(1) എന്നീ വകുപ്പുകൾ – മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾക്കായുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ, 2020 – ഖണ്ഡം 2(iii) – ഖണ്ഡം 2(iii) ന്റെ ആനുപാതികത – ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കൽസ്, മാസ്കുകൾ, കയ്യുറകൾ, സാനിറ്റൈസറുകൾ, PPE ഓവറോൾസ്, വെന്റിലേറ്ററുകൾ തുടങ്ങിയ വ്യക്തിഗത സുരക്ഷാ ഉപകരണങ്ങൾ എന്നിവ നിർമ്മിക്കുകയും വ്യാപാരം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു സ്ഥാപനത്തിന്റെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറാണ് അപ്പീൽവാദി – ചൈനയിലെ ഒരു വിതരണക്കാരനിൽ നിന്ന് അമേരിക്കയിലെ ഒരു വാങ്ങുന്നയാൾക്ക് PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിൽക്കുന്നതിൽ ഒരു ഇടനിലക്കാരനായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു അന്താരാഷ്ട്ര മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര നടത്തിപ്പ് (MTT) കരാർ അപ്പീൽവാദി നേടുകയുണ്ടായി – അപ്പീൽവാദി തന്റെ ബാങ്കിനോട് MTT കരാർ നടപ്പിലാക്കാൻ ആവശ്യമായ രേഖകൾ ലഭ്യമാക്കുവാനായി ആവശ്യപ്പെട്ടു – 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ RBI, MTT

കരാറിന് അനുമതി നിഷേധിച്ചതായി ബാങ്ക് അപ്പീൽവാദിയെ അറിയിച്ചു – കോവിഡ്-19 മഹാമാരി കാരണമായി അതാത് സമയത്ത് പുറപ്പെടുവിച്ച വിവിധ വിജ്ഞാപനങ്ങളിലൂടെ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി ഗവൺമെന്റ് നിരോധിച്ചിരുന്നു – അതിനാൽ, PPE സംബന്ധിച്ച MTT കരാറുകൾ അനുവദനീയമല്ലാത്തതായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടു – അപ്പീൽവാദി റിട്ട് ഹർജി നൽകി – 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുതയെ അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്തു – ഹൈക്കോടതി ഖണ്ഡം 2(iii) ന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുത ശരിവെച്ചു – അപ്പീലിൽ ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു: PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിക്കാനുള്ള ഇന്ത്യൻ യൂണിയന്റെ നയം, കോവിഡ്-19 മഹാമാരി കാലത്ത് അത്തരം ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വ്യാപാരം ചെയ്യാൻ സാധ്യമല്ല എന്ന അവരുടെ നിലപാട് വ്യക്തമാക്കുന്നു – കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വ്യാപാരം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല എന്ന കേന്ദ്രസർക്കാർ നിലപാട്, ഈ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിദേശത്തേക്ക് കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്നതിൽ നിന്നും ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനങ്ങളെ വിലക്കുന്നതിലൂടെ, ആഗോളതലത്തിൽ ഏറ്റവും ഉയർന്ന വില നൽകുന്നവർക്ക് വിൽക്കുന്നത് തടഞ്ഞ് അവയുടെ വിതരണം കൃത്രിമമാക്കുന്നത് ഒഴിവാക്കാനുള്ള ഒരു ബോധപൂർവമായ നയപരമായ തീരുമാനത്തെയാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് – അതിനാൽ, സമ്പന്ന രാജ്യങ്ങളിൽ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ സംഭരിക്കുന്നത് തടയുന്നതിന്, ഇന്ത്യൻ വിദേശ നാണ്യ കരുതൽ ശേഖരം വിനിയോഗിക്കപ്പെടുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കാൻ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളിലെ MTT കൾ നിരോധിയ്ക്കേണ്ടത് അത്യാവശ്യമായിരുന്നു – വെറും കയറ്റുമതി നിരോധനം മാത്രം ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യ വിനിയോഗത്തെ നിയന്ത്രിക്കില്ല - അതിനാൽ, ഇന്ത്യയുടെ നയപരമായ നിലപാടിൽ സ്ഥിരത നിലനിർത്തുന്നതിന്, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT കൾ നിരോധിക്കേണ്ടത് അത്യന്താപേക്ഷിതമായിരുന്നു, ഇത് രാജ്യത്തിന്റെ നിയമപരമായ താൽപ്പര്യങ്ങൾ

സംരക്ഷിക്കുന്നതിനുള്ള ഏക മാർഗ്ഗവുമായിരുന്നു - 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ മതിയായ ആഭ്യന്തര ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള ആനുപാതികമായ നടപടിയാണെന്ന് കണ്ടെത്തിയ ഹൈക്കോടതിയുടെ നടപടി തീർത്തും ശരിയാണ് - ന്യായമായ രാഷ്ട്ര താൽപ്പര്യങ്ങൾ മുൻനിർത്തി നിയമപരമായി നടപ്പാക്കിയ ഈ നടപടി അപ്പീൽവാദിയുടെ മൗലികാവകാശങ്ങളെ ദോഷകരമായി ബാധിക്കില്ല - അതിനാൽ ഖണ്ഡം 2(iii) ഭരണഘടനയുടെ 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങളുടെ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിക്കുന്നുണ്ട്.

അപ്പീൽ തള്ളിക്കൊണ്ട് കോടതി ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു

വിധി: 1. സാമ്പത്തിക വിഷയങ്ങളിൽ സാമൂഹിക നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള രാഷ്ട്ര താൽപര്യവും, വ്യക്തികളുടെ അവകാശങ്ങളും സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള സന്തുലിതാവസ്ഥ കൈവരിയ്ക്കുന്നതിനായി ഈ കോടതി വിവിധ തത്വങ്ങൾ മുന്നോട്ടുവെച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒരു വ്യക്തിയുടെ വ്യാപാരമോ ബിസിനസ്സോ ചെയ്യാനുള്ള അവകാശത്തിന് പൂർണ്ണമായ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തുന്ന നിയമനിർമ്മാണപരമായോ ഭരണപരമായോ ഉള്ള നടപടികളെ കൂടുതൽ കർശനമായി വിശകലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടെന്ന വാദത്തിനടിസ്ഥാനമായി അപ്പീൽവാദി വിവിധ വിധിന്യായങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആനുപാതികത വിശകലനം ചെയ്യുന്ന നാല് ഘട്ടങ്ങളായുള്ള പരിശോധന അനുച്ഛേദം 19(6) പ്രകാരമുള്ള 'യുക്തിപരത' നിർണ്ണയിക്കാൻ മുമ്പ് ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന വിവിധ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് പകരം വെയ്ക്കപ്പെട്ടു. ഒരു അവകാശത്തിന്റെ സ്വഭാവവും അതിന്റെ ലംഘനത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മപരിശോധനയും നിയന്ത്രണത്തിന്റെ കാഠിന്യത്തെ മാത്രം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന ഒന്നല്ല. അവകാശ ലംഘനത്തിന്റെ വ്യാപ്തി എത്രയായിരുന്നാലും, അത് കാര്യകാരണങ്ങൾ വ്യക്തമാക്കുന്ന ഒരു സംസ്കാരം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന ഏകീകൃത തത്വത്തിലൂടെ വിലയിരുത്തപ്പെടണം. കെ.എസ്.

പുട്ടസ്വാമി v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ ("കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി (9J) എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതിയിലെ ഒൻപതംഗ ബെഞ്ച്, ഭാഗം III-ന് കീഴിലുള്ള മൗലികാവകാശ ലംഘനങ്ങൾ നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനായി ഒരു ആനുപാതിക വിശകലനം നിർദ്ദേശിച്ചു. ഒരു ആനുപാതിക വിശകലനത്തിന് വാണിജ്യപരമായ പ്രവർത്തനങ്ങളിലുള്ള നിരോധന നടപടികളുടെ ഭരണഘടനാപരമായ സാധുത ശരിയായ രീതിയിൽ പരിഗണിക്കാൻ കഴിയും. അതിനാൽ, പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളിലെ MTT-കൾ നിരോധിക്കാനുള്ള ആർ.ബി.ഐയുടെ തീരുമാനത്തിന്റെ ഭരണഘടനാപരമായ സാധുത നിർണ്ണയിക്കുന്ന ഈ വിധിന്യായം അതിന്റെ ആനുപാതിക വിശകലനത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് മുന്നോട്ടു പോകുന്നത്. [ഖണ്ഡിക 15]

2. ഈ കോടതി അപവദിത നടപടിയുടെ (2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii)) ആനുപാതികത നിർണ്ണയിക്കുന്നതിന് ആർ.ബി.ഐ നൽകിയ ന്യായീകരണത്തെ ആശ്രയിക്കുകയാണ്. താഴെ നൽകുന്ന നാല് ചോദ്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയായിരിക്കും ഈ വിശകലനം നടത്തുക: (i) ഈ നടപടി നിയമപരമായ ഒരു ലക്ഷ്യത്തെ മുൻനിർത്തിയുള്ളതാണോ? (ii) ഈ ലക്ഷ്യം നേടാൻ ഈ നടപടി അനുയോജ്യമാണോ? (iii) ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിന് ഈ നടപടി അനിവാര്യമാണോ? (iv) വ്യക്തിയുടെ അവകാശവും പ്രസ്തുത നടപടിയും തമ്മിൽ വേണ്ട രീതിയിൽ സന്തുലിതപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോ? [ഖണ്ഡിക 28]

നിയമസാധുത

3. ഈ പരിശോധനാ ഘട്ടത്തിൽ, ഒരു മൗലികാവകാശത്തെ ലംഘിക്കുന്നതായി ആരോപിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു ലക്ഷ്യത്തിന്റെ നിയമസാധുതയാണ് വിലയിരുത്തുന്നത്. ഈ നടപടി ഒരു ശരിയായ ലക്ഷ്യത്തിനായി, അതായത് ഒരു നിയമപരമായ ലക്ഷ്യത്തിനായിരിക്കണം.

കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി (9J) (മേൽപ്പരാമർശം) എന്ന കേസിലെ ഒൻപതംഗ ബെഞ്ചിന്റെ തീരുമാനത്തിൽ, അഞ്ച് ജഡ്ജിമാർ ആനുപാതികത വിലയിരുത്തുന്നതിനുള്ള ആദ്യ മാനദണ്ഡമായി 'സാധുവായ രാഷ്ട്ര താൽപര്യം' എന്ന മാനദണ്ഡത്തെ അംഗീകരിച്ചു. പ്രസ്തുത രാഷ്ട്ര താൽപര്യത്തിന് ഒരു ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശത്തെയോ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയോ മറികടക്കാൻ തക്ക പ്രാധാന്യം ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഈ കേസിൽ, ആഗോള ആരോഗ്യ പകർച്ചവ്യാധിയുടെ സമയത്ത് ആഭ്യന്തര ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനാണ് പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി, ഇറക്കുമതി, MTT-കൾ എന്നിവ നിരോധിച്ചത്. കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയെ ചെറുക്കാൻ ആരോഗ്യ സംരക്ഷണ സംവിധാനത്തിന് ആവശ്യത്തിനുള്ള പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ സംഭരണം ആവശ്യമാണ്. അനുച്ഛേദം 21 പ്രകാരമുള്ള ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിനും, അനുച്ഛേദം 47 പ്രകാരം പൊതുജനാരോഗ്യം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നത് ഒരു പ്രാഥമിക കടമയായി നിശ്ചയിക്കുന്ന രാഷ്ട്ര നയത്തിനുള്ള നിർദ്ദേശക തത്വങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായുള്ളതാണ് പി.പി.ഇ കളുടെ വിതരണം ഉറപ്പാക്കുക എന്ന ഭരണകൂടത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. ഇന്ത്യയിൽ ആവശ്യത്തിന് പി.പി.ഇ ലഭ്യമാക്കുക എന്ന ഈ ലക്ഷ്യത്തിന്റെ നിയമസാധുതയെ അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടില്ല. 2021 ജനുവരി 30-ന് തന്റെ സത്യവാങ്മൂലം സമർപ്പിച്ചപ്പോൾ, രാജ്യത്തെ മഹാമാരിയുടെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചും പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ മതിയായ സ്റ്റോക്ക് ഉറപ്പാക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ചും ആർ.ബി.ഐ വിശദീകരിച്ചിരുന്നു. നിലവിലുള്ള മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ആവശ്യത്തിന് PPE സാധനങ്ങൾ ഉറപ്പാക്കുക എന്ന ഭരണകൂടത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം നിയമപരമാണ്. അതിനാൽ, അപവദിത നടപടി, ഒരു വ്യാപാരം ചെയ്യാനുള്ള ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശത്തെ മറികടക്കാൻ തക്ക പ്രാധാന്യമുള്ള ഒരു നിയമപരമായ ലക്ഷ്യം മുൻ നിർത്തിയുള്ളതാണെന്ന നിഗമനത്തിൽ ഈ കോടതി എത്തിച്ചേരുന്നു. [ഖണ്ഡിക 29]

അനുയോജ്യത

4. FEMA-യുടെ കീഴിൽ അംഗീകൃത വ്യക്തികൾക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നതിനുള്ള ചുമതല RBI-യ്ക്കാണ് ഉള്ളത്. "വിദേശ വ്യാപാരവും പണമിടപാടുകളും സുഗമമാക്കുന്നതിനും ഇന്ത്യയിലെ വിദേശനാണ്യ വിപണിയുടെ ചിട്ടയായ വികസനത്തിനും പരിപാലനത്തിനും വേണ്ടി വിദേശനാണ്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിയമം ഏകീകരിക്കാനും ഭേദഗതി ചെയ്യാനും" വേണ്ടിയുള്ള ഒരു നിയമമായാണ് FEMA അവതരിപ്പിച്ചത്. അതിനാൽ, ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം സംരക്ഷിക്കുന്നതിന് ലക്ഷ്യമിട്ട് ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ വിപണി നിയന്ത്രിക്കപ്പെടുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പാക്കുക എന്നതാണ് FEMA- നിയമപ്രകാരമുള്ള RBI-യുടെ ചുമതല. 2000 മുതൽ MTT കളെക്കുറിച്ച് RBI പുറത്തിറക്കിയ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പരിശോധിച്ചാൽ, അവയിലേറെയും സാങ്കേതിക സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്നും ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന രീതിയെ നിയന്ത്രിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവയാണെന്നും വ്യക്തമാണ്. തൽഫലമായി, ഏതൊക്കെ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്ക് മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ (MTT) അനുവദനീയമല്ല എന്ന് തരംതിരിക്കുന്നതിനുള്ള നയപരമായ തീരുമാനം ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് (RBI) എടുത്തിട്ടില്ല. പകരം, അവർ വിദേശ വ്യാപാര നയത്തിന് (FTP) കീഴിൽ ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ (UOI) എടുത്ത തീരുമാനത്തെ ആശ്രയിക്കുകയായിരുന്നു. ഇന്ത്യയിൽ ഇറക്കുമതിയോ കയറ്റുമതിയോ നിരോധിച്ച ഉൽപ്പന്നങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള അത്തരം തീരുമാനം, വിദേശ വ്യാപാര നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 3(2) പ്രകാരം ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ (UOI) ആണ് എടുക്കുന്നത്. വകുപ്പ് 3(2) പ്രകാരമുള്ള അധികാരം ഉപയോഗിച്ച്, COVID-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്ക് നിലനിർത്തേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യം കണക്കിലെടുത്ത്, 2020 ഫെബ്രുവരി 8 മുതൽ ആരംഭിക്കുന്ന ഒന്നിലധികം വിജ്ഞാപനങ്ങൾ ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ പുറത്തിറക്കിയിട്ടുണ്ട്. [36,37,38 എന്നീ

ഖണ്ഡികകൾ]

5. ഇന്റർനാഷണൽ മോണിറ്ററി ഫണ്ട്, അതിന്റെ ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സ് ആൻഡ് ഇന്റർനാഷണൽ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് പൊസിഷൻ മാനുവലിന്റെ ആറാം പതിപ്പിൽ, മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടിനെ (MTT) നിർവ്വചിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരു MTT യിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന സാധനങ്ങൾ ഇടനിലക്കാരന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ ഒരിക്കലും പ്രവേശിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും, സാധാരണ ഇറക്കുമതികളും കയറ്റുമതികളും രേഖപ്പെടുത്തുന്നതിന് സമാനമായി ഇടപാടിന്റെ ഇറക്കുമതി ഘട്ടത്തിൽ നെഗറ്റീവ് കയറ്റുമതിയായും, കയറ്റുമതി ഘട്ടത്തിൽ പോസിറ്റീവ് കയറ്റുമതിയായും രേഖപ്പെടുത്തുന്നു എന്നത് വ്യക്തമാണ്. [ഖണ്ഡിക 42]

6. IMF-ന്റെ ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സ് കംപൈലേഷൻ ഗൈഡ്-ഉം ഈ നിഗമനത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നു. ഒരു MTT-യിലെ ഇടനിലക്കാരന്റെ പങ്ക് മുൻപ് ഒരു സേവനം നൽകുന്നതായി മാത്രമാണ് കണക്കാക്കിയിരുന്നത് എന്ന് ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ, ഇടനിലക്കാരനെ വിതരണക്കാരനിൽ നിന്ന് വാങ്ങുന്നയാളിലേക്ക് സാധനങ്ങൾ കൊണ്ടുപോകുന്ന സമയത്തുള്ള ഒരു ഉടമയായാണ് കണക്കാക്കുന്നത്. അതിനാൽ, ഒരു MTT-യിലെ സാധനങ്ങൾ ഇടനിലക്കാരന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ ഒരിക്കലും പ്രവേശിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ പോലും, അവയെ നെഗറ്റീവ്, പോസിറ്റീവ് കയറ്റുമതികളായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു. [ഖണ്ഡിക 43]

7. അതിനാൽ, MTT-കൾ പരമ്പരാഗത ഇറക്കുമതികൾക്കും കയറ്റുമതികൾക്കും സമാനമാണ് എന്ന എതിർകക്ഷികളുടെ നിലപാടിനെ അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിലുള്ള അഭിപ്രായം പിന്തുണയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ, ചരക്കുകളിന്മേലുള്ള എം.റ്റി.റ്റി അനുവദിക്കുന്നത് എഫ്.ടി.പി പ്രകാരമുള്ള അവയുടെ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതിക്ക് അനുമതിയുണ്ടോ എന്നതുമായി

ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു ആർബിഐക്ക് സൗകര്യപ്രദം. നേരത്തെ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച വിജ്ഞാപനങ്ങളെ അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടില്ല. അതിനാൽ, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രകാരം അവയുടെ MTT കൾ നിരോധിച്ചതും ഉചിതമായി കണക്കാക്കുന്നു. [ഖണ്ഡിക 44]

നടപടിയുടെ ആവശ്യകത

8. MTT കളുടെ സ്വഭാവം പരിഗണിച്ച ശേഷം, അപ്പീൽവാദിയുടെ വാദങ്ങൾ ഈ കോടതി രണ്ട് കാരണങ്ങളാൽ തള്ളിക്കളയുന്നു. ഒന്നാമതായി, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ MTT കൾ ഇന്ത്യയിലെ അവയുടെ സ്റ്റോക്ക് നേരിട്ട് കുറയ്ക്കുന്നില്ലെങ്കിലും, അത് രണ്ട് വിദേശ രാജ്യങ്ങൾക്കിടയിലുള്ള അവയുടെ വ്യാപാരത്തിന് സൗകര്യമൊരുക്കുന്നുണ്ട്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത്, അന്താരാഷ്ട്ര വിപണിയിൽ ലഭ്യമായ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ അളവ് നേരിട്ട് കുറയ്ക്കുന്നു. ആവശ്യം വന്നിരുന്നെങ്കിൽ ഇന്ത്യക്ക് വാങ്ങാമായിരുന്ന ഉൽപ്പന്നങ്ങളാണവ. അതിനാൽ, ഇന്ത്യക്ക് നേടാൻ കഴിയുമായിരുന്ന അന്താരാഷ്ട്ര വിപണിയിലെ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ലഭ്യത കുറയ്ക്കാൻ MTT കൾ വഴിവെക്കുന്നു. രണ്ടാമതായി, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിക്കാനുള്ള ഇന്ത്യൻ യൂണിയന്റെ (UOI) നയം, കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ആ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വ്യാപാരയോഗ്യമല്ല എന്ന അവരുടെ നിലപാടിനെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്. അന്താരാഷ്ട്ര വിതരണം കുത്തകയാക്കാൻ സാധ്യതയുള്ള ഉയർന്ന തുക വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്ന ആഗോള ലേലക്കാർക്ക് അവ ലഭ്യമാകാതിരിക്കുന്നതിനായി ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഈ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിദേശത്തേക്ക് കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്നതിൽ നിന്ന് വിലക്കുന്നതിനായുള്ള ഒരു ബോധപൂർവമായ നയപരമായ തീരുമാനത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. അതിനാൽ, ധനിക രാഷ്ട്രങ്ങൾ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ പൂഴ്ത്തിവെയ്ക്കാതിരിക്കുവാനായി ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം ഉപയോഗിക്കുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കാൻ മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ

(MTT) നിരോധിയ്ക്കേണ്ടത് ആവശ്യമായിരുന്നു. വെറും കയറ്റുമതി നിരോധനം മാത്രം ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യത്തിന്റെ ഉപയോഗത്തെ നിയന്ത്രിക്കില്ല. അതിനാൽ, ഇന്ത്യയുടെ നയപരമായ നിലപാട് എല്ലാ തലങ്ങളിലും സ്ഥിരമായി നിലനിർത്തുന്നതിന്, PPE ഉൽപന്നങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ MTT കൾ നിരോധിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമായിരുന്നു, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ താൽപര്യം സാക്ഷാത്കരിക്കുവാനുള്ള ഒരേയൊരു ബദൽ മാർഗ്ഗം അതായിരുന്നു. [ഖണ്ഡിക 47]

RBI യുടെ നിയന്ത്രിത സ്വഭാവം

9. ഈ കേസിൽ, PPE ഉൽപന്നങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് MTT കൾക്ക് ഏർപ്പെടുത്തിയ നിരോധനവും ഇന്ത്യൻ പൗരന്മാരുടെ പൊതുജനാരോഗ്യവും തമ്മിൽ ഒരു യുക്തിപരമായ ബന്ധമുണ്ടെന്ന് RBI തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. FTP-യും MTT കളും തമ്മിലുള്ള നിർണ്ണായക ബന്ധം എതിർകക്ഷികൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. രണ്ട് വ്യത്യസ്ത രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിൽ PPE ഉൽപന്നങ്ങളിലുള്ള MTT കൾക്ക് സൗകര്യമൊരുക്കുന്നത് പ്രാഥമികമായി ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്കുകളുടെ ലഭ്യതയുമായി ബന്ധമില്ലാത്തതായി തോന്നാം. എന്നിരുന്നാലും, ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യ ശേഖരത്തിന്റെ ഉപയോഗം, MTT കൾ, ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്കുകളുടെ ലഭ്യത എന്നിവ തമ്മിലുള്ള ബന്ധം RBI ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട് (C.2, C.3 എന്നീ വിഭാഗങ്ങളിൽ വിലയിരുത്തിയത് പോലെ). വലിയ ജനസംഖ്യയുള്ള ഒരു വികസ്വര രാജ്യമെന്ന നിലയിൽ, PPE ഉൽപന്നങ്ങളുടെ ഇറക്കുമതിയിലും കയറ്റുമതിയിലും FTP നിയന്ത്രണങ്ങളുമായി MTT യുടെ അനുവദനീയതയെ ബന്ധിപ്പിക്കാനുള്ള RBI-യുടെ നയത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല. അതിനാൽ, ഒരു മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് പൊതുജനാരോഗ്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിന്, RBI-യും ഇന്ത്യൻ യൂണിയനും ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് വേണ്ടത്ര പ്രാധാന്യം നൽകേണ്ടതുണ്ട്. [ഖണ്ഡിക 57]

10. അതിനാൽ, ഒരു പൊതുജനാരോഗ്യ പ്രതിസന്ധി അവസാനിക്കുന്നത് വരെ ജുഡീഷ്യൽ റിവ്യൂ തടഞ്ഞുവയ്ക്കുക എന്നത് ഈ കോടതിയുടെ നിലപാടല്ല. ഭരണകൂടത്തിന്റെ അതിരുകടന്ന നടപടികളിൽ നിന്ന് സംരക്ഷണം നൽകുന്ന ഒരു ഭരണഘടനാ കാവൽക്കാരന്റെ പങ്ക് ആണ് കോടതിയ്ക്കുള്ളത്. മഹാമാരിയെ നിയന്ത്രിക്കാൻ നടപ്പാക്കുന്ന അസാധാരണ നടപടികളുടെ സ്വഭാവവും ലക്ഷ്യവും വേണ്ടത്ര പരിഗണിച്ച്, ഒരു ഭരണകൂട നടപടിയുടെ ആനുപാതികത നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ കോടതികൾ തുടർന്നും അതിന്റെ പങ്ക് നിർവഹിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കും. ചുരുക്കം ചിലരുടെ സ്വതന്ത്രമായ ബിസിനസ്സ് താൽപര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാൻ, ബഹുജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമം ഉറപ്പാക്കുന്ന ജനാധിപത്യപരമായ താൽപര്യങ്ങളെ കോടതി വഴി റദ്ദാക്കാൻ കഴിയില്ല. [ഖണ്ഡിക 57]

<u>ഉപസംഹാരം</u>

11. അതിനാൽ, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പി.പി.ഇ ഉൽപന്നങ്ങളുടെ ആവശ്യത്തിന് ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്ക് ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് അനുപാതികമായ ഒരു നടപടിയാണെന്ന് മദ്ധ്യപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതി 2020 ഒക്ടോബർ 8-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച വിധി ശരിയാണെന്ന് ഈ കോടതി കണ്ടെത്തുന്നു. ന്യായമായ ഒരു രാഷ്ട്ര താല്പര്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായാണ് ഈ നടപടി നിയമപരമായി നടപ്പാക്കിയത്. ഇത് അപ്പീൽവാദിയുടെ മൗലികാവകാശങ്ങളിന്മേൽ പരിധിയിൽ കവിഞ്ഞ് ബാധിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ, ഖണ്ഡം 2(iii), അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവയുടെ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിക്കുന്നുണ്ട്. (ഖണ്ഡിക 58)

ട്രേഡിംഗ് കോർപ്പറേഷൻ v. വാണിജ്യ നികുതി അധികാരി, **AIR 1963 SC 1811;** ചിന്തമൻ റാവു v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്ധ്യപ്രദേശ്, **AIR 1951 SC 118;** കെ.എസ്.

പുട്ടസ്വാമി v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2017) 10 SCC 1: [2017] 10 SCR 569;** കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2019) 1 SCC 1: [2018] 8 SCR 1;** റുസ്തം കവാസ്ജി കൂപ്പർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(1970) 1 SCC 248: [1970] 3 SCR 530;** ഷായറ ബാനു v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2017) 9 SCC 1: [2017] 9 SCR 797;** ജോസഫ് കുരുവിള വെള്ളൂക്കുന്നേൽ v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്, **AIR 1962 SC 1371** – അനുവർത്തിച്ചു.

ഇന്റർനെറ്റ് ആന്റ് മൊബൈൽ അസോസിയേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്, **(2020) 10 SCC 274 : [2020] 2 SCR 297;** ഗുജറാത്ത് മസ്ദൂർ സഭ v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഗുജറാത്ത്, **(2020) 10 SCC 459 2020 (10) JT 307** – ആശ്രയിച്ചു.

ശ്രീ സീതാറാം ഷുഗർ കോ. ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(1990) 3 SCC 223 : [1990] 1 SCR 909;** പ്രഗ് ഐസ് & ഓയിൽ മിൽസ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(1978) 3 SCC 459 : [1978] 3 SCR 293;** പി.ടി.ആർ. എക്സ്പോർട്ട്സ് (മദ്രാസ്) (പി) ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(1996) 5 SCC 268 : [1996] 2 Suppl. SCR 662;** എം.ആർ.എഫ്. ലിമിറ്റഡ് v. ഇൻസ്പെക്ടർ കേരള ഗവൺമെന്റ്, **(1998) 8 SCC 227 : [1998] 2 Suppl. SCR 632;** എം.ആർ.എഫ്. ലിമിറ്റഡ് v. ഇൻസ്പെക്ടർ കേരള ഗവൺമെന്റ്, **(1998) 8 SCC 227 : [1998] 2 Suppl. SCR 632;** ബി.പി. ശർമ്മ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2003) 7 SCC 309 : [2003] 2 Suppl. SCR 684;** ദ്വാരക പ്രസാദ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഉത്തർപ്രദേശ്, **AIR 1954 SC 224;** ശ്രീ മീനാക്ഷി മിൽസ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **AIR 1974 SC 366;** സഗീർ അഹമ്മദ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പി., **(1955) 1 SCR 707;** ജലൻ ട്രേഡിംഗ് കോ. v. ഡി.എം. ആനെ, **AIR 1973 SC 233;** ഇന്ത്യൻ ഹാൻഡിക്രാഫ്റ്റ്സ് എംപോറിയം v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ,

(2003) 7 SCC 589 : [2003] 3 Suppl. SCR 43; ചിന്തമൻ റാവു v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്ധ്യപ്രദേശ്, **AIR 1951 SC 118;** നരേന്ദ്ര കുമാർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **AIR 1960 SC 430;** മുഹമ്മദ് ഫാറൂഖ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്ധ്യപ്രദേശ്, **(1969) 1 SCC 853 : [1970] 1 SCR 156;** സെല്ലുലാർ ഓപ്പറേറ്റേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. ടെലികോം റെഗുലേറ്ററി അതോറിറ്റി ഓഫ് ഇന്ത്യ, **(2016) 7 SCC 703 : [2016] 9 SCR 1;** ഇന്റർനെറ്റ് ആന്റ് മൊബൈൽ അസോസിയേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്, **(2020) SCC OnLine SC 275;** ഓം കുമാർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2001) 2 SCC 386 : [2000] 4 Suppl. SCR 693;** മോഡേൺ ഡെന്റൽ കോളേജ് ആന്റ് റിസർച്ച് സെന്റർ v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്ധ്യപ്രദേശ്, **(2016) 7 SCC 353 : [2016] 3 SCR 579;** സുഖ്നന്ദൻ സരൺ ദിനേശ് കുമാർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **AIR 1982 SC 902;** ലക്ഷ്മി ഖണ്ഡ്സാരി v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഉത്തർപ്രദേശ്, **AIR 1981 SC 860;** പീർലെസ് ജനറൽ ഫിനാൻസ് ആന്റ് ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് കോ. ലിമിറ്റഡ് v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്, **(1992) 2 SCC 343 : [1992] 1 SCR 406;** ആർ.കെ. ഗാർഗ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(1981) 4 SCC 675;** ബാല്കോ എംപ്ലോയീസ് യൂണിയൻ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2002) 2 SCC 333 : [1982] 1 SCR 947;** സ്വിസ് റിബൺസ് (പി) ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, **(2019) 4 SCC 17 : [2019] 3 SCR 535;** എബിക്സ് സിംഗപ്പൂർ v. കമ്മിറ്റി ഓഫ് ക്രെഡിറ്റേഴ്സ് ഓഫ് എഡുകോമ്പ് സൊല്യൂഷൻസ് (പി) ലിമിറ്റഡ്, **(2021) SCC OnLine SC 313** – പരാമർശിച്ചു.

ഉദ്ധരിച്ച കേസുകൾ

[1990] 1 SCR 909	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 7(v)
[1978] 3 SCR 293	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 7(v)
[1996] 2 Suppl. SCR 662	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 7(v)
[1998] 2 Suppl. SCR 632	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 12
[2003] 3 Suppl. SCR 43	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 12
[1998] 2 Suppl. SCR 632	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 13
[2003] 2 Suppl. SCR 684	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 14
[1970] 1 SCR 156	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 15
[2016] 9 SCR 1	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 15
[2017] 10 SCR 569	അനുവർത്തിച്ചു	ഖണ്ഡിക 15

[2000] 4 Suppl. SCR 693	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 16
[2016] 3 SCR 579	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 17
[2018] 8 SCR 1	അനുവർത്തിച്ചു	ഖണ്ഡിക 18
[1970] 3 SCR 530	അനുവർത്തിച്ചു	ഖണ്ഡിക 25
[2017] 9 SCR 797	അനുവർത്തിച്ചു	ഖണ്ഡിക 26
[1992] 1 SCR 406	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 52
[2020] 2 SCR 297	ആശ്രയിച്ചു	ഖണ്ഡിക 53
[1982] 1 SCR 947	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 55
[2019] 3 SCR 535	പരാമർശിച്ചു	ഖണ്ഡിക 55

സിവിൽ അപ്പീൽ അധികാരിത: 2021 ലെ സിവിൽ അപ്പീൽ നമ്പർ 6522.

മദ്ധ്യപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതിയുടെ ഇൻഡോർ ബെഞ്ച് 2020 ലെ റിട്ട് ഹർജി നമ്പർ 7902 ൽ 08.10.2020 ൽ പ്രസ്താവിച്ച വിധിന്യായത്തിൽ നിന്നും ഉത്തരവിൽ നിന്നും.

അപ്പീൽവാദിയ്ക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ M/s പി.ബി.എ. ലീഗലിന് വേണ്ടി അഡ്വ. ആയുഷ് അഗർവാല ഹാജരായി.

എ.എസ്.ജി വിക്രംജിത്ത് ബാനർജി; സ്വരൂപമ ചതുർവേദി, പി.വി. യോഗേശ്വരൻ, മുഹമ്മദ് അഖിൽ, രാജ് ബഹദൂർ യാദവ്, രമേശ് ബാബു എം.ആർ., മനീഷ സിംഗ്, മനിഷ ശർമ്മ എന്നീ അഭിഭാഷകർ എതിർകക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായി.

കോടതി വിധി പ്രസ്താവിച്ചത്:

ജസ്റ്റിസ് ഡോ. ധനഞ്ജയ വൈ. ചന്ദ്രചൂഡ്.

വിശകലനത്തിനം സൗകര്യത്തിനുമായി ഈ വിധിന്യായം വിവിധ വിഭാഗങ്ങളായി തിരിച്ചിരിക്കുന്നു.

അവ താഴെ പറയുന്നവയാണ്:

എ. വസ്തുതാപരമായ പശ്ചാത്തലം

ബി. വാദങ്ങൾ

സി. ഒരു ആനുപാതിക വിശകലനം

സി.1 നിയമസാധുത

സി.2 അനുയോജ്യത

സി.3 നടപടിയുടെ ആവശ്യകത

സി.4 മൗലികാവകാശങ്ങളും സർക്കാരിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള

സന്തുലിതാവസ്ഥ

സി.4.1 ആർബിഐയുടെ നിയന്ത്രണപരമായ പങ്ക്

ഡി. ഉപസംഹാരം

എ. വസ്തുതാപശ്ചാത്തലം

1. ഇൻഡോറിലെ മദ്ധ്യപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതിയുടെ ഡിവിഷൻ ബെഞ്ച് 2020 ഒക്ടോബർ 8-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിനും ഉത്തരവിനും എതിരെയാണ് ഈ അപ്പീൽ നല്കിയിരിയ്ക്കുന്നത്. 1999-ലെ വിദേശ വിനിമയ മേൽനോട്ട നിയമത്തിലെ[1] 10(4), 11(1) എന്നീ വകുപ്പുകൾ പ്രകാരം ഒന്നാം എതിർകക്ഷിയായ ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്[2] 2020 ജനുവരി 23-ന്[3] പുറത്തിറക്കിയ മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾക്കുള്ള[4] പുതുക്കിയ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ഹൈക്കോടതി ശരിവെച്ചിരുന്നു.

2. ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കൽസ്; ഹെർബൽ, ചർമ്മസംരക്ഷണ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ; കൂടാതെ മാസ്കുകൾ, കയ്യുറകൾ, സാനിറ്റൈസറുകൾ, PPE ഓവറോൾസ്, വെന്റിലേറ്ററുകൾ[5] തുടങ്ങിയ വ്യക്തിഗത സംരക്ഷണ ഉപകരണങ്ങൾ എന്നിവ നിർമ്മിക്കുകയും വ്യാപാരം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്ന ഒരു സ്ഥാപനത്തിന്റെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടറാണ് അപ്പീൽവാദി. ചൈനയിലെ ഒരു വിതരണക്കാരനിൽ നിന്ന് ചരക്ക് വാങ്ങുന്ന യുണൈറ്റഡ് സ്റ്റേറ്റ്സിലെ ഒരു കക്ഷിക്ക് PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിൽക്കുന്നതിൽ ഒരു ഇടനിലക്കാരനായി പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു അന്താരാഷ്ട്ര മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര നടത്തിപ്പ് (MTT) കരാറാണ് കേസിന്റെ അടിസ്ഥാനം.

1 "FEMA"

2 "RBI"

3 "2020 MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ" - ആർബിഐ/2019-20/152: എ.പി. (ഡിഐആർ സീരീസ്) സർക്കുലർ നമ്പർ 20

4 "MTT"

5 PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ" എന്ന് കൂട്ടായി പരാമർശിക്കുന്നു

2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾക്കനുസരിച്ച്, MTT കരാർ നടപ്പിലാക്കാൻ ആവശ്യമായ രേഖകൾക്കായി (ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ് പോലുള്ളവ) 2020 മെയ് 1-ന് അപ്പീൽവാദി തന്റെ അംഗീകൃത ബാങ്കിന് കത്തെഴുതി. 2020 മെയ് 4-ന്, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രകാരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ MTT കരാറിന് RBI അനുമതി നിഷേധിച്ചതായി ബാങ്ക് അപ്പീൽവാദിയെ അറിയിച്ചു. ഖണ്ഡം 2(iii) താഴെക്കൊടുക്കുന്നു:

> "iii. സാധനം എത്തിക്കുന്ന തീയതിയിൽ ഇന്ത്യയുടെ നിലവിലുള്ള വിദേശ വ്യാപാര നയം (FTP) പ്രകാരം കയറ്റുമതി/ഇറക്കുമതിക്ക് അനുവദനീയമായ സാധനങ്ങൾക്ക് മാത്രമേ MTT നടത്താൻ പാടുള്ളൂ. കയറ്റുമതിക്കും (കയറ്റുമതി പ്രഖ്യാപന ഫോം ഒഴികെ) ഇറക്കുമതിക്കും (ബിൽ ഓഫ് എൻട്രി ഒഴികെ) ബാധകമായ എല്ലാ നിയമങ്ങളും ചട്ടങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളും യഥാക്രമം കയറ്റുമതികളിലും ഇറക്കുമതികളിലും പാലിച്ചിരിക്കണം."

അക്കാലത്ത്, നിലവിലുള്ള കോവിഡ്-19 മഹാമാരി കാരണം, 2020 ഫെബ്രുവരി 8, 2020 ഫെബ്രുവരി 25, 2020 മാർച്ച് 19 തീയതികളിലെ തുടർച്ചയായ വിജ്ഞാപനങ്ങളിലൂടെ രണ്ടാം എതിർകക്ഷിയായ കേന്ദ്ര വാണിജ്യ വ്യവസായ മന്ത്രാലയവും ഡയറക്ടറേറ്റ് ജനറൽ ഓഫ് ഫോറിൻ ട്രേഡും[6] PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചിരുന്നു. അതിനാൽ, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രകാരം PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT കരാറുകൾ അനുവദനീയമല്ലാത്തതായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടു.

3. ബാങ്കിൽ നിന്ന് അറിയിപ്പ് ലഭിച്ചതിനെ തുടർന്ന്, അപ്പീൽവാദി 2020 മെയ് 12-ന് വാണിജ്യ മന്ത്രാലയത്തിനും ഡി.ജി.എഫ്.ടിക്കും ഒരു ഇമെയിൽ അയച്ചു. തന്റെ MTT കരാർ

6 വാണിജ്യ മന്ത്രാലയവും DGFT യും

പ്രകാരം PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ ഇന്ത്യയിൽ നിന്ന് കയറ്റുമതി ചെയ്യപ്പെടുന്നില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം അതിൽ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. മറ്റ് രണ്ട് രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള വ്യാപാരത്തിൽ താൻ ഒരു ഇടനിലക്കാരനായി മാത്രമാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നതെന്നും അദ്ദേഹം വാദിച്ചു. അതിനാൽ, ഖണ്ഡം 2(iii)-ലെ വ്യവസ്ഥകളിൽ നിന്ന് PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT കരാറുകൾക്ക് ഇളവ് നൽകിക്കൊണ്ട് ഒരു വിജ്ഞാപനം/വിശദീകരണം/സർക്കുലർ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ അദ്ദേഹം വാണിജ്യ മന്ത്രാലയത്തോടും ഡി.ജി.എഫ്.റ്റി യോടും അഭ്യർത്ഥിച്ചു. എന്നാൽ അപ്പീൽവാദിയ്ക്ക് മറുപടി ലഭിച്ചില്ല. തുടർന്ന്, അപ്പീൽവാദി അനുച്ഛേദം 226 പ്രകാരം മദ്ധ്യപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതിയിൽ ഒരു റിട്ട് ഹർജി[7] ഫയൽ ചെയ്തു. 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ഭരണഘടനാ വിരുദ്ധമാണെന്നും അത് അപ്പീൽവാദിയുടെ അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) പ്രകാരമുള്ള ബിസിനസ്സ് ചെയ്യാനുള്ള അവകാശത്തെയും അനുച്ഛേദം 21 പ്രകാരമുള്ള ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തെയും ലംഘിക്കുന്നുവെന്നും റിട്ട് ഹർജിയിൽ വാദമുയർത്തി.

4. 1992-ലെ വിദേശ വാണിജ്യ (വികസനവും നിയന്ത്രണവും) നിയമത്തിലെ[8] വകുപ്പ് 3 പ്രകാരം പുറപ്പെടുവിച്ച ഒന്നിലധികം വിജ്ഞാപനങ്ങളിലൂടെ, 2015-2020 ലെ വിദേശ വാണിജ്യ നയം[9] ഭേദഗതി ചെയ്തുകൊണ്ട്, ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ[10], ഇന്ത്യയിൽ നിന്നുള്ള PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചു എന്നാണ് മദ്ധ്യപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതിയിൽ സമർപ്പിച്ച മറുപടിയിൽ, ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് (RBI) മറുപടി നൽകിയത്. അതിനാൽ, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) അനുസരിച്ച്, ആഗോള വിപണിയിൽ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ ഇന്ത്യയ്ക്ക് അപ്രാപ്യമാക്കുന്ന വ്യാപാര കക്ഷികളെ സഹായിക്കാൻ

7 റിട്ട് ഹർജി No 7902/2020

8 "വിദേശ വ്യാപാര നിയമം"

9 "FTP"

10 "UOI"

ഇന്ത്യൻ പൗരന്മാർക്ക് കഴിയുമെന്നതിനാൽ, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT ഇടപാടുകളും നിരോധിക്കപ്പെട്ടു. ഖണ്ഡം 2(iii) ഒരു പൊതു സ്വഭാവത്തിലുള്ളതാണെന്നും, ഏതെങ്കിലും പ്രത്യേക ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്ക് ഇളവ് നൽകാൻ RBI-ക്ക് അധികാരമില്ലെന്നും അവർ വ്യക്തമാക്കി. കാരണം, ഇന്ത്യൻ യൂണിയന് മാത്രമാണ് രാജ്യത്തിന്റെ വിദേശ വ്യാപാര നയം (FTP) നിർണ്ണയിക്കുവാൻ കഴിയുക.

5. 2020 ഒക്ടോബർ 8-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിപ്രകാരം ഹൈക്കോടതി റിട്ട് ഹർജി തള്ളി. 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുത ശരിവെച്ചുകൊണ്ട് ഹൈക്കോടതി താഴെപ്പറയുന്ന വസ്തുതകൾ വ്യക്തമാക്കി: (i) ഇന്ത്യയിലേക്ക് ഇറക്കുമതി ചെയ്യാനോ കയറ്റുമതി ചെയ്യാനോ കഴിയാത്ത സാധനങ്ങളുടെ MTT-കൾ മാത്രമേ ഖണ്ഡം 2(iii) നിരോധിക്കുന്നുള്ളൂ. ഈ വ്യവസ്ഥ പൊതുവായ ഒന്നാണ്, ഇത് ഏതെങ്കിലും പ്രത്യേക PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ MTT കളെ മാത്രമായി നിരോധിക്കുന്നില്ല; (ii) സാധനങ്ങളുടെ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധിക്കുന്നതിന് വിദേശ വാണിജ്യ നയം പരിഷ്കരിക്കാനുള്ള തീരുമാനം, വിദേശ വാണിജ്യ നിയമം പ്രകാരം വാണിജ്യ മന്ത്രാലയത്തിന്റെയും ഡയറക്ടറേറ്റ് ജനറൽ ഓഫ് ഫോറിൻ ട്രേഡിന്റെയും നയപരമായ തീരുമാനമാണ്; (iii) കോവിഡ്-19 മഹാമാരി കാരണം വാണിജ്യ മന്ത്രാലയവും ഡി.ജി.എഫ്.റ്റി യും PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചു, അതിനാൽ ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രകാരം അവയുടെ MTT-കളും നിരോധിക്കപ്പെടുന്നു; (iv) ചരക്കുകൾ ഭാരതത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും, ഒരു MTT-ക്ക് ഒരു ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി ഇടപാടിന്റെ എല്ലാ സ്വഭാവങ്ങളുമുണ്ട്. കൂടാതെ, അതിൽ ഇന്ത്യയുടെ വിദേശ നാണ്യവും ഉൾപ്പെടുന്നു. അതിനാൽ, ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ നിശ്ചയിച്ച FTP-ക്ക് അനുസൃതമായി ഇതിനെ നിയന്ത്രിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

ബി. വാദങ്ങൾ

6. അപ്പീൽവാദിയ്ക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ ആയുഷ് അഗർവാല താഴെപ്പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ വാദിച്ചു:

(i) 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ഇന്ത്യയിൽ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച സാധനങ്ങളുടെ MTT കൾക്ക് സമ്പൂർണ്ണ വിലക്ക് ഏർപ്പെടുത്തുന്നു, ഇത് ഭരണഘടനയുടെ അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവയുടെ ലംഘനമാണ്.

(ii) എഫ്ടിപി-യ്ക്ക് കീഴിൽ ചരക്കുകൾ നിരോധിക്കുന്നതിന് പിന്നിലെ ലക്ഷ്യം, MTT ഇടപാടുകൾ കൂടി നിരോധിക്കുമ്പോൾ പൂർത്തിയാകണമെന്നില്ല എന്നതിനാൽ FEMA-യുടെ കീഴിൽ സ്വതന്ത്രമായെടുത്ത തീരുമാനമാണെന്ന് പറയുന്നതിന് പകരം എന്തുകൊണ്ടാണ് MTT-യുടെ നിരോധനത്തെ പൂർണ്ണമായും ഇന്ത്യയിലെ എഫ്ടിപി-യുമായി ബന്ധിപ്പിച്ചത് എന്നതിന് ആർബിഐ വ്യക്തമായ ഒരു കാരണം നൽകിയിട്ടില്ല. നിലവിലെ കേസിൽ ഇത് ശരിയാണ്, കാരണം കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ഇന്ത്യയിലെ സ്റ്റോക്ക് സംരക്ഷിക്കുന്നതിനാണ് PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചത്. എന്നാൽ, MTT-കൾ ഇന്ത്യക്ക് പുറത്തുനിന്നുള്ള സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതായതിനാൽ, അവ ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്കിനെ ബാധിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ, ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ഏകപക്ഷീയവും അനുച്ഛേദം 14-

ന്റെ ലംഘനവുമാണ്.

(iii) ഒരു MTT യിൽ സാധനങ്ങൾ ഇന്ത്യയുടെ അതിർത്തിക്കുള്ളിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുകയോ പുറത്തുപോവുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം രണ്ട് വിദേശ രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ഒരു ഇടപാടിന്റെ ഇടനിലക്കാരനായി മാത്രമാണ് പ്രവർത്തിക്കുന്നത്. അതിനാൽ, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അപ്പീൽവാദിയുടെ MTT, രാജ്യത്തിനകത്തുള്ള അവയുടെ ലഭ്യതയെ ബാധിക്കില്ല, അതിനാൽ ഇത് യുക്തിസഹമായ ഒരു നിയന്ത്രണമല്ല. ഒരു നയം സമ്പൂർണ്ണ നിരോധനത്തിൽ കലാശിക്കുമ്പോൾ, അത് യുക്തിസഹമാണോ എന്ന് കോടതികൾ കൂടുതൽ ശ്രദ്ധയോടെ പരിശോധിയ്ക്കേണ്ടതുണ്ട്.

(iv) കൂടാതെ, കുറഞ്ഞ നിയന്ത്രണങ്ങളുള്ള മറ്റ് നയങ്ങളും സാധ്യമാണ്, അവ താഴെക്കൊടുക്കുന്നു:

എ. ഏതെങ്കിലും ഉൽപ്പന്നത്തിന്റെ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി എഫ്ടിപി പ്രകാരം നിരോധിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ, അതിന്റെ MTT-യും നിരോധിക്കണോ എന്ന് ആർബിഐക്ക് സ്വതന്ത്രമായി തീരുമാനിക്കാം. എഫ്ടിപി നിരോധനവും MTT നിരോധനവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ഇല്ലാതാക്കുന്നതിലൂടെ ഇത് സാധ്യമാകും.

ബി. ഇറക്കുമതി നിരോധിച്ച സാധനങ്ങൾക്ക് മാത്രമായി MTT-കൾ നിരോധിക്കാൻ ആർബിഐക്ക് കഴിയുന്നതാണ്. കാരണം, ഇന്ത്യയിലേക്ക് ഇറക്കുമതി അനുവദനീയമല്ലെങ്കിൽ ആ ഉൽപ്പന്നം സംബന്ധിച്ച് രാജ്യത്തിന് ഒരു നയപരമായ ആശങ്ക ഉണ്ടെന്നാണ് അർത്ഥം. എന്നാൽ, കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്ക് MTT അനുവദിക്കാം, കാരണം അത് ഇന്ത്യയിലെ സ്റ്റോക്ക് കുറയ്ക്കുന്നില്ല. 2000 ഓഗസ്റ്റ് 24-ലെ ആർബിഐയുടെ MTT-യുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സർക്കുലറിന്റെ ലക്ഷ്യവും ഇതായിരുന്നു; കൂടാതെ

സി. ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT ഇടപാടുകൾക്ക് ഇളവ് തേടുന്നതിനായി ആർബിഐയെ സമീപിക്കാൻ വ്യാപാരികളെ അനുവദിക്കണം. ഇളവ് നൽകുന്നതിന് മുമ്പ്, ഉൽപ്പന്നം നിരോധിക്കാൻ എഫ്ടിപിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള കാരണങ്ങൾ ആർബിഐക്ക് പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.

7. മുകളിൽ പറഞ്ഞ വാദങ്ങളെ എതിർത്തുകൊണ്ട്, ആർബിഐക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകനായ ശ്രീ രമേഷ് ബാബു എം.ആർ. ഇപ്രകാരം സമർപ്പിച്ചു;

(i) PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിക്കുന്നതിന് വിദേശ വ്യാപാര നയത്തിൽ (എഫ്ടിപി) ഭേദഗതി വരുത്തിക്കൊണ്ടുള്ള വിജ്ഞാപനങ്ങളെ

ചോദ്യം ചെയ്യാതെ, അപ്പീൽവാദിയ്ക്ക് 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) നെ ചോദ്യം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല. ഖണ്ഡം 2(iii) പൊതുവായ പ്രയോഗത്തിലുള്ളതാണ്. ഇത് 2020 ജനുവരി 23-നാണ് നിലവിൽ വന്നത്. എന്നാൽ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ആദ്യ വിജ്ഞാപനം ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ (ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ) പുറപ്പെടുവിച്ചത് 2020 ഫെബ്രുവരി 8-നാണ്.

(ii) 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) ന് സമാനമായ ഖണ്ഡങ്ങൾ MTT-കളെ നിയന്ത്രിക്കാൻ ആർബിഐ മുൻപ് പുറത്തിറക്കിയ എല്ലാ സർക്കുലറുകളിലും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇന്ത്യയിൽ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി അനുവദനീയമായ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ മാത്രമേ MTT-കൾ അനുവദിക്കൂ എന്നാണ് ഈ ഖണ്ഡങ്ങൾ പ്രധാനമായും അനുശാസിക്കുന്നത്.

(iii) ഇന്ത്യയ്ക്കുള്ളിൽ ചരക്കുകൾ പ്രവേശിക്കുന്നില്ല എന്നതൊഴിച്ചാൽ, MTT-കൾ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി ഇടപാടുകൾക്ക് സമാനമാണ്. MTT -യുടെ ഇറക്കുമതി ഭാഗത്തിൽ വിദേശനാണ്യം പുറത്തേക്ക് പോകുകയും, കയറ്റുമതി ഭാഗത്തിൽ വിദേശനാണ്യം അകത്തേക്ക് വരികയും ചെയ്യുന്നു. അതിനാൽ, MTT-കൾ ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരത്തെ ബാധിക്കുന്നു. ഈ ശേഖരം കൈകാര്യം ചെയ്യാനും ഇന്ത്യൻ യൂണിയന്റെ എഫ്ടിപിക്ക് അനുസൃതമാക്കാനും ആർബിഐക്ക് ബാധ്യതയുണ്ട്.

അതിനാൽ, വിദേശ വാണിജ്യ നിയമം പ്രകാരം ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ MTT-കൾ അനുവദിക്കാൻ ആർബിഐക്ക് കഴിയില്ല.

(iv) കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ഇന്ത്യയിൽ ആവശ്യത്തിന് സ്റ്റോക്ക് ഉറപ്പാക്കാൻ വേണ്ടിയാണ് ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചത്. അതിനാൽ, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ MTT-കൾ നിരോധിക്കുന്നതും പ്രധാനമാണ്. കാരണം, മറ്റൊരു രാജ്യത്തേയ്ക്കുള്ള ഈ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വ്യാപാരത്തെ ഒരു ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം സുഗമമാക്കുമ്പോൾ, ഇന്ത്യയ്ക്ക് ആഗോള വിപണിയിൽ നിന്ന് സാധനങ്ങൾ ലഭിക്കാനുള്ള സാധ്യതയാണ് ഇല്ലാതാക്കുന്നത്.

(v) സാമ്പത്തിക നയങ്ങളിൽ ഇടപെടുന്നതിൽ കോടതികൾ ജാഗ്രത പുലർത്തണം. ഇത്തരം വിഷയങ്ങൾ വിദഗ്ധ സമിതികൾക്ക് വിടേണ്ടതാണ്. **ശ്രീ സീതാറാം ഷുഗർ കോ. ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ**[11], **പ്രഗ് ഐസ് & ഓയിൽ മിൽസ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ**[12], **പി.ടി.ആർ. എക്സ്പോർട്ട്സ് (മദ്രാസ്) (പി) ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ**[13] എന്നീ കേസുകളിലെ ഈ കോടതിയുടെ മുൻകാല വിധിന്യായങ്ങൾ ഈ വാദത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നു.

11 (1990) 3 SCC 223

12 (1978) 3 SCC 459

13 (1996) 5 SCC 268

8. വാണിജ്യ മന്ത്രാലയത്തിനും വിദേശ വാണിജ്യ ഡയറക്ടറേറ്റ് ജനറലിനും (ഡി.ജി.എഫ്.റ്റി)വേണ്ടി ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്കുടെ (ആർബിഐ) വാദങ്ങളെ പിന്തുണച്ചുകൊണ്ട് അഡീഷണൽ സോളിസിറ്റർ ജനറൽ[14] ശ്രീ വിക്രംജിത് ബാനർജി ഇപ്രകാരം സമർപ്പിച്ചു:

(i) കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ഇന്ത്യയിൽ ആവശ്യത്തിന് സ്റ്റോക്ക് ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി, 2020 ജനുവരി 31-നും 2020 മെയ് 16-നും ഇടയിൽ പുറത്തിറക്കിയ വിജ്ഞാപനങ്ങളിലൂടെ ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

(ii) രണ്ട് വിദേശ രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ഇടപാടുകൾ MTT-കൾ വഴി നടത്താൻ അപ്പീൽവാദിയെ അനുവദിക്കുന്നത് ഇന്ത്യയുടെ ദേശീയ താൽപ്പര്യത്തിന് എതിരായിരിക്കും. കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ഇത്തരം ഒരു നിയന്ത്രണം തികച്ചും യുക്തിസഹമാണ്.

(iii) 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രകാരം സമ്പൂർണ്ണമായ ഒരു നിരോധനമില്ല. കാരണം, ഇന്ത്യയുടെ വിദേശ വ്യാപാര നയം (എഫ്ടിപി) പ്രകാരം ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധിക്കാത്ത സാധനങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ MTT-കൾ നടത്താൻ അപ്പീൽവാദിയ്ക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്; കൂടാതെ

(iv) 2020 ഓഗസ്റ്റ് 25-ലെ ഒരു വിജ്ഞാപനം അനുസരിച്ച്, PPE മാസ്കുകളുടെയും

14 "ASG"

എൻ-95/എഫ്എഫ്പി 2 മാസ്കുകളുടെയും കയറ്റുമതി "നിരോധിച്ചത്" എന്ന വിഭാഗത്തിൽ നിന്ന് "നിയന്ത്രിതം" എന്ന വിഭാഗത്തിലേക്ക് മാറ്റി. അതേസമയം, എല്ലാ ക്ലാസുകളിലുമുള്ള മെഡിക്കൽ കവറോളുകൾ (PPE ഓവറോളുകൾ ഉൾപ്പെടെ) ഇപ്പോൾ "സ്വതന്ത്രം" എന്ന വിഭാഗത്തിലാണ്.

9. ഇനി എതിർ വാദങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യുകയാണ്.

സി. ആനുപാതിക വിശകലനം

10. അപ്പീൽവാദി ഒരു ഇന്ത്യൻ പൗരനാണ്. അദ്ദേഹം, മറ്റ് കാര്യങ്ങൾക്കൊപ്പം, മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകളിൽ (MTT) ഏർപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ഒരു കോർപ്പറേറ്റ് സ്ഥാപനമായ അൻസാൽപ് ഹെർബൽ പ്രോഡക്ട്സ് പ്രൈവറ്റ് ലിമിറ്റഡിന്റെ മാനേജിംഗ് ഡയറക്ടർ കൂടിയാണ്. **സ്റ്റേറ്റ് ട്രേഡിംഗ് കോർപ്പറേഷൻ v. കൊമേഴ്സ്യൽ ടാക്സ് ഓഫീസർ**[15] കേസിൽ ഈ കോടതിയുടെ ഒരു ഒൻപതംഗ ബെഞ്ച്, ഭരണഘടന പ്രകാരം കോർപ്പറേഷനുകളെ "പൗരന്മാരായി" കണക്കാക്കപ്പെടുന്നില്ല എന്ന് വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) പ്രകാരമുള്ള അവകാശങ്ങൾ പൗരന്മാർക്ക് മാത്രമുള്ളതായതിനാൽ ഒരു കോർപ്പറേഷന് തങ്ങളുടെ അവകാശം ലംഘിക്കപ്പെട്ടുവെന്ന് വാദിക്കാൻ കഴിയില്ല. കഴിഞ്ഞ വർഷങ്ങളിൽ, ഓഹരി ഉടമകളും വ്യവസായികളും അവരുടെ ഇഷ്ടത്തിനനുസരിച്ച് തൊഴിൽ ചെയ്യാനും ബിസിനസ് നടത്താനുമുള്ള അവരുടെ മൗലികാവകാശം ലംഘിക്കപ്പെട്ടുവെന്ന് ആരോപിച്ച് സ്വന്തം നിലയിൽ ധാരാളം ഹർജികൾ ഫയൽ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്[16]. PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി

15 AIR 1963 SC 1811

16 എം പി ജെയിൻ, പൗരത്വം, ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടന നിയമം (7-ാം പതിപ്പ്, ലെക്സിസ് നെക്സിസ്, 2014)

ബന്ധപ്പെട്ട MTT-കളുടെ നിരോധനം തന്റെ ഭരണഘടനാപരമായ മൗലികാവകാശങ്ങളായ അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവയെ ലംഘിക്കുന്നുവെന്ന് അപ്പീൽവാദി വാദിക്കുന്നു.

11. ഒരു പൗരന്റെ ബിസിനസ്സ് ചെയ്യാനുള്ള അവകാശത്തിന്മേൽ സമ്പൂർണ്ണ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തുന്ന നിയമനിർമ്മാണ വ്യവസ്ഥകളോ ഭരണപരമായ നയങ്ങളോ ഉണ്ടാകുമ്പോൾ ഈ കോടതി അതീവ ജാഗ്രത പുലർത്തേണ്ടതുണ്ടെന്ന് അപ്പീൽവാദി വാദിക്കുന്നു. രണ്ട് വ്യത്യസ്ത രാജ്യങ്ങൾക്കിടയിൽ ഇറക്കുമതിയും കയറ്റുമതിയും സുഗമമാക്കുന്ന MTT -കളിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ, യുക്തിസഹമായ ഒരു മാനദണ്ഡമില്ലാതെ കയറ്റുമതി മാത്രം നിരോധിച്ച PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ MTT -കൾക്ക് സമ്പൂർണ്ണ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തുന്നത് തന്റെ ബിസിനസ്സ് നടത്താനുള്ള ഭരണഘടനാസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ ലംഘനമാണെന്ന് അദ്ദേഹം വാദിയ്ക്കുന്നു. ഈ വാദം പരിശോധിക്കുന്നതിനായി, അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ പരിധിയെക്കുറിച്ചുള്ള ഈ കോടതിയുടെ മുൻകാല വിധികൾ വിശകലനം ചെയ്തുകൊണ്ട് നമുക്ക് ആരംഭിക്കാവുന്നതാണ്. ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയിൽ വ്യാപാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളും നിയന്ത്രണങ്ങളും ഇപ്രകാരമാണ്:

> "19. സംസാര സ്വാതന്ത്ര്യം മുതലായവ സംബന്ധിച്ചുള്ള ചില അവകാശങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം- (1) എല്ലാ പൗരന്മാർക്കും-
>
> [...]
>
> (ഛ) ഏതെങ്കിലും വൃത്തിയിൽ ഏർപ്പെടുകയോ, ഏതെങ്കിലും തൊഴിലോ, വ്യാപാരമോ ബിസിനസ്സോ നടത്തുകയോ ചെയ്യുവാനും അവകാശം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതാണ്.
>
> [...]

(6) മേൽപ്പറഞ്ഞ ഖണ്ഡത്തിലെ (ഛ) ഉപഖണ്ഡത്തിലുള്ള യാതൊന്നും നിലവിലുള്ള ഏതെങ്കിലും നിയമത്തിന്റെ പ്രവർത്തനത്തെ, ആ നിയമം മേൽപ്പറഞ്ഞ ഉപഖണ്ഡത്താൽ നൽകിയിട്ടുള്ള അവകാശം പ്രയോഗിക്കുന്നതിൽ പൊതുജന താൽപര്യങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ന്യായമായ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ചുമത്തുന്നിടത്തോളം, ബാധിക്കുകയോ, അങ്ങനെയുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾ ചുമത്തുന്ന ഏതെങ്കിലും നിയമം നിർമ്മിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് രാഷ്ട്രത്തെ തടയുകയോ ചെയ്യുന്നതല്ലാത്തതും, പ്രത്യേകിച്ചും മേൽപ്പറഞ്ഞ ഉപഖണ്ഡത്തിലെ യാതൊന്നും-

(i) ഏതെങ്കിലും തൊഴിലിലോ ജീവനത്തിലോ ഏർപ്പെടുന്നതിനോ ഏതെങ്കിലും വ്യാപാരരമോ ബിസിനസോ നടത്തുന്നതിനോ ആവശ്യമുള്ള തൊഴിൽ സംബന്ധമോ സാങ്കേതികമോ ആയ യോഗ്യതകളേയോ,

(ii) രാഷ്ട്രമോ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലോ നിയന്ത്രണത്തിലോ ഉള്ള ഒരു കോർപ്പറേഷനോ ഏതെങ്കിലും വ്യാപാരമോ ബിസിനസ്സോ വ്യവസായമോ സർവ്വീസോ പൗരൻമാരെ മുഴുവനായോ ഭാഗികമായോ ഒഴിവാക്കിക്കൊണ്ടോ മറ്റു വിധത്തിലോ നടത്തുന്നതിനെയോ, സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം നിലവിലുള്ള ഏതെങ്കിലും നിയമത്തിന്റെ പ്രവർത്തനത്തെ ബാധിക്കുകയോ അവയെ സംബന്ധിക്കുന്ന ഏതെങ്കിലും നിയമം നിർമ്മിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് രാഷ്ട്രത്തെ തടയുകയോ ചെയ്യുന്നതല്ലാത്തതും ആകുന്നു."

12. വ്യാപാരം ചെയ്യാനും ബിസിനസ് നടത്താനുമുള്ള അവകാശം പൊതുജനങ്ങളുടെ താൽപര്യങ്ങൾക്കായി ഏർപ്പെടുത്തുന്ന യുക്തിസഹമായ നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് വിധേയമാണെന്ന് ഭരണഘടനയുടെ ഉള്ളടക്കം വ്യക്തമാക്കുന്നു. അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ)-യുടെ

ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കായി "യുക്തിസഹമായത്" എന്താണെന്ന് നിർണ്ണയിക്കാൻ ഈ കോടതി പല മാനദണ്ഡങ്ങളും മുന്നോട്ട് വെച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ മാനദണ്ഡങ്ങൾ ഏകപക്ഷീയത[17], അമിതത്വം[18] എന്നിവ പരിശോധിക്കുന്നതിനും, ഒപ്പം രാഷ്ട്ര നയത്തിനായുള്ള മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശക തത്വങ്ങൾ[19] അനുസരിച്ചുള്ള അവയുടെ ലക്ഷ്യങ്ങൾ തിരിച്ചറിയുന്നതിനും ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. **ചിന്തമൻ റാവു v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്ധ്യപ്രദേശ്**[20] എന്ന കേസിൽ, ഒരു ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് സാമൂഹിക നിയന്ത്രണവും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യവും തമ്മിൽ ശരിയായ സന്തുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യം ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. ജസ്റ്റിസ് കെ.സി. ദാസ് ഗുപ്ത അനുച്ഛേദം 19(6)-ലെ പരിമിതി താഴെപ്പറയുന്ന വാക്കുകളിൽ വിശദീകരിച്ചു:

> "6. "ന്യായമായ നിയന്ത്രണം" എന്ന പ്രയോഗം സൂചിപ്പിക്കുന്നത്, ഒരാൾക്ക് അവകാശങ്ങൾ ആസ്വദിക്കുന്നതിൽ ഏർപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന പരിമിതികൾ പൊതുതാൽപ്പര്യങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമായതിലും അപ്പുറം ഏകപക്ഷീയമോ അമിതമോ ആകരുത് എന്നതാണ്. "ന്യായമായ" എന്ന വാക്ക് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് ബുദ്ധിപരമായ ശ്രദ്ധയും ആലോചനയുമാണ്, അതായത്, യുക്തിസഹമായ ഒരു പാത തിരഞ്ഞെടുക്കുക എന്നതാണ്. ഏതെങ്കിലും അവകാശത്തെ ഏകപക്ഷീയമായി അല്ലെങ്കിൽ അമിതമായി ലംഘിക്കുന്ന നിയമം ന്യായമായതാണെന്ന് പറയാൻ കഴിയില്ല. അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) ൽ ഉറപ്പുനൽകുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യവും അനുച്ഛേദം 19-ലെ ഖണ്ഡം (6) അനുവദിക്കുന്ന സാമൂഹിക നിയന്ത്രണവും തമ്മിൽ ശരിയായ

17 ദ്വാരക പ്രസാദ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഉത്തർപ്രദേശ്, AIR 1954 SC 224; ശ്രീ മീനാക്ഷി മിൽസ് v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, AIR 1974 SC 366

18 ചിന്താമൻ റാവു v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മധ്യപ്രദേശ്, AIR 1951 SC 118

19 സഗീർ അഹമ്മദ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പി., (1955) 1 SCR 707; ജലൻ ട്രേഡിംഗ് കോ. v. ഡി എം ആനെ, AIR 1973 SC 233; എം ആർ എഫ് ലിമിറ്റഡ് v. ഇൻസ്പെക്ടർ കേരള ഗവൺമെന്റ്, (1998) 8 SCC 227; ഇന്ത്യൻ ഹാൻഡിക്രാഫ്റ്റ്സ് എംപോറിയം v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, (2003) 7 SCC 589 of India, (2003) 7 SCC 589

20 AIR 1951 SC 118

സന്തുലിതാവസ്ഥ പാലിച്ചില്ലെങ്കിൽ, ആ നിയമത്തിന് അങ്ങനെയൊരു ഗുണം ഇല്ലെന്ന് കണക്കാക്കണം."

13. **എം.ആർ.എഫ് ലിമിറ്റഡ് v. ഇൻസ്പെക്ടർ കേരള ഗവൺമെന്റ്**[21] എന്ന കേസിൽ, ഈ കോടതിയുടെ ഒരു രണ്ടംഗ ബെഞ്ച് അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) യുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഈ കോടതിയുടെ മുൻകാല വിധികൾ ക്രോഡീകരിച്ചു. ജസ്റ്റിസ് എസ്. സാഗീർ അഹമ്മദ് അനുച്ഛേദം 19(6) പ്രകാരമുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് മേൽ പ്രഭാവമുള്ള താഴെപ്പറയുന്ന തത്വങ്ങൾ വ്യക്തമാക്കി:

"13. [...]

(1) ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങളുടെ യുക്തി പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, കോടതി മാർഗ്ഗ നിർദ്ദേശക തത്വങ്ങൾ മനസ്സിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

(2) നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏകപക്ഷീയമോ അല്ലെങ്കിൽ പൊതുജന താൽപ്പര്യങ്ങളുടെ ആവശ്യകതയ്ക്കപ്പുറം പോകുന്ന തരത്തിൽ അമിതമായ സ്വഭാവമുള്ളതോ ആകരുത്.

(3) നിയന്ത്രണങ്ങൾ ന്യായമാണോ എന്ന് വിലയിരുത്തുന്നതിന്, സാർവ്വത്രികമായി ബാധകമാക്കാവുന്ന ഒരു അമൂർത്തമായതോ പൊതുവായതോ ആയ മാതൃകയോ ഒരു നിശ്ചിത തത്ത്വമോ മുന്നോട്ട് വെക്കാൻ കഴിയില്ല. ഇത് ഓരോ കേസിനും, മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സാഹചര്യങ്ങൾക്കും, മനുഷ്യജീവിതത്തിന്റെ മൂല്യങ്ങൾക്കും, ഭരണഘടനയുടെ സാമൂഹിക തത്ത്വചിന്തയ്ക്കും, നിലവിലുള്ള അവസ്ഥകൾക്കും, ചുറ്റുമുള്ള സാഹചര്യങ്ങൾക്കും അനുസരിച്ച് വ്യത്യാസപ്പെടും.

(4) ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങളും അനുച്ഛേദം 19-ന്റെ ഖണ്ഡം (6) വിഭാവനം

21 (1998) 8 SCC 227

ചെയ്യുന്ന സാമൂഹിക നിയന്ത്രണവും തമ്മിൽ ഒരു ശരിയായ സന്തുലിതാവസ്ഥ ഉണ്ടായിരിക്കണം.

(5) ഈ നിയന്ത്രണങ്ങളിലൂടെ സാക്ഷാത്കരിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന നിലവിലുള്ള സാമൂഹിക മൂല്യങ്ങളും സാമൂഹിക ആവശ്യകതകളും മനസ്സിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ടതുണ്ട്. (കാണുക: സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പി. v. കൗശല്യ [AIR 1964 SC 416 : (1964) 4 SCR 1002].)

(6) ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങളും നേടാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ലക്ഷ്യവും തമ്മിൽ നേരിട്ടുള്ളതും അടുത്തതുമായ ഒരു ന്യായമായ ബന്ധം ഉണ്ടായിരിക്കണം. നിയന്ത്രണങ്ങളും നിയമത്തിന്റെ ലക്ഷ്യവും തമ്മിൽ നേരിട്ടുള്ള ബന്ധമുണ്ടെങ്കിൽ, നിയമത്തിന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുതയ്ക്ക് അനുകൂലമായി ഒരു ശക്തമായ അനുമാനം സ്വാഭാവികമായി ഉയർന്നുവരും. (കാണുക: കവളപ്പാറ കോട്ടാരത്തിൽ കൊച്ചുണ്ണി v. മദ്രാസ് കേരള സംസ്ഥാനങ്ങൾ [AIR 1960 SC 1080 : (1960) 3 SCR 887] ; ഒ.കെ. ഘോഷ് v. ഇ.എക്സ്. ജോസഫ് [AIR 1963 SC 812 : 1963 Supp (1) SCR 789 : (1962) 2 LLJ 615].)"

14. ഈ കോടതി വ്യാപാരവും ബിസിനസ്സും നടത്തുന്നതിനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ പൂർണ്ണമായ നിയന്ത്രണം ഏർപ്പെടുത്താവുന്നതാണെന്ന് തുടർച്ചയായി വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.[22] എന്നിരുന്നാലും, **ബി.പി. ശർമ്മ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ**[23] കേസിൽ, ഈ കോടതിയിലെ രണ്ടംഗ ബെഞ്ച്, നിരോധനാത്മകമായ ഒരു നിയന്ത്രണം ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിന് മുൻപ് കൂടുതൽ കർശനമായ ഒരു മാനദണ്ഡത്തിന്റെ ആവശ്യകത ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. അനുച്ഛേദം 19(6) അനുസരിച്ചുള്ള ന്യായമായ നിയന്ത്രണമാണെന്ന് തെളിയിക്കുന്നതിനുള്ള തങ്ങളുടെ

22 നരേന്ദ്ര കുമാർ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, AIR 1960 SC 430

23 (2003) 7 SCC 309

ബാധ്യത നിറവേറ്റാൻ, അത്തരം ഒരു നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്താതിരിക്കുന്നത് പൊതുജനങ്ങൾക്ക് ദോഷകരമാകുമെന്ന് കാണിക്കുകയും, അതിന് നിയമാനുസൃതമായ ഒരു ലക്ഷ്യമുണ്ടെന്ന് സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടത് സർക്കാരിന്റെ ചുമതലയാണ്. ജസ്റ്റിസ് ബ്രിജേഷ് കുമാർ ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

"15. അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) പ്രകാരമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം ചില പ്രത്യേക സാഹചര്യങ്ങളിൽ പൂർണ്ണമായും നിയന്ത്രിക്കാൻ കഴിയും. ഉദാഹരണത്തിന്, തിരഞ്ഞെടുക്കുന്ന തൊഴിൽ, ചൂതാട്ടം, വേശ്യാവൃത്തി, ലഹരിവസ്തുക്കളുടെ കച്ചവടം, അല്ലെങ്കിൽ പൊതുജനാരോഗ്യത്തിനും ധാർമ്മികതയ്ക്കും ദോഷകരമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പോലെ, അന്തർലീനമായി ദോഷകരമാണെങ്കിൽ, അത്തരം ബിസിനസ്സോ, വ്യാപാരമോ, തൊഴിലോ ചെയ്യുന്നതിന് ഒരാൾക്ക് മൗലികാവകാശമുണ്ടെന്ന് കരുതാൻ കഴിയില്ല. ഈ ഘട്ടത്തിൽ, സഗീർ അഹമ്മദ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പി. [AIR 1954 SC 728 : (1955) 1 SCR 707] ജെ.കെ. ഇൻഡസ്ട്രീസ് ലിമിറ്റഡ് v. ചീഫ് ഇൻസ്പെക്ടർ ഓഫ് ഫാക്ടറീസ് ആൻഡ് ബോയിലേഴ്സ് [(1996) 6 SCC 665] എന്നിങ്ങനെ ഈ വിഷയത്തെക്കുറിച്ചുള്ള കോടതിയുടെ ചില വിധിന്യായങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കുന്നത് സഹായകമാകും. ഈ അവകാശം വിനിയോഗിക്കുന്നതിന് നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിന്റെ പ്രധാന ഉദ്ദേശ്യം വ്യക്തിപരമായ സ്വാതന്ത്ര്യവും സാമൂഹിക നിയന്ത്രണവും തമ്മിൽ ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തുക എന്നതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) പ്രകാരം ഉറപ്പുനൽകുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യം ഒരു മൂല്യവത്തായ അവകാശമാണ്, പൊതുതാൽപര്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതാണെന്ന് തെളിയിക്കപ്പെടാത്ത കാരണങ്ങളാലോ, അല്ലെങ്കിൽ അങ്ങനെയൊരു നിയന്ത്രണം അനുവദനീയമാണ് എന്നതിന്റെ മാത്രം അടിസ്ഥാനത്തിലോ അത് വെട്ടിച്ചുരുക്കാൻ കഴിയില്ല.

ഏതെങ്കിലും ഒരു പ്രൊഫഷണൽ വൃത്തിയ്ക്ക് പൂർണ്ണമായ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തണമെങ്കിൽ, നിയമാനുസൃതമായ ഒരു ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി ശക്തമായ ചില കാരണങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കണം. അത്തരം നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്താതിരുന്നാൽ, അത് പൊതുജനങ്ങളുടെ താൽപര്യങ്ങൾക്ക് ദോഷകരമാവുകയോ ഗൗരവമായി ബാധിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതാകണം. അങ്ങനെയല്ലെങ്കിൽ, അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) പ്രകാരം ഉറപ്പുനൽകുന്ന അവകാശത്തിന്മേൽ ഏർപ്പെടുത്തുന്ന നിയന്ത്രണം ന്യായമായ നിയന്ത്രണമായി കണക്കാക്കില്ല. 'പൊതുജന താൽപര്യത്തിന് വേണ്ടി' എന്ന വാക്യം നിരവധി വിധിന്യായങ്ങളിൽ വിശകലനം ചെയ്യപ്പെടുകയും പൊതുജനാരോഗ്യം, ധാർമ്മികത തുടങ്ങിയ തത്വങ്ങൾ ഇതിന്റെ പരിധിയിൽ വരുമെന്ന് വിധിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്....."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

15. സാമ്പത്തിക വിഷയങ്ങളിൽ സാമൂഹിക നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള രാഷ്ട്ര താൽപര്യവും, വ്യക്തികളുടെ അവകാശങ്ങളും സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള സന്തുലിതാവസ്ഥ കൈവരിയ്ക്കുന്നതിനായി ഈ കോടതി വിവിധ തത്വങ്ങൾ മുന്നോട്ടുവെച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒരു വ്യക്തിയുടെ വ്യാപാരമോ ബിസിനസ്സോ ചെയ്യാനുള്ള അവകാശത്തിന് പൂർണ്ണമായ നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തുന്ന നിയമനിർമ്മാണപരമായോ ഭരണപരമായോ ഉള്ള നടപടികളെ കൂടുതൽ കർശനമായി വിശകലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ടെന്ന വാദത്തിനടിസ്ഥാനമായി അപ്പീൽവാദി വിവിധ വിധിന്യായങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്[24]. ആനുപാതികത വിശകലനം ചെയ്യുന്ന നാല്

24 മുഹമ്മദ് ഫാറൂഖ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മധ്യപ്രദേശ്, 1969 (1) SCC 853; സെല്ലുലാർ ഓപ്പറേറ്റേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. ടെലികോം റെഗുലേറ്ററി അതോറിറ്റി ഓഫ് ഇന്ത്യ, (2016) 7 SCC 703; ഇന്റർനെറ്റ് ആന്റ് മൊബൈൽ അസോസിയേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. റിസർവ് ബാങ്ക് ഓഫ് ഇന്ത്യ, 2020 SCC ഓൺലൈൻ SC 275

ഘട്ടങ്ങളായുള്ള പരിശോധന അനുച്ഛേദം 19(6) പ്രകാരമുള്ള 'യുക്തിപരത' നിർണ്ണയിക്കാൻ മുമ്പ് ഉപയോഗിച്ചിരുന്ന വിവിധ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് പകരം വെയ്ക്കപ്പെട്ടു. ഒരു അവകാശത്തിന്റെ സ്വഭാവവും അതിന്റെ ലംഘനത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മപരിശോധനയും നിയന്ത്രണത്തിന്റെ കാഠിന്യത്തെ മാത്രം ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്ന ഒന്നല്ല. അവകാശ ലംഘനത്തിന്റെ വ്യാപ്തി എത്രയായിരുന്നാലും, അത് കാര്യകാരണങ്ങൾ വ്യക്തമാക്കുന്ന ഒരു സംസ്കാരം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന ഏകീകൃത തത്വത്തിലൂടെ വിലയിരുത്തപ്പെടണം. **കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ ("കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി(9J)[25])** എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതിയിലെ ഒൻപതംഗ ബെഞ്ച്, ഭാഗം III-ന് കീഴിലുള്ള മൗലികാവകാശ ലംഘനങ്ങൾ നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനായി ഒരു ആനുപാതിക വിശകലനം നിർദ്ദേശിച്ചു. ഒരു ആനുപാതിക വിശകലനത്തിന് വാണിജ്യപരമായ പ്രവർത്തനങ്ങളിലുള്ള നിരോധന നടപടികളുടെ ഭരണഘടനാപരമായ സാധുത ശരിയായ രീതിയിൽ പരിഗണിക്കാൻ കഴിയും. അതിനാൽ, പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളിലെ MTT-കൾ നിരോധിക്കാനുള്ള ആർ.ബി.ഐയുടെ തീരുമാനത്തിന്റെ ഭരണഘടനാപരമായ സാധുത നിർണ്ണയിക്കുന്ന ഈ വിധിന്യായം അതിന്റെ ആനുപാതിക വിശകലനത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണ് മുന്നോട്ടു പോകുന്നത്.

16. അനുച്ഛേദം 19(6)-ന്റെ ഉദ്ദേശ്യങ്ങൾക്കായി, നിയമപരമായ സാമൂഹിക നിയന്ത്രണത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിശകലനം, ഈ കോടതി ആനുപാതിക സിദ്ധാന്തത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ലളിതമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. **ഓം കുമാർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ[26]** കേസിൽ ഈ കോടതിയിലെ രണ്ടംഗ ബെഞ്ച്, അനുച്ഛേദം 19(1) പ്രകാരം ഉറപ്പുനൽകുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളിന്മേലുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾ ന്യായമാണോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കാൻ ഒരു

25 (2017) 10 SCC 1, ഖണ്ഡിക 325

26 (2001) 2 SCC 386

ആനുപാതിക പരിശോധന അവതരിപ്പിച്ചു. ജസ്റ്റിസ് എം. ജഗന്നാഥ റാവു, ഈ തത്വത്തിന്റെ ചരിത്രപരമായ പ്രയോഗം ഈ കോടതിയുടെ മുൻകാല വിധിന്യായങ്ങളിലൂടെ ഒരു താരതമ്യപരമായ പശ്ചാത്തലത്തിൽ വിശകലനം ചെയ്തു. ആ വിധിന്യായത്തിൽ ഈ ആശയത്തെ താഴെ പറയുന്ന രീതിയിൽ നിർവചിക്കുന്നു:

> "28. മൗലികാവകാശങ്ങളുടെ വിനിയോഗം നിയന്ത്രിക്കുമ്പോൾ, നിയമനിർമ്മാണ സഭയോ ഭരണകൂടമോ അതത് നിയമത്തിന്റെയോ ഭരണപരമായ ഉത്തരവിന്റെയോ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായതും പരിമിതമായതുമായ നിയന്ത്രണങ്ങളുള്ള മാർഗ്ഗമാണോ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത് എന്ന പരിശോധനയെ ആണ് 'ആനുപാതികം' എന്നതുകൊണ്ട് നമ്മൾ അർത്ഥമാക്കുന്നത്. ഈ തത്വമനുസരിച്ച്, നിയമനിർമ്മാണ സഭയോ ഭരണകൂടമോ, നിയമത്തിനോ മറ്റ് ഭരണ ഉത്തരവിനോ വ്യക്തികളുടെ അവകാശങ്ങൾ, സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങൾ, അല്ലെങ്കിൽ താൽപര്യങ്ങൾ എന്നിവയിൽ ഉണ്ടാക്കിയേക്കാവുന്ന പ്രതികൂല ഫലങ്ങളും, അവയുടെ ലക്ഷ്യവും തമ്മിൽ ശരിയായ ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തിയിട്ടുണ്ടോ എന്ന് കോടതി പരിശോധിക്കുന്നു. നിയമനിർമ്മാണ സഭയ്ക്കും ഭരണകൂടത്തിനും ഒരു വിവേചനാധികാരപരിധി അല്ലെങ്കിൽ തെരഞ്ഞെടുക്കുവാൻ വിവിധ ശ്രേണികൾ നൽകിയിട്ടുണ്ട്; എന്നിരുന്നാലും, അവർ തിരഞ്ഞെടുത്ത മാർഗം അവകാശങ്ങളെ അമിതമായി ലംഘിക്കുന്നുണ്ടോ എന്ന് തീരുമാനിക്കേണ്ടത് കോടതിയാണ്. ഇതിനെയാണ് ആനുപാതിക പരിശോധന കൊണ്ട് അർത്ഥമാക്കുന്നത്."

നിയമനിർമ്മാണത്തിന്റെയും ഭരണപരമായ നടപടികളുടെയും സാധുത പരിശോധിക്കുന്നതിന് ഈ മാനദണ്ഡം ബാധകമാക്കിയിട്ടുണ്ട്:

"53. നിലവിൽ അനുച്ഛേദം 19(2) മുതൽ (6) വരെയുള്ള അനുച്ഛേദങ്ങൾ പ്രകാരം മൗലിക സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങൾക്കുമേൽ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്താൻ നിയമനിർമ്മാണത്തിലൂടെ മാത്രമേ സാധിക്കൂ. നിയമങ്ങൾ നിർമ്മിക്കപ്പെടുകയും അവയിലൂടെ ഏർപ്പെടുത്തുന്ന നിയന്ത്രണങ്ങൾ ന്യായയുക്തമായിരിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾപോലും, ഒരു വ്യക്തിഗത സാഹചര്യത്തിൽ ഈ നിയന്ത്രണങ്ങൾ നടപ്പാക്കുന്നതിന് അധികാരികൾക്ക് വിവേചനാധികാരം നൽകുമ്പോൾ, ബന്ധപ്പെട്ട അധികാരി അനുചിതമായ ഒരു തിരഞ്ഞെടുപ്പ് നടത്തിയോ, മൗലികാവകാശവും നിയന്ത്രണത്തിന്റെ ആവശ്യകതയും തമ്മിൽ ശരിയായ സന്തുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തിയില്ലേ, അല്ലെങ്കിൽ ഏറ്റവും കുറഞ്ഞതോ ന്യായമായതോ ആയ നിയന്ത്രണം ഏർപ്പെടുത്തുന്നതിൽ പരാജയപ്പെട്ടോ എന്നൊക്കെയുള്ള ചോദ്യങ്ങൾ ഉയർന്നുവരാം. അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, നമ്മുടെ രാജ്യത്തെ ഭരണപരമായ നടപടികളേയും, നിയമങ്ങളെ പോലെതന്നെ, ആനുപാതിക പരിശോധനയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വിലയിരുത്തപ്പെടണമെന്ന് ഈ കോടതി അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. വാസ്തവത്തിൽ ഇത് ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത് കോടതിയാണ്."

17. **മോഡേൺ ഡെന്റൽ കോളേജ് ആൻഡ് റിസർച്ച് സെന്റർ v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്ധ്യപ്രദേശ്**[27] **(" മോഡേൺ ഡെന്റൽ കോളേജ്)** എന്ന കേസിൽ ഒരു ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച്, അനുച്ഛേദം 19(6) പ്രകാരമുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങളുടെ യുക്തിപരത വിലയിരുത്തുന്നതിനുള്ള മാനദണ്ഡമായി ആനുപാതിക പരിശോധനയെ അംഗീകരിച്ചു. ജസ്റ്റിസ് എ.കെ.സിക്രി കനേഡിയൻ സുപ്രീം കോടതിയുടെ ആനുപാതിക തത്വത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിശകലനം അംഗീകരിക്കുകയും, അത് ഇന്ത്യയിലെ ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശങ്ങൾക്കും ബാധകമാണെന്ന് വിധിക്കുകയും ചെയ്തു. കോടതി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

27 (2016) 7 SCC 353

"63. ഈ ദിശയിൽ, അടുത്തതായി ഉയരുന്ന ചോദ്യം, രണ്ട് വശങ്ങൾക്കിടയിൽ, അതായത് അവകാശങ്ങൾക്കും ഒരു നിയമം അതിന്മേൽ ചുമത്തുന്ന പരിമിതികളും തമ്മിൽ ശരിയായ സന്തുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്താൻ എന്ത് മാനദണ്ഡമാണ് സ്വീകരിക്കേണ്ടത് എന്നതാണ്. ഇവിടെയാണ് 'ആനുപാതികം' എന്ന ആശയം വരുന്നത്, അത് ഉചിതമായ ഒരു മാനദണ്ഡമാണ്. **ലളിതമായി പറഞ്ഞാൽ, ഒരു നിയമം ഒരു ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശത്തെ പരിമിതപ്പെടുത്തുമ്പോൾ, ആ പരിമിതി ആനുപാതികമാണെങ്കിൽ ആണ് അതിനെ ഭരണഘടനാപരം എന്ന് പറയുന്നത്. നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്ന നിയമം ഒരു ശരിയായ ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനുള്ളതും, ആ ലക്ഷ്യം നേടാൻ സ്വീകരിക്കുന്ന നടപടികൾ യുക്തിപരമായി ആ ലക്ഷ്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതും, ആ നടപടികൾ അനിവാര്യവുമാണെങ്കിൽ, അങ്ങനെയുള്ള ഒരു നിയമത്തെ ആനുപാതികമായി കണക്കാക്കപ്പെടും.** ആനുപാതിക തത്വത്തിന്റെ സത്ത മനോഹരമായി വിശദീകരിച്ചിരിയ്ക്കുന്നത് കാനഡയിലെ ചീഫ് ജസ്റ്റിസ് ഡിക്സൺ ആണ്, ആർ. v. ഓക്സ് [R.v. Oakes, (1986) 1 SCR 103 (Can SC)] എന്ന കേസിൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ താഴെക്കൊടുക്കുന്നു (പേജ് 138): "ഒരു സ്വതന്ത്രവും ജനാധിപത്യപരവുമായ സമൂഹത്തിൽ ഒരു നിയന്ത്രണം ന്യായവും വ്യക്തമായി നീതീകരിക്കാവുന്നതുമാണെന്ന് സ്ഥാപിക്കാൻ, രണ്ട് പ്രധാന മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിച്ചിരിക്കണം. ഒന്നാമതായി, ചാർട്ടർ അനുസരിച്ചുള്ള അവകാശത്തിനോ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനോ പരിമിതി ഏർപ്പെടുത്താൻ കാരണമായ നടപടികളുടെ ലക്ഷ്യം, ഭരണഘടനാപരമായി സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ട ഒരു അവകാശത്തെയോ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയോ മറികടക്കാൻ തക്ക പ്രാധാന്യമുള്ളതായിരിക്കണം.....രണ്ടാമതായി,.....ഒന്നാം വകുപ്പ് പ്രയോഗിക്കുന്ന കക്ഷി, തിരഞ്ഞെടുത്ത മാർഗ്ഗങ്ങൾ ന്യായവും വ്യക്തമായി

നീതീകരിക്കാവുന്നതുമാണെന്ന് തെളിയിച്ചിരിക്കണം. ഇവിടെ 'ഒരുതരം ആനുപാതിക പരിശോധന' യാണ് നടക്കുന്നത്..... ആനുപാതിക പരിശോധനയുടെ സ്വഭാവം സാഹചര്യങ്ങൾക്കനുസരിച്ച് വ്യത്യാസപ്പെടുമെങ്കിലും, ഓരോ കേസിലും കോടതികൾ സമൂഹത്തിന്റെയും വ്യക്തികളുടെയും ഗ്രൂപ്പുകളുടെയും താൽപര്യങ്ങൾ സന്തുലിതമാക്കാൻ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. എന്റെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ, ഒരു ആനുപാതിക പരിശോധനയ്ക്ക് മൂന്ന് പ്രധാന ഘടകങ്ങളുണ്ട്. ഒന്നാമതായി, സ്വീകരിച്ച നടപടികൾ ലക്ഷ്യവുമായി യുക്തിസഹമായി ബന്ധപ്പെട്ടതായിരിക്കണം. രണ്ടാമതായി, ഈ മാർഗ്ഗങ്ങൾ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടുന്ന അവകാശത്തെയോ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയോ 'കഴിയുന്നത്ര കുറഞ്ഞ രീതിയിൽ' മാത്രമേ ബാധിക്കാൻ പാടുള്ളൂ. മൂന്നാമതായി, ചാർട്ടർ അവകാശത്തെയോ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയോ പരിമിതപ്പെടുത്താൻ കാരണമാകുന്ന നടപടികളുടെ ഫലങ്ങളും, 'മതിയായ പ്രാധാന്യമുള്ളതായി' നിർവചിക്കപ്പെട്ട ലക്ഷ്യവും തമ്മിൽ ഒരു അനുപാതം ഉണ്ടായിരിക്കണം. ഒരു നടപടിയുടെ ദോഷകരമായ ഫലങ്ങൾ എത്രത്തോളം ഗുരുതരമാണോ, അത്രത്തോളം ആ ലക്ഷ്യം പ്രാധാന്യമുള്ളതായിരിക്കണം, എങ്കിൽ മാത്രമേ ആ നടപടി ഒരു സ്വതന്ത്രവും ജനാധിപത്യപരവുമായ സമൂഹത്തിൽ ന്യായവും വ്യക്തമായി നീതീകരിക്കാവുന്നതുമായിരിക്കൂ."

64. **അതിനാൽ, ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശങ്ങളിന്മേൽ ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങളെ, അവ ഒരു ജനാധിപത്യ സമൂഹത്തിൽ ന്യായവും അനിവാര്യവുമായ ഒരു ലക്ഷ്യത്തിനു വേണ്ടിയാണോ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ടത് എന്ന് കണ്ടെത്തുന്നതിന് വേണ്ടി ആയിരിക്കണം വിശകലനം നടത്തേണ്ടത്. അത്തരമൊരു വിശകലനത്തിൽ, പരസ്പര മൂല്യങ്ങളെ തുലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്, ഒടുവിൽ ആനുപാതികമായി അതായത് വ്യത്യസ്ത**

അവകാശങ്ങളെ സന്തുലിതമാക്കിക്കൊണ്ട് ഒരു വിലയിരുത്തൽ നടത്തേണ്ടതുണ്ട്."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

18. **കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി (9J)**[28] (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ വിധിന്യായം, മൗലികാവകാശ ലംഘനങ്ങൾ, പ്രത്യേകിച്ച് സ്വകാര്യതയ്ക്കുള്ള അവകാശം, നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ ഒരു ആനുപാതിക മാനദണ്ഡം അവതരിപ്പിച്ചു. ഒമ്പതംഗ ബെഞ്ചിലെ അഞ്ച് ജഡ്ജിമാർ ഈ തത്വം ശരിവെച്ചു. അതിനുശേഷം, **കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ ("ആധാർ (5J)")**[29] എന്ന കേസിൽ ഒരു ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച്, ആനുപാതിക വിശകലനത്തിന്റെ രൂപരേഖ വികസിപ്പിക്കുകയും, ആധാർ പദ്ധതിയുടെയും ആധാർ നിയമം 2016-ന്റെയും ഭരണഘടനാ സാധുത നിർണ്ണയിക്കുന്നതിന് അത് പ്രയോഗിക്കുകയും ചെയ്തു. ജസ്റ്റിസ് എ.കെ. സിക്രി, ആഗോളതലത്തിൽ നിലവിലുള്ള വിവിധ തരം ആനുപാതിക വിശകലനങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒരു താരതമ്യ പഠനം നടത്തുകയും, ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയ്ക്ക് അനുയോജ്യമായ ഒരു നാല്-ഘട്ടങ്ങളായുള്ള സമീപനം വിശദീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ പരിശോധന താഴെ പറയുന്ന രീതിയിലാണ് നടത്തേണ്ടത്:

> "319. ...ഈ ചർച്ച ആനുപാതിക സിദ്ധാന്തത്തിന്റെ താഴെപ്പറയുന്ന നാല് ഉപഘടകങ്ങൾ പാലിച്ചിരിക്കേണ്ടതുണ്ടെന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്നു:
>
> 319.1. ഒരു അവകാശത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന ഒരു നടപടിക്ക് നിയമപരമായ ഒരു ലക്ഷ്യം ഉണ്ടായിരിക്കണം (നിയമപരമായ ലക്ഷ്യ ഘട്ടം).
>
> 319.2. ഈ ലക്ഷ്യം മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നതിന് അത് അനുയോജ്യമായ

28 ഖണ്ഡിക 325

29 (2019) 1 SCC 1

മാർഗമായിരിക്കണം (അനുയോജ്യത അല്ലെങ്കിൽ യുക്തിസഹമായ ബന്ധം എന്ന ഘട്ടം).

319.3. അതിനേക്കാൾ കുറഞ്ഞ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നതും എന്നാൽ തുല്യമായി ഫലപ്രദവുമായ മറ്റൊരു ബദൽ മാർഗം ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല (അനിവാര്യതയുടെ ഘട്ടം).

319.4. ആ നടപടി ഒരു വ്യക്തിയുടെ അവകാശത്തിൽ ആനുപാതികമല്ലാത്ത ആഘാതം ഉണ്ടാക്കുവാൻ പാടില്ല (സന്തുലിതാവസ്ഥയുടെ ഘട്ടം)."

19. അങ്ങനെ ഈ കോടതി നാല് ഘട്ടങ്ങളായുള്ള ആനുപാതിക പരിശോധന മുന്നോട്ടുവെച്ചു. 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii)-ന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുത നിർണ്ണയിക്കാൻ ഇത് ഇപ്പോൾ ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്.

20. ഈ കോടതിയുടെ വിശകലനം ഈ ദിശയിൽ മുന്നോട്ട് പോകുന്നതിന് മുമ്പ്, അപ്പീൽവാദി 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii)-ന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുത, അത് അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവ പ്രകാരമുള്ള തന്റെ അവകാശങ്ങളുടെ ലംഘനമാണെന്ന് ആരോപിച്ച് ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതിനാൽ, പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളിലെ MTT-കൾ നിരോധിക്കാനുള്ള ആർ.ബി.ഐയുടെ നിയന്ത്രണം ഏകപക്ഷീയമായതിനാൽ അനുച്ഛേദം 14 പ്രകാരമുള്ള അപ്പീൽവാദിയുടെ തുല്യാവകാശത്തെ നിയന്ത്രിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നും, അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ) അനുച്ഛേദം 19(6)-ഉം ചേർത്ത് വായിക്കുമ്പോൾ അത് അപ്പീൽവാദിയുടെ വ്യാപാരം ചെയ്യാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്മേൽ ഏർപ്പെടുത്തിയ ന്യായമായ നിയന്ത്രണമാണോ എന്നും, അത് അനുച്ഛേദം 21 പ്രകാരമുള്ള അപ്പീൽവാദിയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയും ഉപജീവനത്തിനുള്ള

അവകാശത്തെയും ലംഘിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നും ഈ കോടതിക്ക് തീരുമാനിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

21. ഈ ഓരോ അവകാശങ്ങളുടെയും ലംഘനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആരോപണങ്ങൾ, ഈ കോടതിയുടെ മുൻകാല വിധികൾ അവയിലോരോന്നിനും നിർദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ള പരിമിതികളുടെ ചട്ടക്കൂടിനുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട്, പലപ്പോഴും സ്വതന്ത്രമായാണ് പരിഗണിക്കപ്പെടുന്നത്. എന്നിരുന്നാലും, ഈ അനുച്ഛേദങ്ങൾക്ക് കീഴിലുള്ള ഓരോ പരിമിതിയുടെയും പിന്നിലെ അന്വേഷണത്തിന്റെ കാതൽ ആനുപാതിക വിശകലനത്തിന് സമാനമാണ്. ചുരുക്കത്തിൽ, ഒരു അവകാശത്തിന്മേലുള്ള നിയന്ത്രണം നിയമപരമായ ഒരു ലക്ഷ്യം നിറവേറ്റുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ആ ലക്ഷ്യവുമായി അതിന് യുക്തിസഹമായ ബന്ധമുണ്ടെങ്കിലും, കൂടാതെ പ്രസ്തുത അവകാശത്തിന്മേൽ ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങളും അത് ലക്ഷ്യമിടുന്ന പൊതുതാൽപര്യവും തമ്മിൽ ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥയുണ്ടെങ്കിലും അങ്ങനെയുള്ള ഒരു നിയമം ന്യായീകരിക്കാവുന്നതാണെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു. ഈ വിശകലനം ആനുപാതിക വിശകലനത്തിന് സമാനമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു, അതിൽ 'അനിവാര്യത' എന്ന ഘടകം ഇല്ലാത്തതായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്[30].

22. ചില അക്കാദമിക വ്യാഖ്യാതാക്കൾ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നത്, വ്യത്യസ്ത നിയന്ത്രണങ്ങളുള്ള അവകാശങ്ങൾ പരിഗണിക്കുമ്പോഴും കോടതികൾക്ക് ആനുപാതിക വിശകലനം സ്വീകരിക്കാൻ കഴിയും എന്നാണ്. അവർ ഇതിന് മൂന്ന് കാരണങ്ങൾ പറയുന്നു: (i) വിവിധ കേസുകളിലെ അവകാശങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിധിന്യായങ്ങൾ പലപ്പോഴും അപൂർണ്ണമായിരിക്കും. അതിനാൽ തന്നെ നിയമവിശകലനങ്ങൾ ഓരോ വിധിന്യായത്തിലും വ്യത്യസ്തമാകാൻ സാധ്യതയുണ്ട്. അതിനാൽ, ആനുപാതിക വിശകലനം പോലെയുള്ള ഒരു ചിട്ടയായ സന്തുലിത മാർഗ്ഗം, വാദങ്ങൾക്ക് വ്യക്തതയും

30 അപർണ ചന്ദ്ര, "ഇന്ത്യയിലെ അനുപാതത്വം: ഒരിടത്തേക്കും എത്താത്ത ഒരു പാലം" (2020) 3(2) യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് ഓക്സ്ഫോർഡ് ഹ്യൂമൻ റൈറ്റ്സ് ഹബ് ജേണൽ 55

ക്രമവും നൽകാൻ സഹായിക്കുന്നു. (ii) പല നീതിന്യായ വ്യവസ്ഥകളിലും, അവകാശം നൽകുന്ന വ്യവസ്ഥയിൽ തന്നെ ഒരു ക്ലിപ്ത വ്യവസ്ഥയും (ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയിലെ അനുച്ഛേദം 19 പോലെ) അടങ്ങിയിട്ടുണ്ടാകും. അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിലും കോടതികൾ ആനുപാതിക വിശകലനം നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഈ സാഹചര്യങ്ങളിൽ, ക്ലിപ്ത വ്യവസ്ഥയുടെ പ്രയോഗം പരിശോധിക്കാൻ കോടതികൾ ആനുപാതിക വിശകലനം ഉപയോഗിക്കുന്നു. (iii) ഒരു അവകാശവും അതിന്റെ നിയന്ത്രണവും തമ്മിലുള്ള പോരാട്ടമായി മാത്രം കാണാതെ, ഒരു അവകാശത്തെ പരിമിതപ്പെടുത്തുന്ന നടപടി മറ്റൊരു അവകാശത്തെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കാൻ ലക്ഷ്യമിടുമ്പോൾ, അവിടെയുള്ള പോരാട്ടം രണ്ട് അവകാശങ്ങൾ തമ്മിലുള്ളതായി മാറുന്നു. അത്തരം സന്ദർഭങ്ങളിൽ ആനുപാതിക വിശകലനം പ്രത്യേകിച്ചും മൂല്യവത്താണ്.[31]

23. മറുവശത്ത്, യേൽ ലോ ജേണലിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ച ഒരു ലേഖനത്തിൽ, പ്രൊഫസർ വിക്കി ജാക്സൺ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നത്, വിവിധ അവകാശങ്ങൾക്കിടയിൽ ഘടനാപരമായ വ്യത്യാസങ്ങളുള്ളതിനാൽ ചില അവകാശങ്ങൾക്ക് ആനുപാതിക വിശകലനം അനുയോജ്യമാകില്ല എന്നാണ്. അനുപാതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന തത്വമായ സന്തുലിത കൈവരിയ്ക്കുക എന്നതിനോട് പ്രൊഫസർ ജാക്സൺ യോജിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ചില അവകാശങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം കൂടുതൽ വ്യക്തമായ നിയമം രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിലൂടെയാണ് കൂടുതൽ ഉചിതമായി നേടിയെടുക്കാൻ കഴിയുന്നതെന്ന് അവർ മുന്നറിയിപ്പ് നൽകുന്നു. എങ്കിലും, സാധ്യമായ എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളിലും ആനുപാതിക വിശകലനത്തിന്റെ പ്രയോഗത്തെ പ്രൊഫസർ ജാക്സൺ പിന്തുണയ്ക്കുകയും അതിന്റെ പ്രയോജനങ്ങൾ താഴെ പറയുന്ന രീതിയിൽ[32] രേഖപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു:

31 അലക് സ്റ്റോൺ സ്വീറ്റ് ആൻഡ് ജഡ് മാത്യൂസ്, "അനുപാതത്വ സന്തുലിതാവസ്ഥയും ആഗോള ഭരണഘടനാവാദവും" (2008-2009) 47 കൊളംബിയ ജേണൽ ഓഫ് ട്രാൻസ്നാഷണൽ ലോ 72

32 വിക്കി സി ജാക്സൺ, "അനുപാതത്വത്തിന്റെ കാലഘട്ടത്തിലെ ഭരണഘടനാ നിയമം" (2015) 124(8) യേൽ ലോ ജേണൽ

"അവകാശ ലംഘനങ്ങൾ തിരിച്ചറിയാൻ ആനുപാതിക തത്വത്തെ ഉപയോഗിക്കുന്നത്, അതിനുള്ള പ്രതിവിധികൾ നിർണ്ണയിക്കുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ സ്വതന്ത്രമായ ധാർമ്മിക അല്ലെങ്കിൽ ചരിത്രപരമായ കാരണങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കി അവകാശങ്ങളെ നിർവചിക്കുന്നതിൽ നിന്ന് തടയുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. എന്നിരുന്നാലും, ഒരു തത്വമെന്ന നിലയിലും ഘടനാപരമായ ഒരു അവലോകന രൂപമെന്ന നിലയിലും ആനുപാതിക പരിശോധന കൂടുതലായി ഉപയോഗിക്കുന്നതിന് നിരവധി സാധ്യതകളുണ്ട്. സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങൾ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനുള്ള കാരണങ്ങൾ കൂടുതൽ വ്യക്തമാക്കുന്നതിലൂടെ, ഇത് ജുഡീഷ്യൽ അവലോകനത്തിന് കൂടുതൽ കരുത്ത് നൽകുന്നു. ആനുപാതികത, ഭരണഘടനാനിയമത്തെ നീതിയെക്കുറിച്ചുള്ള പൊതുധാരണകളിലേക്ക് അടുപ്പിക്കുകയും, കാര്യക്ഷമമായ ഭരണകൂടത്തിന്റെ ആവശ്യകതകൾക്ക് അനുസൃതമായി വിധിനിർണ്ണയത്തിന്റെ ഫലങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യും. അവസാനമായി, അവകാശങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന നടപടികൾക്ക് പൊതുവായ ഒരു ന്യായീകരണ ചട്ടക്കൂട് രൂപപ്പെടുത്തുന്നതിലൂടെയും, പ്രത്യേക വിഭാഗങ്ങൾക്കെതിരായ ആഴത്തിലുള്ള പക്ഷപാതങ്ങൾ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന ഗുരുതരമായ നടപടിക്രമപരമായ പിഴവുകളോടുള്ള സംവേദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിലൂടെയും ആനുപാതികത ജനാധിപത്യത്തെ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യും."

24. ആനുപാതിക വിശകലനം സ്വീകരിക്കുന്നത്, അമൂർത്തമായ അവകാശ വ്യവഹാരങ്ങളെ വിശകലനം ചെയ്യാൻ ഒരു ഔദ്യോഗിക ഘടന നൽകുക മാത്രമല്ല, (കൃത്യമായി പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ) വ്യക്തിഗത അവകാശങ്ങൾ സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് ജുഡീഷ്യൽ വിശകലനത്തിന്റെ നിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. **ആധാർ (5J)**

3094

(മേൽപ്പരാമർശം) എന്ന കേസിൽ നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, അനുപാത വിശകലനം സ്വീകരിക്കുന്നത് 'അധികാരത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിൽ' നിന്ന് 'ന്യായീകരണത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിലേക്കുള്ള[33]' മാറ്റത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്നു, ഇത് മൗലികാവകാശങ്ങൾ ലംഘിക്കുന്ന സർക്കാർ നടപടികളെ കൂടുതൽ ഫലപ്രദമായി ചോദ്യം ചെയ്യാനും ഉത്തരവാദികളാക്കാനും സഹായിക്കുന്നു. ദക്ഷിണാഫ്രിക്കൻ ഭരണഘടനാ കോടതിയിലെ ജഡ്ജിയായ ജസ്റ്റിസ് ആൽബി സാച്ച്സ് തന്റെ ഓർമ്മക്കുറിപ്പായ 'ദി സ്വേഞ്ച് ആൽക്കെമി ഓഫ് ലൈഫ് ആൻഡ് ലോ'[34]-യിൽ, തങ്ങളുടെ ഭരണഘടനയുടെ ആമുഖത്തോടെ ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയിൽ 'അധികാരത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിൽ' നിന്ന് 'ന്യായീകരണത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിലേക്കുണ്ടായ' ഈ മാറ്റത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുന്നുണ്ട്:

> "ദക്ഷിണാഫ്രിക്കയെ ഒരു സ്വേച്ഛാധിപത്യ, വംശീയ ഭരണക്രമത്തിൽ നിന്ന് ഭരണഘടനാപരമായ ജനാധിപത്യത്തിലേക്ക് നയിച്ച ചർച്ചകളിലൂടെയുള്ള വിപ്ലവം, നിയമപരമായ വിധിന്യായങ്ങളുടെ സ്വഭാവത്തെക്കുറിച്ച് പ്രൊഫസർ എറ്റിയെൻ മ്യൂറിനിക്ക് ഒരു അവിസ്മരണീയമായ പ്രസ്താവന നടത്താൻ കാരണമായി. **നമ്മൾ 'അധികാരത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിൽ' നിന്ന് 'ന്യായീകരണത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിലേക്ക് കടക്കുകയാണെന്ന് അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാട്ടി...** ഇതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ ജുഡീഷ്യൽ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ വളരെ വലുതായിരുന്നു. ആവശ്യമായ മാറ്റങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളാനും ആന്തരികവൽക്കരിക്കാനും നിയമ സമൂഹത്തെ നയിക്കുന്നതിനുള്ള ഉത്തരവാദിത്തം ഈ കോടതിക്കാണ് നൽകിയിരുന്നത്. സാങ്കേതികപരമായ ഒരു മാറ്റത്തിൽ മാത്രം ഒതുങ്ങുന്നതായിരുന്നില്ല അത്; അഭിഭാഷകർ 'ലിറ്ററലിസ്റ്റ്' എന്ന് വിളിക്കുന്ന അക്ഷരം പ്രതിയുള്ള വ്യാഖ്യാന രീതിയിൽ നിന്ന് 'ലക്ഷ്യാധിഷ്ഠിത' വ്യാഖ്യാന

33 ഖണ്ഡിക 1276

34 അൽബി സാക്സ്, ദി സ്വേഞ്ച് ആൽക്കെമി ഓഫ് ലൈഫ് ആൻഡ് ലോ (ഓക്സ്ഫോർഡ് യൂണിവേഴ്സിറ്റി പ്രസ്, 2009)

സമീപനത്തിലേക്കുള്ള മാറ്റം മാത്രമായിരുന്നില്ല ഇത്. ജുഡീഷ്യൽ പ്രവർത്തനത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തിൽ തന്നെ ഭരണഘടന ഒരു വലിയ മാറ്റം വരുത്തി... **ഇത്, മാറ്റമില്ലാത്ത നിയമങ്ങൾ മാത്രം പ്രയോഗിക്കുന്ന ഒരു സമീപനത്തിൽ നിന്ന് മാറി, മിക്ക കാര്യങ്ങളിലും ജഡ്ജിമാരെ ഭരണഘടനാപരമായി നിയന്ത്രിക്കപ്പെട്ട വിവേചനാധികാരം പ്രയോഗിക്കുവാൻ ബാധ്യതയുള്ളവരാക്കി മാറ്റി. ഈ മാറ്റം, കർശനമായ വർഗ്ഗീകരണത്തിലും ഔപചാരിക നിയമങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതിലും ഊന്നൽ നൽകിയിരുന്ന ഒരു സമീപനത്തിൽ നിന്ന്, ഓരോ കേസിന്റെയും വസ്തുതകളും തുറന്നതും ജനാധിപത്യപരവുമായ ഒരു സമൂഹത്തിന്റെ മൂല്യങ്ങളും അടിസ്ഥാനമാക്കി, പരസ്പരം പോരാടുന്ന താൽപര്യങ്ങളെ തത്ത്വാധിഷ്ഠിതമായി സന്തുലിതമാക്കുന്നതിലേക്ക് ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്ന ഒരു സമീപനത്തിലേക്കുള്ള പരിവർത്തനത്തെ അടയാളപ്പെടുത്തുന്നു...”**

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

അതിനാൽ, അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവ പ്രകാരം അപ്പീൽവാദിയുടെ അവകാശങ്ങൾ ലംഘിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടോ എന്ന് വിലയിരുത്തുമ്പോൾ, ഈ കോടതി മടി കൂടാതെ തന്നെ ആനുപാതിക വിശകലനം പ്രയോഗിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

25. ഈ കേസ് മറ്റൊരു വിഷയം കൂടി ഉന്നയിക്കുന്നുണ്ട്, അതായത് ഈ മൂന്ന് അവകാശങ്ങളുടെയും ലംഘനം വിലയിരുത്തുന്നതിന് ഒരു സംയോജിത അനുപാത വിശകലനം നടത്താൻ കഴിയുമോ എന്ന്. ഭാഗം III-ലെ മൗലികാവകാശങ്ങൾ ഒറ്റപ്പെട്ട അവകാശങ്ങളായിട്ടല്ല, മറിച്ച് മനുഷ്യാവകാശങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന ഘടനയെ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുന്ന പരസ്പരം ബന്ധിതമായ അവകാശങ്ങളുടെയും സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളുടെയും ഒരു പ്രഖ്യാപനമായിട്ടാണ് മനസ്സിലാക്കപ്പെടുന്നത് എന്നത് ഒരു സുസ്ഥിര തത്വമാണ്. **റുസ്തം**

കവാസ്ജി കൂപർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ[35] എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതിയിലെ ഒരു പതിനൊന്നംഗ ബെഞ്ചിന്റെ വിധിയിൽ ജസ്റ്റിസ് ജെ.സി. ഷാ നിരീക്ഷിച്ചത് ഇങ്ങനെയാണ്:

> "52... മൗലികാവകാശങ്ങൾ വിവിധ രൂപങ്ങളിലാണ് പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത് എന്നത് മനസ്സിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്. ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ അത് ഒരു ഉറപ്പുള്ള അവകാശത്തിന്റെ വ്യക്തമായ പ്രഖ്യാപനമാണ്: ഉദാഹരണത്തിന് 29(1), 30(1), 26, 25, 32 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ. മറ്റു ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ, വ്യക്തിഗത അവകാശങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം ഉറപ്പാക്കാൻ അത് സർക്കാർ നടപടികൾക്ക് - നിയമനിർമ്മാണപരമായതോ ഭരണനിർവഹണപരമായതോ ആയ - വ്യക്തമായ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുന്നു - അനുച്ഛേദം 14, 15, 16, 20, 21, 22(1), 27, 28 എന്നിവ. മറ്റു ചിലതിൽ, അത് ഒരു പോസിറ്റീവ് പ്രഖ്യാപനത്തിന്റെ രൂപം സ്വീകരിക്കുകയും അതേസമയം തന്നെ അതിനുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾ പ്രഖ്യാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു: അനുച്ഛേദം 19(1) ഉം 19(2) മുതൽ (6) വരെയുള്ളവ. ചില കേസുകളിൽ, അത് സർക്കാരിന്റെ അധികാരത്തിന്റെ അതിരുകൾ നിശ്ചയിക്കുന്ന ഒന്നായി മാറുന്നു, ഉദാഹരണത്തിന് അനുച്ഛേദം 31(1), 31(2) എന്നിവ. മറ്റു ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ, അത് സർക്കാരിനും മറ്റുള്ളവർക്കും എതിരെയുള്ള ഒരു പൊതു നിരോധനത്തിന്റെ രൂപം സ്വീകരിക്കുന്നു: അനുച്ഛേദം 17, 23, 24 എന്നിവ. **അവകാശങ്ങളുടെ പ്രഖ്യാപനം പ്രത്യക്ഷമായോ പരോക്ഷമായോ ഉള്ള ഒരു ഏകീകൃത രീതി പിന്തുടരുന്നില്ല. എന്നാൽ അവയിലൂടെയെല്ലാം ഒരു പൊതുവായ ഘടകം കടന്നുപോകുന്നുണ്ട്: ഒരു നിശ്ചിത പരിധിക്കുള്ളിൽ, വ്യക്തികളുടെയോ വ്യക്തികളുടെ കൂട്ടങ്ങളുടെയോ അവകാശങ്ങൾ ലംഘിക്കപ്പെടുന്നതിൽ നിന്ന് അവയെ**

35 (1970) 1 SCC 248

സംരക്ഷിക്കുകയാണ് പ്രസ്തുത മൗലികാവകാശങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യം. ഭരണഘടനയുടെ മൂന്നാം ഭാഗം, അടിസ്ഥാന മനുഷ്യാവകാശങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, അവകാശ സംരക്ഷണത്തിനുള്ള ഒരു ചട്ടക്കൂട് സ്ഥാപിക്കുന്നു. ഈ ഉറപ്പുകൾ, വെവ്വേറെയുള്ള അവകാശങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിന് പകരം, അതത് മേഖലകളിലുള്ള സംരക്ഷണത്തിന്റെ വ്യാപ്തി നിർവചിക്കുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിയ്ക്കുന്നു)

26. ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശങ്ങൾക്കനുബന്ധമായിട്ടുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾ വിശകലനം ചെയ്യാതെ പ്രസ്തുത അവകാശങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച വിശകലനം അപൂർണ്ണമായിരിയ്ക്കും. ഭരണഘടനയുടെ മൂന്നാം ഭാഗത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള മൗലികാവകാശങ്ങളിലൂടെ, യുക്തിപരത എന്ന ഒരു അടിസ്ഥാന തത്വം കടന്നുപോകുന്നുണ്ടെന്ന് കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു. **ഷയറ ബാനു v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ**[36] എന്ന കേസിൽ ഒരു ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച്, ഓരോ അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള ഹർജികളെയും കർശനമായി വേറിട്ടതും ഒറ്റപ്പെട്ടതുമായ രീതിയിൽ പരിഗണിക്കണം എന്ന കാഴ്ചപ്പാടിനെ തള്ളിപ്പറഞ്ഞു. ജസ്റ്റിസ് കുര്യൻ ജോസഫ് നിരീക്ഷിച്ചത് ഇങ്ങനെയാണ്:

84. രണ്ടാമത്തെ കാരണം, അനുച്ഛേദം 14 പ്രകാരമുള്ള ഒരു ഹർജിയെ, അനുച്ഛേദം 19 പ്രകാരമുള്ള ഹർജിയിൽ നിന്നും വേറിട്ട് കാണണം എന്നതാണ്. ഇത് എ.കെ. ഗോപാലൻ v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്രാസ് [എ.കെ. ഗോപാലൻ v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് മദ്രാസ്, AIR 1950 88 : AIR 1950 SC 27: (1950) 51 Cri LJ 1382] എന്ന കേസിന്റെ വീക്ഷണത്തിന്റെ ആവർത്തനമാണ്. അതായത് മൗലികാവകാശങ്ങളെ വേറിട്ട 'വാട്ടർടൈറ്റ്' അറകളായി കാണണം എന്ന കാഴ്ചപ്പാട്. ഈ വീക്ഷണം റുസ്തം കവാസ്ജി കൂപ്പർ v. ഇന്ത്യൻ

36 (2017) 9 SCC 1

യൂണിയൻ [റുസ്തം കവാസ്ജി കൂപ്പർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, (1970) 1 SCC 248] എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതിയിലെ പതിനൊന്നംഗ ബെഞ്ച് എങ്ങനെ അസാധുവാക്കിയെന്നും തുടർന്ന് മനേക ഗാന്ധി കേസിൽ [മനേക ഗാന്ധി v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, (1978) 1 SCC 248] അത് എങ്ങനെ പിന്തുടർന്നുവെന്നും നമ്മൾ കണ്ടു. നിയമനിർമ്മാണത്തിലെ ഏകപക്ഷീയത അനുച്ഛേദം 19(2) മുതൽ (6) വരെയുള്ള ഭാഗങ്ങളിലെ 'യുക്തിയില്ലായ്മയുടെ' ഒരു രൂപമായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഓം കുമാർ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ [(2001) 2 SCC 386] ഉൾപ്പെടെയുള്ള നിരവധി വിധിന്യായങ്ങളിൽ അപ്രകാരം നിരീക്ഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ, അനുച്ഛേദം 14 പ്രകാരമുള്ള നിയമനിർമ്മാണത്തെ അസാധുവാക്കാൻ ഏകപക്ഷീയതയെ ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിയില്ല എന്ന് പറയുവാൻ യാതൊരു കരണവുമില്ല.

[...]

87. **യുക്തിപരത മൗലികാവകാശങ്ങളുടെ അധ്യായത്തിലുടനീളം വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്നു. പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ഏകപക്ഷീയമായ ഏതൊരു കാര്യവും വ്യക്തമായും യുക്തിയില്ലാത്തതാണ്.നിയമവാഴ്ചയ്ക്ക് വിരുദ്ധമായതിനാൽ അനുച്ഛേദം 14-ന്റെ ലംഘനമാണ് അവ. അതുപോലെ, *സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് എ.പി. v. മക്ഡവൽ ആൻഡ് കോ.* [(1996) 3 SCC 709] എന്ന കേസിൽ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച് എടുത്ത തീരുമാനം വൈരുദ്ധ്യം നിറഞ്ഞതായി തോന്നുന്നു. കാരണം, പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിൽ ഒരു നിയമം 'ആനുപാതമില്ലാത്തതോ, അമിതമായതോ, അന്യായമോ' ആണെങ്കിൽ അതിനെ ഭരണഘടനാപരമായി ചോദ്യം ചെയ്യാം എന്ന് പറയുമ്പോൾത്തന്നെ, ആ നിയമം 'അന്യായമോ, അനാവശ്യമോ, നീതീകരിക്കാനാവാത്തതോ' ആയതിനാൽ അതിനെതിരെയുള്ള ഹർജി പരാജയപ്പെടുമെന്ന് പറയുന്നു. നിയമനിർമ്മാണത്തിന്മേൽ**

ഏകപക്ഷീയതയുടെ തത്വം പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ, അത് മുൻപറഞ്ഞ വെല്ലുവിളിയെ അല്ല, മറിച്ച് ഒരു നിയമം ആനുപാതികമല്ലാത്തതോ, അമിതമായതോ, അല്ലെങ്കിൽ വ്യക്തമായും ന്യായരഹിതമായതോ ആണോ എന്നതിലാണ് ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ, മുകളിൽ പറഞ്ഞ എല്ലാ കാരണങ്ങളും ഭരണകൂടത്തിന്റെ വിവിധതരം നടപടികളെ വേർതിരിക്കുന്നില്ല; ഭരണഘടനയുടെ ഭാഗം III പ്രകാരം ഉറപ്പുനൽകിയിട്ടുള്ള മൗലികാവകാശങ്ങളെ ലംഘിക്കുന്ന ഏതൊരു നടപടിയും തടയപ്പെടും.

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

27. **ആധാർ (5J)** (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ചും സ്വകാര്യത, അന്തസ്സ്, തിരഞ്ഞെടുപ്പ്, അടിസ്ഥാന അവകാശങ്ങൾ ലഭിക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം എന്നിവയിലുണ്ടായ സർക്കാർ ഇടപെടലുകളുടെ ആനുപാതികത നിർണ്ണയിക്കാൻ ഒരു സംയോജിത ആനുപാതിക വിശകലനം നടത്തുകയുണ്ടായി.[37] അതിനാൽ, ഓരോ അവകാശങ്ങളിന്മേലും പൊതുവായും സമാനമായ രീതിയിലും ബാധിക്കുന്ന നിയന്ത്രണങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച് കോടതിക്ക് ഒരു സംയോജിത ആനുപാതിക വിശകലനം സ്വീകരിക്കാം. ഈ കേസിൽ, അപ്പീൽവാദിയുടെ 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ പ്രകാരമുള്ള അവകാശങ്ങളെ ബാധിക്കുന്നത് അങ്ങനെയുള്ള ഒരു നിയന്ത്രണമാണ് (അതായത്, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii)). കൂടാതെ, അപ്പീൽവാദി വാദിക്കുന്നത്, ആർ.ബി.ഐ യാതൊരു ആലോചനയുമില്ലാതെ ഒരു ഉൽപ്പന്നത്തിന്റെ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധനത്തെ അതേ ഉൽപ്പന്നത്തിന്റെ MTT-കൾക്ക് ഏർപ്പെടുത്തിയ നിരോധനവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തിയതിനാൽ ഈ പരിമിതി ഏകപക്ഷീയവും ന്യായമായ നിയന്ത്രണമല്ലാത്തതും തന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ

37 ഖണ്ഡിക 1277

ലംഘിക്കുന്നതുമാണ് എന്നാണ്. അതിനാൽ, ഖണ്ഡം 2(iii)-ന്റെ ഭരണഘടനാ സാധുതയെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള അപ്പീൽവാദിയുടെ വാദങ്ങൾ സമാനമായ കാരണങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണ് എന്നത് വ്യക്തമാണ്, അതിനാൽ ഒരു സംയോജിത ആനുപാതിക വിശകലനം സ്വീകരിക്കാവുന്നതാണ്. എന്നിരുന്നാലും, ഈ കേസിൽ അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവ പ്രകാരമുള്ള അവകാശങ്ങളിന്മേലുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾ വിലയിരുത്താൻ ഒരു സംയോജിത ആനുപാതിക വിശകലനം ഉപയോഗിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, അവകാശലംഘനത്തിന്റെ സ്വഭാവമോ ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണം അവകാശങ്ങളെ ബാധിക്കുന്ന രീതിയോ വ്യത്യസ്തമായിരിക്കാവുന്നതിനാൽ ഈ സമീപനം എല്ലാ കേസുകൾക്കും അനുയോജ്യമാകണമെന്നില്ലെന്ന് ഈ കോടതി മുന്നറിയിപ്പ് നൽകുന്നു.

28. ഈ കോടതിയുടെ മുൻകാല വിധിന്യായങ്ങൾ പ്രകാരം ഒരു പൗരന് മേൽ ഏർപ്പെടുത്തപ്പെട്ട നിയന്ത്രണം തന്റെ വ്യാപാര സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയോ ബിസിനസ്സ് ചെയ്യാനുള്ള അവകാശത്തെയോ നേരിട്ടോ പരോക്ഷമായോ തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നു എന്ന് തെളിയിക്കാൻ കഴിഞ്ഞാൽ, ആ നിയന്ത്രണം ന്യായമാണെന്നും അത് പൊതുതാൽപ്പര്യത്തിന് വേണ്ടിയുള്ളതാണെന്നും തെളിയിക്കേണ്ടത് സർക്കാരിന്റെ ബാധ്യതയാണെന്ന് അപ്പീൽവാദി വാദിക്കുന്നു[38]. ആർ.ബി.ഐക്ക് ഈ വിജ്ഞാപനം പുറത്തിറക്കാൻ അധികാരമുണ്ടെന്നത് ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടുന്നില്ല. കൂടാതെ, പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ആഭ്യന്തര ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുക എന്ന നിയമപരമായ ലക്ഷ്യവും ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടുന്നില്ല. ആഭ്യന്തര ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ MTT-കൾക്ക് നിയന്ത്രണം ഏർപ്പെടുത്തിയ നടപടിയുടെ അനുയോജ്യതയെയും, അതിന്റെ അമിത സ്വഭാവത്തെയുമാണ് അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത്. കാരണം, രണ്ട് വ്യത്യസ്ത

38 സുഖ്നന്ദൻ സരൺ ദിനേശ് കുമാർ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, എ.ഐ.ആർ. 1982 എസ്.സി. 902; ലക്ഷ്മി ഖണ്ഡ്സാരി v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഉത്തർപ്രദേശ്, എ.ഐ.ആർ. 1981 എസ്.സി. 860

രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള MTT-യിൽ ഒരു ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം ഇടനിലക്കാരനായി പ്രവർത്തിക്കുന്നത് ഇന്ത്യയിലെ പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ലഭ്യതയെ ബാധിക്കുന്നില്ല. അതിനാൽ, ഈ കോടതി ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട നടപടിയുടെ (2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii)) ആനുപാതികത നിർണ്ണയിക്കുന്നതിന് ആർ.ബി.ഐ നൽകിയ ന്യായീകരണത്തെ ആശ്രയിക്കുകയാണ്. താഴെ നൽകുന്ന നാല് ചോദ്യങ്ങളെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയായിരിക്കും ഈ വിശകലനം നടത്തുക:

(i) ഈ നടപടി നിയമപരമായ ഒരു ലക്ഷ്യത്തെ മുൻനിർത്തിയുള്ളതാണോ?

(ii) ഈ ലക്ഷ്യം നേടാൻ ഈ നടപടി അനുയോജ്യമാണോ?

(iii) ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിന് ഈ നടപടി അനിവാര്യമാണോ?

(iv) വ്യക്തിയുടെ അവകാശവും പ്രസ്തുത നടപടിയും തമ്മിൽ വേണ്ട രീതിയിൽ സന്തുലിതപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടോ?

സി. 1 നിയമസാധുത

29. ഈ പരിശോധനാ ഘട്ടത്തിൽ, ഒരു മൗലികാവകാശത്തെ ലംഘിക്കുന്നതായി ആരോപിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു ലക്ഷ്യത്തിന്റെ നിയമസാധുതയാണ് വിലയിരുത്തുന്നത്. ഈ നടപടി ഒരു ശരിയായ ലക്ഷ്യത്തിനായി, അതായത് ഒരു നിയമപരമായ ലക്ഷ്യത്തിനായിരിക്കണം. **കെ.എസ്. പുട്ടസ്വാമി (9J)** (മേൽപ്പരാമർശം) എന്ന കേസിലെ ഒൻപതംഗ ബെഞ്ചിന്റെ തീരുമാനത്തിൽ, അഞ്ച് ജഡ്ജിമാർ ആനുപാതികത വിലയിരുത്തുന്നതിനുള്ള ആദ്യ മാനദണ്ഡമായി 'സാധുവായ രാഷ്ട്ര താൽപര്യം' എന്ന മാനദണ്ഡത്തെ അംഗീകരിച്ചു. പ്രസ്തുത രാഷ്ട്ര താൽപ്പര്യത്തിന് ഒരു ഭരണഘടനാപരമായ

അവകാശത്തെയോ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെയോ മറികടക്കാൻ തക്ക പ്രാധാന്യം ഉണ്ടായിരിക്കണം[39]. ഈ കേസിൽ, ആഗോള ആരോഗ്യ പകർച്ചവ്യാധിയുടെ സമയത്ത് ആഭ്യന്തര ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനാണ് പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി, ഇറക്കുമതി, MTT-കൾ എന്നിവ നിരോധിച്ചത്. കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയെ ചെറുക്കാൻ ആരോഗ്യ സംരക്ഷണ സംവിധാനത്തിന് ആവശ്യത്തിനുള്ള പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ സംഭരണം ആവശ്യമാണ്. അനുച്ഛേദം 21 പ്രകാരമുള്ള ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിനും, അനുച്ഛേദം 47 പ്രകാരം പൊതുജനാരോഗ്യം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നത് ഒരു പ്രാഥമിക കടമയായി നിശ്ചയിക്കുന്ന രാഷ്ട്ര നയത്തിനുള്ള നിർദ്ദേശക തത്വങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായുള്ളതാണ് പി.പി.ഇ കളുടെ വിതരണം ഉറപ്പാക്കുക എന്ന ഭരണകൂടത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം. ഇന്ത്യയിൽ ആവശ്യത്തിന് പി.പി.ഇ ലഭ്യമാക്കുക എന്ന ഈ ലക്ഷ്യത്തിന്റെ നിയമസാധുതയെ അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടില്ല. 2021 ജനുവരി 30-ന് തന്റെ സത്യവാങ്മൂലം സമർപ്പിച്ചപ്പോൾ, രാജ്യത്തെ മഹാമാരിയുടെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചും പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ മതിയായ സ്റ്റോക്ക് ഉറപ്പാക്കേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകതയെക്കുറിച്ചും ആർ.ബി.ഐ വിശദീകരിച്ചിരുന്നു. നിലവിലുള്ള മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ആവശ്യത്തിന് PPE സാധനങ്ങൾ ഉറപ്പാക്കുക എന്ന ഭരണകൂടത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം നിയമപരമാണ്. അതിനാൽ, അപവദിത നടപടി, ഒരു വ്യാപാരം ചെയ്യാനുള്ള ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശത്തെ മറികടക്കാൻ തക്ക പ്രാധാന്യമുള്ള ഒരു നിയമപരമായ ലക്ഷ്യം മുൻ നിർത്തിയുള്ളതാണെന്ന നിഗമനത്തിൽ ഈ കോടതി എത്തിച്ചേരുന്നു.

സി.2 അനുയോജ്യത

30. ഇന്ത്യയിൽ ആവശ്യത്തിന് സാധനങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യം

39 ആധാർ (5J) (മേൽപരാമർശം), ഖണ്ഡിക s 321-322

പരിശോധിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ, പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT-കൾ നിരോധിച്ചതിന്റെ അനുയോജ്യതയാണ് കോടതി ഇനി വിലയിരുത്തുന്നത്. ഇതിനായി, നിർദ്ദിഷ്ട നടപടിക്ക് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ പ്രഖ്യാപിത ലക്ഷ്യം മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകാൻ കഴിയുമോ എന്ന് വിശകലനം ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT-കൾ നിരോധിച്ചത് അനുയോജ്യമായിരുന്നോ എന്ന് മനസ്സിലാക്കാൻ, ആർ.ബി.ഐ ഇന്ത്യയിലെ MTT-കളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനായി രൂപപ്പെടുത്തിയ ചട്ടക്കൂട് ആദ്യം വിശകലനം ചെയ്യണം.

31. 2000 ജൂൺ 1-ന് നിലവിൽ വന്ന FEMA നിയമപ്രകാരം ആർ.ബി.ഐ ആണ് MTT-കളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നത്. FEMA നിയമപ്രകാരം വിദേശനാണ്യം കൈകാര്യം ചെയ്യാനും നിയന്ത്രിക്കാനും മേൽനോട്ടം വഹിക്കാനുമുള്ള ചുമതല ആർബിഐക്കാണ് ഉള്ളത്. വകുപ്പ് 3[40] അനുസരിച്ച്, ആർബിഐയുടെ അനുമതിയില്ലാതെ ഒരു വ്യക്തിക്കും വിദേശനാണ്യം

---

40 3. വിദേശനാണ്യവിനിമയം മുതലായവ കൈകാര്യം ചെയ്യൽ,-

ഈ നിയമത്തിലോ, ഇതിന്റെ ഭാഗമായുള്ള ചട്ടങ്ങളിലോ, നിയന്ത്രണങ്ങളിലോ, അല്ലെങ്കിൽ റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ പൊതുവായതോ പ്രത്യേകമായതോ ആയ അനുമതിയോടെ നൽകിയിട്ടുള്ളതല്ലാത്ത മറ്റ് കാര്യങ്ങൾ ഒഴികെ, ഒരു വ്യക്തിയും താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാൻ പാടില്ല:-(എ) വിദേശനാണ്യത്തിലോ വിദേശ സെക്യൂരിറ്റിയിലോ അംഗീകൃത വ്യക്തിയല്ലാത്ത മറ്റൊരാളുമായി ഇടപാട് നടത്തുകയോ കൈമാറ്റം ചെയ്യുകയോ ചെയ്യരുത്.

(ബി) ഇന്ത്യക്ക് പുറത്ത് താമസിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തിയിലേക്കോ അപ്രകാരമുള്ള ഒരു വ്യക്തിക്ക് വേണ്ടിയോ, ഏതെങ്കിലും രീതിയിൽ പണം നൽകരുത്.

കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല. വകുപ്പ് 10(1)[41] പ്രകാരം, വിദേശനാണ്യം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള അനുമതി 'അംഗീകൃത വ്യക്തിക്ക്' നൽകാൻ ആർബിഐക്ക് അധികാരമുണ്ട്. കൂടാതെ, വകുപ്പ് 10(4) അനുസരിച്ച്, ഇത്തരം അംഗീകൃത വ്യക്തികൾ വിദേശനാണ്യം കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോൾ ആർബിഐ നൽകുന്ന എല്ലാ നിർദ്ദേശങ്ങളും പാലിക്കാൻ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. വകുപ്പ് 10(4) താഴെ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു:

(സി) ഇന്ത്യക്ക് പുറത്ത് താമസിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തിയുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരമോ, അല്ലെങ്കിൽ അവർക്കുവേണ്ടിയോ, ഒരു അംഗീകൃത വ്യക്തി വഴിയല്ലാതെ മറ്റൊരു രീതിയിലും പണം കൈപ്പറ്റരുത്.

വിശദീകരണം: ഈ ഉപവകുപ്പിന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തിനായി, ഇന്ത്യയിലോ അല്ലെങ്കിൽ ഇന്ത്യയിൽ താമസിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തിയോ, ഇന്ത്യക്ക് പുറത്ത് താമസിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തിയുടെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം, മറ്റൊരു വ്യക്തി വഴി (അതിൽ ഒരു അംഗീകൃത വ്യക്തിയും ഉൾപ്പെടാം) വിദേശത്തുനിന്ന് പണം വരാതെ ഏതെങ്കിലും പണം കൈപ്പറ്റിയാൽ, ആ വ്യക്തി അംഗീകൃത വ്യക്തി വഴിയല്ലാതെ പണം കൈപ്പറ്റിയതായി കണക്കാക്കും.

(ഡി) ഇന്ത്യക്ക് പുറത്തുള്ള ഒരു ആസ്തി നേടുന്നതിനോ, സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനോ, കൈമാറ്റം ചെയ്യുന്നതിനോ അല്ലെങ്കിൽ അത് സ്വന്തമാക്കാനുള്ള അവകാശം നേടുന്നതിനോ പ്രതിഫലമായോ അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ടോ ഇന്ത്യയിൽ ഏതെങ്കിലും സാമ്പത്തിക ഇടപാടിൽ ഏർപ്പെടരുത്.

വിശദീകരണം: ഈ ഉപവകുപ്പിന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തിനായി, "സാമ്പത്തിക ഇടപാട്" എന്നാൽ ഏതെങ്കിലും വ്യക്തിയിലേക്കോ വ്യക്തിക് വേണ്ടിയോ പണം നൽകുകയോ, അത്തരം വ്യക്തിയുടെ നിർദ്ദേശത്തിന്മേലോ പ്രസ്തുത വ്യക്തിക്ക് പകരമായോ അവരുടെ പേരിൽ

"10. അംഗീകൃത വ്യക്തി.—... (4) ഒരു അംഗീകൃത വ്യക്തി, വിദേശനാണ്യം അല്ലെങ്കിൽ വിദേശ സെക്യൂരിറ്റി എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ ഇടപാടുകളിലും, റിസർവ് ബാങ്ക് കാലാകാലങ്ങളിൽ നൽകുന്ന പൊതുവായതോ പ്രത്യേകമായതോ ആയ നിർദ്ദേശങ്ങൾക്കും ഉത്തരവുകൾക്കും അനുസൃതമായി പ്രവർത്തിക്കേണ്ടതാണ്. ഈ വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള അംഗീകാരത്തിന്റെ നിബന്ധനകൾക്ക് അനുസൃതമല്ലാത്ത വിദേശനാണ്യം അല്ലെങ്കിൽ വിദേശ സെക്യൂരിറ്റി ഉൾപ്പെടുന്ന ഒരു ഇടപാടിലും, റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ മുൻകൂർ അനുമതിയില്ലാതെ, ഒരു അംഗീകൃത വ്യക്തിയും ഏർപ്പെടാൻ പാടില്ല."

ആർ.ബി.ഐക്ക് വകുപ്പ് 11(1) പ്രകാരം അംഗീകൃത വ്യക്തികൾക്ക് നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകാനുള്ള അധികാരം ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. വകുപ്പ് 11(1) ഇങ്ങനെ പറയുന്നു:

"11. അംഗീകൃത വ്യക്തിക്ക് നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകാനുള്ള റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ അധികാരങ്ങൾ.—(1) ഈ നിയമത്തിലെയും ഇതിന്റെ ഭാഗമായുള്ള ചട്ടങ്ങൾ,

---

പണം സ്വീകരിക്കുകയോ, വിനിമയ ബില്ലുകളോ പ്രോമിസറി നോട്ടുകളോ തയ്യാറാക്കുകയോ, കൈകാര്യം ചെയ്യുകയോ, ഈടുകൾ കൈമാറുകയോ, അല്ലെങ്കിൽ കടങ്ങൾ അംഗീകരിക്കുകയോ ചെയ്യുക എന്നതാണ്.

41 10. അംഗീകൃത വ്യക്തി - (1) വിദേശനാണ്യത്തിലോ വിദേശ സെക്യൂരിറ്റികളിലോ ഇടപാടുകൾ നടത്തുന്നതിനായി, റിസർവ് ബാങ്കിന്, അപേക്ഷ ലഭിച്ചാൽ, ഒരു വ്യക്തിയെ അംഗീകൃത ഡീലർ, മണി ചേഞ്ചർ, ഓഫ്ഷോർ ബാങ്കിംഗ് യൂണിറ്റ് അല്ലെങ്കിൽ അതിന് ഉചിതമെന്ന് തോന്നുന്ന മറ്റേതെങ്കിലും നിലയിൽ അംഗീകൃത വ്യക്തിയായി നിയമിക്കാൻ അധികാരമുണ്ടായിരിയ്ക്കും.

നിയന്ത്രണങ്ങൾ, അറിയിപ്പുകൾ, അല്ലെങ്കിൽ നിർദ്ദേശങ്ങൾ എന്നിവയിലെയും വ്യവസ്ഥകൾ പാലിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായി, വിദേശനാണ്യം അല്ലെങ്കിൽ വിദേശ സെക്യൂരിറ്റി എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പണം അടയ്ക്കുന്നതുമായോ ഏതെങ്കിലും പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നതുമായോ ചെയ്യാതിരിക്കുന്നതുമായോ ഉള്ള കാര്യങ്ങളിൽ റിസർവ് ബാങ്കിന് അംഗീകൃത വ്യക്തികൾക്ക് ആവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകാവുന്നതാണ്."

32. വകുപ്പ് 10(4), വകുപ്പ് 11(1) എന്നിവ പ്രകാരം ലഭിച്ച അധികാരം ഉപയോഗിച്ച്, ആർ.ബി.ഐ 2000 ഓഗസ്റ്റ് 24-ന് ഒരു സർക്കുലർ[42] പുറത്തിറക്കി. ഇത് FEMA യുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് അംഗീകൃത ഡീലർമാർക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നതിനായുള്ളതായിരുന്നു. MTT-കളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സർക്കുലറിന്റെ പ്രസക്ത ഭാഗം താഴെക്കൊടുക്കുന്നു:

"ഭാഗം ബി - മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാരം

അംഗീകൃത ഡീലർമാർ മെർച്ചന്റ് വ്യാപാര അല്ലെങ്കിൽ ഇടനില വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുമ്പോൾ, (എ) ഇടപാടിലെ സാധനങ്ങൾ ഇന്ത്യയിലേക്ക് ഇറക്കുമതി ചെയ്യാൻ അനുവാദമുള്ളതാണെന്നും, (ബി) ഇടപാടുകൾക്ക് മൂന്നു മാസത്തിൽ കൂടാത്ത വിദേശനാണ്യ ചെലവേയുള്ളൂ എന്നും, **(സി) കയറ്റുമതി ഭാഗത്തും ഇറക്കുമതി ഭാഗത്തും ബാധകമായ എല്ലാ നിയമങ്ങളും ചട്ടങ്ങളും നിർദ്ദേശങ്ങളും പാലിക്കപ്പെടുന്നുണ്ടെന്നും ഉറപ്പുവരുത്താൻ ആവശ്യമായ മുൻകരുതലുകൾ എടുക്കേണ്ടതാണ്.** അംഗീകൃത വ്യാപാരികൾ അത്തരം ഇടപാടുകളുടെ കയറ്റുമതിയുള്ള പണം കൃത്യസമയത്ത് ലഭിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പാക്കേണ്ടതുണ്ട്."

42 എ.പി. (ഡി.ഐ.ആർ. സീരീസ്) സർക്കുലർ നമ്പർ 9

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

ഇതിൽ നിന്ന്, ന്യായിലേക്ക് ഇറക്കുമതി ചെയ്യാൻ അനുമതിയുള്ള സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതായിരിക്കണം മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകളെന്ന് വ്യക്തമാണ്. 2003 ജൂൺ 19-ലെ സർക്കുലറിലും[43] സമാനമായ നിർദ്ദേശം നിലനിർത്തിയിരുന്നു.

33. അതിനുശേഷം, കയറ്റുമതിക്കാർക്കുള്ള സേവനങ്ങൾ/സൗകര്യങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച സാങ്കേതിക സമിതിയുടെ ശുപാർശകൾ കണക്കിലെടുത്ത്, MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പുതുക്കിക്കൊണ്ട് RBI 2014 ജനുവരി 17-ന് "മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ" എന്ന തലക്കെട്ടിൽ ഒരു സർക്കുലർ[44] പുറത്തിറക്കി. സർക്കുലറിലെ ഖണ്ഡം 2(i) ഇപ്രകാരമാണ്:

> "i) മർച്ചന്റിംഗ് അല്ലെങ്കിൽ ഇടനില വ്യാപാര ഇടപാടുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സാധനങ്ങൾ, കരാറിൽ ഏർപ്പെടുന്ന സമയത്ത് ഇന്ത്യയുടെ നിലവിലുള്ള വിദേശ വ്യാപാര നയം (FTP) അനുസരിച്ച് കയറ്റുമതി/ഇറക്കുമതി എന്നിവയ്ക്ക് അനുമതിയുള്ളവയായിരിക്കണം, കൂടാതെ കയറ്റുമതിയുമായി (കയറ്റുമതി പ്രഖ്യാപന ഫോം ഒഴികെ) ബന്ധപ്പെട്ടതും ഇറക്കുമതിയുമായി (ബിൽ ഓഫ് എൻട്രി ഒഴികെ) ബന്ധപ്പെട്ടതുമായ എല്ലാ നിയമങ്ങളും, ചട്ടങ്ങളും, നിർദ്ദേശങ്ങളും യഥാക്രമം കയറ്റുമതിയ്ക്കും ഇറക്കുമതിക്കും പാലിക്കേണ്ടതുമാണ്;"

അതിനാൽ, ഈ സർക്കുലർ മുൻപത്തെ വ്യവസ്ഥയിൽ മാറ്റം വരുത്തുകയും, വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം കയറ്റുമതിയും ഇറക്കുമതിയും നിരോധിച്ച സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് MTT കൾ നടത്താൻ സാധിക്കില്ലെന്ന് വ്യക്തമാക്കുകയും ചെയ്തു.

---

43 എ.പി. (ഡി.ഐ.ആർ. സീരീസ്) സർക്കുലർ നമ്പർ 106

44 എ.പി. (ഡി.ഐ.ആർ. സീരീസ്) സർക്കുലർ നമ്പർ 95

കയറ്റുമതിക്കാർക്കുള്ള സേവനങ്ങൾ/സൗകര്യങ്ങൾ സംബന്ധിച്ച സാങ്കേതിക സമിതിയുടെ നിർദ്ദേശത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതാണ് ഈ മാറ്റം എന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. സമിതിയുടെ നിർദ്ദേശം ഇപ്രകാരമാണ്:

"മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങൾ

[...]

4.9 വിദേശ വ്യാപാര നയമനുസരിച്ച് (FTP) ഇറക്കുമതി ചെയ്യാനോ കയറ്റുമതി ചെയ്യാനോ അനുമതിയില്ലാത്ത വ്യാപാര കരാറുകളിൽ ഏർപ്പെടുന്നത് ഒഴിവാക്കാൻ വേണ്ടി മർച്ചന്റിംഗ് ട്രേഡിന് കീഴിലുള്ള സാധനങ്ങൾ, വിദേശ വിതരണക്കാരുമായി കരാറിൽ ഏർപ്പെടുന്ന സമയത്തെ നിലവിലുള്ള വിദേശ വ്യാപാര നയം (FTP) അനുസരിച്ച് രാജ്യത്തേക്ക് കയറ്റുമതി ചെയ്യാനും ഇറക്കുമതി ചെയ്യാനും അനുവദിക്കണം. കയറ്റുമതിക്കാരന്റെ താൽപ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി, ഇടപാടിന്റെ കയറ്റുമതി ഭാഗം ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ് വഴിയോ അല്ലെങ്കിൽ ECGC-യിൽ നിന്നുള്ള ഇൻഷുറൻസ് വഴിയോ കവർ ചെയ്യാൻ ശുപാർശ ചെയ്യുന്നു."

34. ഈ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ 2014 മാർച്ച് 28-ലെ മറ്റൊരു സർക്കുലർ[45] വഴി ഉടൻ തന്നെ പുതുക്കി. എന്നിരുന്നാലും, വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം (FTP) കയറ്റുമതി/ഇറക്കുമതി നിരോധിച്ച സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ (MTT) നടത്താൻ കഴിയില്ല എന്ന നിബന്ധനയിൽ കാര്യമായ മാറ്റമൊന്നും വരുത്തിയിട്ടില്ല. സർക്കുലറിലെ പ്രസക്തമായ ഭാഗം താഴെക്കൊടുക്കുന്നു:

"ii) മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകളിൽ ഉൾപ്പെട്ട സാധനങ്ങൾ, കയറ്റുമതിയുടെയും

45 എ.പി. (ഡി.ഐ.ആർ. സീരീസ്) സർക്കുലർ നമ്പർ 115

ഇറക്കുമതിയുടെയും കാര്യത്തിൽ, കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്ന തീയതിയിൽ ഇന്ത്യയിൽ നിലവിലുള്ള വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം (FTP) കയറ്റുമതി/ഇറക്കുമതി എന്നിവയ്ക്ക് അനുമതിയുള്ളവയായിരിക്കണം. അതത് കയറ്റുമതി (കയറ്റുമതി പ്രഖ്യാപന ഫോം ഒഴികെ) , ഇറക്കുമതി (ബിൽ ഓഫ് എൻട്രി ഒഴികെ) എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ നിയമങ്ങളും, ചട്ടങ്ങളും, നിർദ്ദേശങ്ങളും പാലിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ്;"

35. പിന്നീട്, ഈ സർക്കുലർ 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ വഴി പരിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടു. അപ്പോഴാണ് ഈ കേസിൽ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട ഖണ്ഡം 2(iii) അവതരിപ്പിച്ചത്. മുകളിലുള്ള സർക്കുലറുകൾ വിശകലനം ചെയ്യുമ്പോൾ, ചില പ്രത്യേക സാധനങ്ങളിൽ മാത്രമായി MTT കൾ അനുവദിക്കുകയോ നിരോധിക്കുകയോ ചെയ്യാൻ RBI ഒരിക്കലും ശ്രമിച്ചിട്ടില്ല എന്നത് വ്യക്തമാണ്. പകരം, ആദ്യത്തെ സർക്കുലർ മുതൽ, MTT കളെ നിയന്ത്രിക്കുന്നതിനായി ഇന്ത്യയുടെ വിദേശ വ്യാപാര നയത്തിലെ (FTP) സാധനങ്ങളുടെ നിലയെയാണ് അവർ ആശ്രയിച്ചിരുന്നത്. 2013 വരെ, വിദേശ വ്യാപാര നയമനുസരിച്ച് ഇറക്കുമതി ചെയ്യാൻ അനുവദനീയമല്ലാത്ത സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട MTT കൾ നിരോധിച്ചിരുന്നു. 2013 മുതൽ, കയറ്റുമതി ചെയ്യാൻ അനുമതിയില്ലാത്ത സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവയും നിരോധിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

36. FEMA-യുടെ കീഴിൽ അംഗീകൃത വ്യക്തികൾക്ക് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകുന്നതിനുള്ള ചുമതല RBI-യ്ക്കാണ് ഉള്ളത്. "വിദേശ വ്യാപാരവും പണമിടപാടുകളും സുഗമമാക്കുന്നതിനും ഇന്ത്യയിലെ വിദേശനാണ്യ വിപണിയുടെ ചിട്ടയായ വികസനത്തിനും പരിപാലനത്തിനും വേണ്ടി വിദേശനാണ്യവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട നിയമം ഏകീകരിക്കാനും ഭേദഗതി ചെയ്യാനും" വേണ്ടിയുള്ള ഒരു നിയമമായാണ് FEMA അവതരിപ്പിച്ചത്. അതിനാൽ, ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം സംരക്ഷിക്കുന്നതിന്

ലക്ഷ്യമിട്ട് ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ വിപണി നിയന്ത്രിക്കപ്പെടുന്നുണ്ടെന്ന് ഉറപ്പാക്കുക എന്നതാണ് FEMA- നിയമപ്രകാരമുള്ള RBI-യുടെ ചുമതല. 2000 മുതൽ MTT കളെക്കുറിച്ച് RBI പുറത്തിറക്കിയ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ പരിശോധിച്ചാൽ, അവയിലേറെയും സാങ്കേതിക സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്നും ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന രീതിയെ നിയന്ത്രിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവയാണെന്നും വ്യക്തമാണ്. തൽഫലമായി, ഏതൊക്കെ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്ക് മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ (MTT) അനുവദനീയമല്ല എന്ന് തരംതിരിക്കുന്നതിനുള്ള നയപരമായ തീരുമാനം ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് (RBI) എടുത്തിട്ടില്ല. പകരം, അവർ വിദേശ വ്യാപാര നയത്തിന് (FTP) കീഴിൽ ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ (UOI) എടുത്ത തീരുമാനത്തെ ആശ്രയിക്കുകയായിരുന്നു.

37. ഇന്ത്യയിൽ ഇറക്കുമതിയോ കയറ്റുമതിയോ നിരോധിച്ച ഉൽപ്പന്നങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചുള്ള അത്തരം തീരുമാനം, വിദേശ വ്യാപാര നിയമത്തിലെ വകുപ്പ് 3(2) പ്രകാരം ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ (UOI) ആണ് എടുക്കുന്നത്. വകുപ്പ് 3(2) ഇപ്രകാരമാണ്:

> **"3. ഇറക്കുമതിയും കയറ്റുമതിയും സംബന്ധിച്ച വ്യവസ്ഥകൾ ഉണ്ടാക്കുന്നതിനുള്ള അധികാരം.—...** (2) കേന്ദ്ര ഗവൺമെന്റിന്, ഔദ്യോഗിക ഗസറ്റിൽ പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന ഒരു ഉത്തരവ് വഴി, എല്ലാ കേസുകളിലുമോ അല്ലെങ്കിൽ ഏതെങ്കിലും പ്രത്യേക കേസുകളിലോ, ഉത്തരവ് മുഖേന നിർണ്ണയിക്കുന്ന അപവാദങ്ങൾക്ക് വിധേയമായി സാധനങ്ങളുടെയോ സേവനങ്ങളുടെയോ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെയോ ഇറക്കുമതിയോ കയറ്റുമതിയോ നിരോധിക്കുകയോ നിയന്ത്രിക്കുകയോ ചെയ്യാം.
>
> എന്നാൽ, ഈ ഉപ-വകുപ്പിലെ വ്യവസ്ഥകൾ, സേവനങ്ങളുടെയോ സാങ്കേതികവിദ്യയുടെയോ ഇറക്കുമതിയുടെയോ കയറ്റുമതിയുടെയോ കാര്യത്തിൽ,

സേവനം അല്ലെങ്കിൽ സാങ്കേതികവിദ്യ നൽകുന്നയാൾ വിദേശ വ്യാപാര നയത്തിന് കീഴിലുള്ള ആനുകൂല്യങ്ങൾ നേടുകയോ നിർദ്ദിഷ്ട സേവനങ്ങളോ സാങ്കേതികവിദ്യകളോ കൈകാര്യം ചെയ്യുകയോ ചെയ്യുമ്പോൾ മാത്രമേ ബാധകമാകൂ."

38. വകുപ്പ് 3(2) പ്രകാരമുള്ള അധികാരം ഉപയോഗിച്ച്, COVID-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്ക് നിലനിർത്തേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യം കണക്കിലെടുത്ത്, 2020 ഫെബ്രുവരി 8 മുതൽ ആരംഭിക്കുന്ന ഒന്നിലധികം വിജ്ഞാപനങ്ങൾ ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ പുറത്തിറക്കി. ഈ വിജ്ഞാപനങ്ങൾ എല്ലാ പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെയും കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചിരുന്നു. ബഹുമാനപ്പെട്ട അഡീഷണൽ സോളിസിറ്റർ ജനറൽ വിക്രംജീത് ബാനർജി, വാണിജ്യ മന്ത്രാലയത്തെയും ഡി.ജി.എഫ്.ടി.യെയും പ്രതിനിധീകരിച്ച് ഹാജരാകവേ, 2020 ഓഗസ്റ്റ് 25-ലെ വിജ്ഞാപനമനുസരിച്ച്[46], PPE മാസ്കുകളുടെയും എൻ-95/എഫ്.എഫ്.പി.2 മാസ്കുകളുടെയും കയറ്റുമതി 'നിരോധിതം' എന്നതിൽ നിന്ന് 'നിയന്ത്രിതം' എന്ന വിഭാഗത്തിലേക്ക് മാറ്റിയിട്ടുണ്ടെന്നും ഇവയുടെ കയറ്റുമതി പ്രതിമാസം 50 ലക്ഷം യൂണിറ്റായി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെന്നും അതേസമയം, എല്ലാ തരം മെഡിക്കൽ കവറോളുകളും (PPE ഓവറോളുകൾ ഉൾപ്പെടെ) 'ഫ്രീ' വിഭാഗത്തിലാണ് ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നതെന്നും അതായത്, ഇവ നിയന്ത്രണങ്ങളില്ലാതെ കയറ്റുമതി ചെയ്യാൻ സാധിക്കുമെന്നും ചൂണ്ടിക്കാട്ടി.

39. റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ ഈ തീരുമാനത്തെ അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഇന്ത്യയുടെ വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം (FTP) നിരോധിച്ച സാധനങ്ങളുമായി മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകളെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതിലെ യുക്തിയെയാണ് അവർ വെല്ലുവിളിക്കുന്നത്.

46 വിജ്ഞാപനം നമ്പർ 29/2015-2020

രണ്ടിന്റെയും ലക്ഷ്യങ്ങൾ തികച്ചും വ്യത്യസ്തമാണെന്ന് അപ്പീൽവാദി വാദിക്കുന്നു. അവരുടെ വാദത്തിന് പിന്തുണയായി, MTT യുടെ സ്വഭാവത്തെ അവർ ആശ്രയിക്കുന്നു. കാരണം, ഈ ഇടപാടുകളിൽ സാധനങ്ങൾ ഇന്ത്യൻ അതിർത്തിയിൽ പ്രവേശിക്കുകയോ പുറത്തുപോവുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല, പകരം ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം രണ്ട് വിദേശ രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള കൈമാറ്റത്തിൽ ഒരു ഇടനിലക്കാരനായി പ്രവർത്തിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്.

40. റിസർവ് ബാങ്ക് അതിന്റെ സത്യവാങ്മൂലത്തിൽ MTT കളുടെ ഉത്ഭവം താഴെ പറയുന്ന രീതിയിൽ വിശദീകരിച്ചിരിക്കുന്നു:

> "7. മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾക്ക് കീഴിൽ, ഒരു ഇന്ത്യൻ പൗരൻ ഇന്ത്യക്ക് പുറത്തുള്ള ഒരു കയറ്റുമതി രാജ്യത്തിലെ കമ്പനിയിൽ നിന്നോ വ്യക്തിയിൽ നിന്നോ സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുകയും, അവ ഇന്ത്യയല്ലാത്ത മറ്റൊരു രാജ്യത്തിലെ കമ്പനിക്കോ വ്യക്തിക്കോ ഇറക്കുമതി ചെയ്യുകയോ വിതരണം ചെയ്യുകയോ ചെയ്യുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ, ഒരു ഇടനിലക്കാരനായി പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ട്, ഇന്ത്യൻ പൗരൻ രണ്ട് വ്യത്യസ്ത രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അന്താരാഷ്ട്ര വ്യാപാരത്തിന് സൗകര്യമൊരുക്കുന്നു. ഈ ഇടപാടുകൾക്ക് കയറ്റുമതിയുടെയും ഇറക്കുമതിയുടെയും എല്ലാ സവിശേഷതകളുമുണ്ട്. ചരക്ക് ഭൗതികമായി ഇന്ത്യയിൽ ഇല്ല എന്നത് മാത്രമാണ് ഇതിലുള്ള വ്യത്യാസം. ഇടപാടിന്റെ ആദ്യ ഘട്ടത്തിൽ, അതായത് ഇറക്കുമതി ഘട്ടത്തിൽ, വിദേശത്ത് നിന്ന് സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിനായി ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം വിദേശനാണ്യം ചെലവഴിക്കുന്നു. ഈ പണം ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനത്തിന്റെ ഇന്ത്യയിലുള്ള ബാങ്കിൽ നിന്ന് വിദേശനാണ്യം എടുത്തോ ലെറ്റർ ഓഫ് ക്രെഡിറ്റ് വഴിയോ നൽകുന്നു. അങ്ങനെ, ഇടപാടിന്റെ ആദ്യ ഘട്ടത്തിന് ഇന്ത്യയുമായി

വ്യക്തമായ ബന്ധമുണ്ട്, കൂടാതെ ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരവും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. തുടർന്ന്, വിജയകരമായ ഒരു വ്യാപാരത്തിൽ, വിദേശത്ത് സാധനങ്ങൾ വാങ്ങിയ ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം, രണ്ടാമത്തെ ഘട്ടത്തിൽ, കയറ്റുമതി ഘട്ടത്തിൽ, വിദേശത്തുള്ള വാങ്ങുന്നയാൾക്ക് സാധനങ്ങൾ വിൽക്കുന്നതിലൂടെ അതിന്റെ പണം തിരികെ നേടുന്നു. എന്നാൽ ഈ പണം, നിയമമനുസരിച്ച്, ഒരു നിശ്ചിത സമയപരിധിക്കുള്ളിൽ ഇന്ത്യയിലുള്ള ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനത്തിന്റെ അക്കൗണ്ടിലേക്ക് തിരികെ എത്തേണ്ടതുണ്ട്."

ഇതിൽ നിന്നും MTT കളുടെ ചില പ്രധാന സവിശേഷതകൾ മനസ്സിലാക്കാം: (i) ചരക്കുകൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതും ആത്യന്തികമായി അത് വാങ്ങുന്നവരും വിദേശ സ്ഥാപനങ്ങളാണ്, ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം അവർക്കിടയിൽ ഒരു ഇടനിലക്കാരനായി പ്രവർത്തിക്കുന്നു. (ii) വിതരണക്കാരനും വാങ്ങുന്നയാളും തമ്മിൽ സാധനങ്ങൾ കൈമാറ്റം ചെയ്യുമ്പോൾ അവ ഇന്ത്യയുടെ അതിർത്തിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നില്ല. (iii) ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനം തുടക്കത്തിൽ വിതരണക്കാരന് പണം നൽകുമ്പോൾ അതിൽ ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം ഉൾപ്പെടുന്നു. (iv) സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുന്നയാളിൽ നിന്ന് ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനത്തിന് പണം ലഭിക്കുമ്പോൾ വിദേശനാണ്യം ഇന്ത്യയിലേക്ക് തിരികെ വരുന്നു.

41. ഈ സവിശേഷതകൾ കാരണം, MTT കൾ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി ഇടപാടുകൾക്ക് സമാനമാണെന്ന് എതിർകക്ഷികൾ വാദിക്കുന്നു. എന്നാൽ ചരക്ക് ഒരിക്കലും ഇന്ത്യയുടെ അതിർത്തിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നില്ലെന്ന് ചൂണ്ടിക്കാട്ടി അപ്പീൽവാദി ഇതിനെ വ്യത്യസ്തമായി കാണാൻ ശ്രമിക്കുന്നു. ഇത് പരിഹരിക്കാൻ MTT കൾ അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിൽ എങ്ങനെയാണ് പരിഗണിക്കുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കണം.

42. ഇന്റർനാഷണൽ മോണിറ്ററി ഫണ്ട്[47], അതിന്റെ ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സ് ആൻഡ് ഇന്റർനാഷണൽ ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് പൊസിഷൻ മാനുവലിന്റെ[48] ആറാം പതിപ്പിൽ, മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടിനെ (MTT) താഴെപ്പറയുന്ന രീതിയിൽ നിർവചിക്കുന്നു:

"10.41 റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്ന രാജ്യത്തിലെ ഒരു പൗരൻ, ആ രാജ്യത്തിന് പുറത്തുള്ള ഒരാളിൽ നിന്ന് സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുകയും, ആ സാധനങ്ങൾ സ്വന്തം രാജ്യത്തേക്ക് പ്രവേശിക്കാതെ തന്നെ മറ്റൊരു രാജ്യത്തിന് പുറത്തുള്ള ഒരാൾക്ക് മറിച്ചുവിൽക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഇടപാടിനെയാണ് മർച്ചന്റിംഗ് എന്ന് പറയുന്നത്. ഉടമയ്ക്ക് വില്പനച്ചരക്കുകൾ കൈവശം വെയ്ക്കേണ്ടതില്ലാത്ത ഇടപാടുകളിലാണ് മർച്ചന്റിംഗ് നടക്കുന്നത്."

തുടർന്ന്, MTT കൾ എങ്ങനെ രേഖപ്പെടുത്തണം എന്ന് അവർ വിശദീകരിക്കുന്നു:

"10.44 മർച്ചന്റിംഗിനെ പരിഗണിക്കേണ്ടത് താഴെ പറയുന്ന പ്രകാരമാണ്:

(എ) മർച്ചന്റുകൾ സാധനങ്ങൾ സ്വന്തമാക്കുമ്പോൾ, അത് മർച്ചന്റിന്റെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിൽ 'സാധനങ്ങൾ' എന്ന വിഭാഗത്തിൽ ഒരു നെഗറ്റീവ് കയറ്റുമതിയായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

(ബി) മർച്ചന്റിംഗ് വഴിയുള്ള സാധനങ്ങളുടെ വിൽപ്പന, മർച്ചന്റിന്റെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിൽ ഒരു പോസിറ്റീവ് കയറ്റുമതിയായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

47 "IMF"

48 157-159 വരെ താളുകൾ, ലഭ്യമായ ലിങ്ക് <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/pdf/BPM6.pdf>> 2021 നവംബർ 25-ന് ലഭ്യമാക്കിയത്.

(സി) മർച്ചന്റിംഗിനായി സാധനങ്ങൾ വിറ്റ വിലയും വാങ്ങിയ വിലയും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം "നെറ്റ് എക്സ്പോർട്ട് ഓഫ് ഗ്രഡ്സ് അണ്ടർ മർച്ചന്റിംഗ്" എന്ന ഇനത്തിൽ കാണിക്കുന്നു. ഈ ഇനത്തിൽ മർച്ചന്റിന്റെ ലാഭം, കൈവശ ലാഭ-നഷ്ടങ്ങൾ, മർച്ചന്റിംഗ് നടക്കുന്ന ചരക്കുകളുടെ ചരക്കുപ്പട്ടികയിലെ മാറ്റങ്ങൾ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്നു. നഷ്ടങ്ങളോ ചരക്കുപ്പട്ടികയിലെ വർദ്ധനവോ കാരണം ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ 'മെർച്ചന്റ് ചെയ്യുന്ന അറ്റ കയറ്റുമതി' എന്നുള്ളത് നെഗറ്റീവ് ആയേക്കാം.

(ഡി) മർച്ചന്റിംഗ് എൻട്രികൾ കക്ഷികൾ സമ്മതിച്ച ഇടപാട് വിലയിലാണ് മൂല്യനിർണ്ണയം ചെയ്യുന്നത്, FOB (ഫ്രീ ഓൺ ബോർഡ്) അടിസ്ഥാനത്തിലല്ല."

ഇതിൽ നിന്ന് ഒരു കാര്യം വ്യക്തമാണ്, ഒരു MTT യിൽ ഉൾപ്പെടുന്ന സാധനങ്ങൾ ഇടനിലക്കാരന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ ഒരിക്കലും പ്രവേശിക്കുന്നില്ലെങ്കിലും, സാധാരണ ഇറക്കുമതികളും കയറ്റുമതികളും രേഖപ്പെടുത്തുന്നതിന് സമാനമായി ഇടപാടിന്റെ ഇറക്കുമതി ഘട്ടത്തിൽ നെഗറ്റീവ് കയറ്റുമതിയായും, കയറ്റുമതി ഘട്ടത്തിൽ പോസിറ്റീവ് കയറ്റുമതിയായും രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

43. IMF-ന്റെ ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സ് കംപൈലേഷൻ ഗൈഡ്[49]-ഉം ഈ നിഗമനത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നു. അത് താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു:

"മർച്ചന്റിംഗ്

11.29 മർച്ചന്റിംഗ് ഇടപാടുകൾ – അതായത്, ഒരു രാജ്യത്തെ താമസക്കാരൻ ആ

49 താൾ 184, ലഭ്യമായ ലിങ്ക് <https://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2014/pdf/BPM6_11F.pdf> 2021 നവംബർ 25-ന് ലഭ്യമാക്കിയത്.

രാജ്യത്തിന് പുറത്തുള്ള ഒരാളിൽ നിന്ന് സാധനങ്ങൾ വാങ്ങുകയും, ആ സാധനങ്ങൾ ആ രാജ്യത്തിൽ ഭൗതികമായി ഇല്ലാതെ തന്നെ മറ്റൊരു രാജ്യത്തിന് പുറത്തുള്ള ഒരാൾക്ക് മറിച്ചുവിൽക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഇടപാടുകൾ – ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സിൽ ചരക്കിടപാടായി രേഖപ്പെടുത്തണം. BPM5-ൽ (ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സ് മാന്വലിന്റെ അഞ്ചാം പതിപ്പ്) മർച്ചന്റിംഗ് ഒരു സേവനമായാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയിരുന്നത്, അതിൽ നിന്നുള്ള മാറ്റമാണിത്. ഉടമസ്ഥാവകാശം മാറുമ്പോഴുള്ള നിയമത്തിന് അനുസരിച്ചാണ് ഈ മാറ്റം വരുത്തിയിരിക്കുന്നത്, അത് ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സ് എന്ന ആശയപരമായ ചട്ടക്കൂടിനെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നു. മർച്ചന്റിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിലായിരിക്കുമ്പോൾ നിർമ്മാണ സേവനങ്ങൾ കാരണം സാധനങ്ങളുടെ ഭൗതിക രൂപത്തിൽ മാറ്റം വരുന്നുണ്ടെങ്കിൽ, ആ ഇടപാടിനെ മർച്ചന്റിംഗ് ആയി കണക്കാക്കാതെ 'പൊതു ചരക്ക്' ആയാണ് കണക്കാക്കേണ്ടത്.

11.30 മർച്ചന്റ് താമസിക്കുന്ന രാജ്യത്തെ സംബന്ധിച്ച്, മർച്ചന്റ് സാധനങ്ങൾ സ്വന്തമാക്കുന്ന കാലയളവിൽ അത് ബാലൻസ് ഓഫ് പേയ്മെന്റ്സിൽ ഒരു നെഗറ്റീവ് ക്രെഡിറ്റായി രേഖപ്പെടുത്തണം. അവ വിൽക്കുമ്പോൾ, അതേ കാലയളവിൽ മർച്ചന്റിംഗിന് കീഴിൽ വിറ്റ സാധനങ്ങളായി ഒരു പോസിറ്റീവ് ക്രെഡിറ്റായി രേഖപ്പെടുത്തണം..."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

ഒരു MTT-യിലെ ഇടനിലക്കാരന്റെ പങ്ക് മുൻപ് ഒരു സേവനം നൽകുന്നതായി മാത്രമാണ് കണക്കാക്കിയിരുന്നത് എന്ന് ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്. എന്നാൽ ഇപ്പോൾ, ഇടനിലക്കാരനെ വിതരണക്കാരനിൽ നിന്ന് വാങ്ങുന്നയാളിലേക്ക് സാധനങ്ങൾ

കൊണ്ടുപോകുന്ന സമയത്തുള്ള ഒരു ഉടമയായാണ് കണക്കാക്കുന്നത്. അതിനാൽ, ഒരു MTT-യിലെ സാധനങ്ങൾ ഇടനിലക്കാരന്റെ രാജ്യത്തിന്റെ അതിർത്തിയിൽ ഒരിക്കലും പ്രവേശിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ പോലും, അവയെ നെഗറ്റീവ്, പോസിറ്റീവ് കയറ്റുമതികളായി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

44. അതിനാൽ, MTT-കൾ പരമ്പരാഗത ഇറക്കുമതികൾക്കും കയറ്റുമതികൾക്കും സമാനമാണ് എന്ന എതിർകക്ഷികളുടെ നിലപാടിനെ അന്താരാഷ്ട്ര തലത്തിലുള്ള അഭിപ്രായം പിന്തുണയ്ക്കുന്നു. അതിനാൽ, ചരക്കുകളിന്മേലുള്ള എം.റ്റി.റ്റി അനുവദിക്കുന്നത് എഫ്.ടി.പി പ്രകാരമുള്ള അവയുടെ ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതിക്ക് അനുമതിയുണ്ടോ എന്നതുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു ആർബിഐക്ക് സൗകര്യപ്രദം. നേരത്തെ സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ, വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച വിജ്ഞാപനങ്ങളെ അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്തിട്ടില്ല. അതിനാൽ, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പ്രകാരം അവയുടെ MTT കൾ നിരോധിച്ചതും ഉചിതമായി കണക്കാക്കുന്നു.

C.3 നടപടിയുടെ ആവശ്യകത

45. ആവശ്യകത വിലയിരുത്തുന്ന ഈ ഭാഗം പലപ്പോഴും ഒരു നടപടിയുടെ ഔചിത്യം വിലയിരുത്തുന്നതുമായി ആശയക്കുഴപ്പമുണ്ടാക്കാറുണ്ട്. ആവശ്യകതയുടെ വിശകലനം ഒരു നിയന്ത്രണത്തിന്റെ ഔചിത്യം വിലയിരുത്തുന്നതിന്റെ തന്നെ ഒരു ഭാഗമാണ്. ഇതിനോടൊപ്പം, കൈവരിക്കാനുദ്ദേശിക്കുന്ന രാഷ്ട്ര താല്പര്യം നേടുന്നതിനുള്ള ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ നിയന്ത്രണമുള്ള മാർഗ്ഗമാണോ ഈ നിർദ്ദിഷ്ട നടപടി എന്നും വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. മൗലികാവകാശ ലംഘനങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള ആരോപണങ്ങൾ വിലയിരുത്തുമ്പോൾ

ഈ കോടതി സാധാരണയായി ഉപയോഗിക്കുന്ന ഒരു മാനദണ്ഡമായ 'സൂക്ഷ്മമായി ക്രമീകരിച്ച' രാഷ്ട്ര താല്പര്യത്തിന്റെ[50] ഘടകങ്ങൾ ഈ ഭാഗത്തിലുണ്ട്.

46. മതിയായ ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കാനുള്ള ലക്ഷ്യം നേടുന്നതിനായി PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിച്ചാൽ മാത്രം മതിയായിരുന്നു എന്നും, മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകളും (MTT) നിരോധിക്കേണ്ട ആവശ്യമില്ലായിരുന്നു എന്നും അപ്പീൽവാദി വാദിച്ചു. കൂടാതെ, അപ്പീൽവാദി രണ്ട് രാജ്യങ്ങൾക്കിടയിൽ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ MTT ക്ക് സൗകര്യമൊരുക്കുന്നത് ഇന്ത്യയിലെ സ്റ്റോക്കിനെ ബാധിക്കുന്നില്ല എന്നും വാദമുണ്ട്. എന്തുതന്നെയായാലും, വിദേശ വ്യാപാര നയപ്രകാരം (FTP) ഇറക്കുമതി നിരോധിച്ച സാധനങ്ങൾക്ക് മാത്രം MTT കൾ നിരോധിക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ FTP ഇറക്കുമതി/കയറ്റുമതി നിരോധിച്ച സാധനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് വ്യക്തികൾക്ക് ആർബിഐയിൽ നിന്ന് ഇളവ് തേടാൻ അനുമതി നൽകുക തുടങ്ങിയ കുറഞ്ഞ ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള ബദൽ മാർഗ്ഗങ്ങൾ പരിഗണിക്കണം എന്നും അപ്പീൽവാദി വാദിച്ചു. അതിലൂടെ അത്തരം ഓരോ കേസും ആർബിഐക്ക് വിലയിരുത്താനും അതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ MTT നിരോധിക്കേണ്ടതുണ്ടോ എന്ന് തീരുമാനിക്കാനും സാധിക്കും. ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ പൊതുവായ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നൽകിയിട്ടുള്ളതാണെങ്കിലും, ഈ കേസിൽ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ നിരോധനത്തെ മാത്രമാണ് അപ്പീൽവാദി ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത്. അതിനാൽ, ഈ കോടതിയുടെ വിശകലനം അതിൽ മാത്രമായി ഒതുക്കുകയാണ്.

47. സി.2 വിഭാഗത്തിൽ MTT കളുടെ സ്വഭാവം പരിഗണിച്ച ശേഷം, അപ്പീൽവാദിയുടെ വാദങ്ങൾ ഈ കോടതി രണ്ട് കാരണങ്ങളാൽ തള്ളിക്കളയുന്നു. ഒന്നാമതായി, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ MTT കൾ ഇന്ത്യയിലെ അവയുടെ സ്റ്റോക്ക് നേരിട്ട്

50 ആധാർ (5J) (മേൽപരാമർശം), ഖണ്ഡിക s 420 and 424

കുറയ്ക്കുന്നില്ലെങ്കിലും, അത് രണ്ട് വിദേശ രാജ്യങ്ങൾക്കിടയിലുള്ള അവയുടെ വ്യാപാരത്തിന് സൗകര്യമൊരുക്കുന്നുണ്ട്. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത്, അന്താരാഷ്ട്ര വിപണിയിൽ ലഭ്യമായ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ അളവ് നേരിട്ട് കുറയ്ക്കുന്നു. ആവശ്യം വന്നിരുന്നെങ്കിൽ ഇന്ത്യക്ക് വാങ്ങാമായിരുന്ന ഉൽപ്പന്നങ്ങളാണവ. അതിനാൽ, ഇന്ത്യക്ക് നേടാൻ കഴിയുമായിരുന്ന അന്താരാഷ്ട്ര വിപണിയിലെ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ലഭ്യത കുറയ്ക്കാൻ MTT കൾ വഴിവെക്കുന്നു. രണ്ടാമതായി, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതി നിരോധിക്കാനുള്ള ഇന്ത്യൻ യൂണിയന്റെ (UOI) നയം, കോവിഡ്-19 മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് ആ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വ്യാപാരയോഗ്യമല്ല എന്ന അവരുടെ നിലപാടിനെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്. അന്താരാഷ്ട്ര വിതരണം കുത്തകയാക്കാൻ സാധ്യതയുള്ള ഉയർന്ന തുക വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്ന ആഗോള ലേലക്കാർക്ക് അവ ലഭ്യമാകാതിരിക്കുന്നതിനായി ഇന്ത്യൻ സ്ഥാപനങ്ങളെ ഈ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ വിദേശത്തേക്ക് കയറ്റുമതി ചെയ്യുന്നതിൽ നിന്ന് വിലക്കുന്നതിനായുള്ള ഒരു ബോധപൂർവമായ നയപരമായ തീരുമാനത്തെ വ്യക്തമാക്കുന്നു. അതിനാൽ, ധനിക രാഷ്ട്രങ്ങൾ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ പൂഴ്ത്തിവെയ്ക്കാതിരിക്കുവാനായി ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യ ശേഖരം ഉപയോഗിക്കുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കാൻ മർച്ചന്റിംഗ് വ്യാപാര ഇടപാടുകൾ (MTT) നിരോധിയ്ക്കേണ്ടത് ആവശ്യമായിരുന്നു. വെറും കയറ്റുമതി നിരോധനം മാത്രം ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യത്തിന്റെ ഉപയോഗത്തെ നിയന്ത്രിക്കില്ല. അതിനാൽ, ഇന്ത്യയുടെ നയപരമായ നിലപാട് എല്ലാ തലങ്ങളിലും സ്ഥിരമായി നിലനിർത്തുന്നതിന്, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ MTT കൾ നിരോധിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമായിരുന്നു, രാഷ്ട്രത്തിന്റെ താൽപ്പര്യം സാക്ഷാത്കരിക്കുവാനുള്ള ഒരേയൊരു ബദൽ മാർഗ്ഗം അതായിരുന്നു.

C.4 മൗലികാവകാശങ്ങളും രാഷ്ട്ര ലക്ഷ്യങ്ങളും തമ്മിലുള്ള സന്തുലനം

48. ആനുപാതികതാ വിശകലനത്തിന്റെ നാലാമത്തെയും അവസാനത്തെയും ഭാഗത്തിൽ ചെയ്യേണ്ടത് ഒരു സന്തുലന പ്രക്രിയയാണ്. "ഒരു ഭരണഘടനാപരമായ അവകാശത്തിന്മേലുള്ള പരിമിതിയുടെ സാമൂഹിക പ്രാധാന്യം[51]" നിയമപരമായി അംഗീകരിക്കാൻ കോടതിയോട് ആവശ്യപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഒരു നടപടിയെ ന്യായീകരിക്കാൻ കഴിയുന്നില്ലെങ്കിൽ, അപവദിത നിയമം അവകാശിയുടെ മേൽ ആനുപാതികമല്ലാത്ത ഭാരം അടിച്ചേൽപ്പിക്കുന്നതാണെന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു.[52]

49. ഈ അവകാശത്തെ സന്തുലനം ചെയ്യുന്നതിനെക്കുറിച്ചുള്ള വിശകലനം തുടങ്ങുന്നതിന് മുമ്പ്, ആർബിഐയുടെ ഭാരമേറിയതായി തോന്നുന്ന നിയന്ത്രണങ്ങൾക്കും ചട്ടങ്ങൾക്കും പിന്നിലുള്ള യഥാർത്ഥ ലക്ഷ്യം വ്യക്തമായി മനസ്സിലാക്കാൻ വേണ്ടി ഈ കോടതി ആർബിഐയുടെ ലക്ഷ്യവും ചുമതലകളും എന്തൊക്കെയാണെന്ന് വിശദീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

C.4.1 ആർബിഐയുടെ നിയന്ത്രണപരമായ പങ്ക്

50. 1934-ലെ ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് നിയമം[53] വഴിയാണ് ആർബിഐ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത്. 2016-ൽ ഒരു ഭേദഗതി[54] വഴി, വർധിച്ചുവരുന്ന സങ്കീർണ്ണമായ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിൽ ഒരു ആധുനിക സമ്പദ് വ്യവസ്ഥയുടെ പ്രാധാന്യം പ്രതിഫലിക്കുന്നതിനായി നിയമത്തിന്റെ ആമുഖം ഭേദഗതി ചെയ്തു. ഇന്ത്യയുടെ സമ്പദ് വ്യവസ്ഥ[55] പ്രവർത്തിപ്പിക്കാനുള്ള പ്രത്യേക അധികാരം ആർബിഐക്ക് നൽകി.

51 ആധാർ (5J) (മേൽപരാമർശം), ഖണ്ഡിക s 335 & 369

52 അവിടെത്തന്നെ

53 ആർ.ബി.ഐ. നിയമം

54 2016-ലെ നിയമം 28

55 ആർ.ബി.ഐ. നിയമത്തിലെ 45Z മുതൽ 45Zo വരെയുള്ള വകുപ്പുകൾ

51. **ജോസഫ് കുരുവിള വെള്ളൂക്കുന്നേൽ v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്**[56] എന്ന കേസിൽ ഒരു ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച്, 1949-ലെ ബാങ്കിംഗ് കമ്പനീസ് ആക്ടിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയ ചില നിയമപരമായ വ്യവസ്ഥകളെ ചോദ്യം ചെയ്തത് പരിഗണിച്ചു. ഈ വ്യവസ്ഥകൾ പ്രകാരം ഏത് കമ്പനിയെയും പിരിച്ചുവിടാൻ അപേക്ഷ നൽകാനുള്ള അധികാരം RBI-ക്ക് നൽകിയിരുന്നു. ഭരണഘടനയിലെ അനുച്ഛേദം 14-ഉം 19-ഉം അനുസരിച്ചുള്ള ഭരണഘടനാപരമായ വെല്ലുവിളി വിശകലനം ചെയ്യുന്നതിന് മുൻപ്, ഒരു റെഗുലേറ്ററി സ്ഥാപനം എന്ന നിലയിലുള്ള ആർ ബി ഐ യുടെ പ്രാധാന്യത്തെയും നിലനിൽപ്പിന്റെ കാരണത്തെയും കുറിച്ച് ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് വിശദീകരിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട ജസ്റ്റിസ് എം. ഹിദായത്തുല്ല (അദ്ദേഹം അന്ന് ചീഫ് ജസ്റ്റിസായിരുന്നു) താഴെ പറയുന്ന കാര്യങ്ങൾ നിരീക്ഷിച്ചു:

> "16. ഇരു വിഭാഗങ്ങളുടെയും വാദങ്ങൾ വിശദമായി പരിഗണിക്കുന്നതിന് മുമ്പ്, ഇന്ത്യയുടെ സാമ്പത്തിക കാര്യങ്ങളിൽ റിസർവ് ബാങ്കിനുള്ള സ്ഥാനത്തെക്കുറിച്ചും നിയമത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂടിലുള്ള അതിന്റെ പങ്കിനെക്കുറിച്ചും ഏതാനും വാക്കുകൾ പറയാൻ ഈ കോടതി ആഗ്രഹിക്കുന്നു. 1934-ലെ ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് നിയമം അനുസരിച്ച് 1935 ഏപ്രിൽ 1-നാണ് ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് സ്ഥാപിതമായത്. റിസർവ് ബാങ്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് മുൻപുതന്നെ ഇന്ത്യയിൽ ഒരു കേന്ദ്ര ബാങ്ക് വേണമെന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഉയർന്നിരുന്നു. ഒരു കേന്ദ്ര ബാങ്ക് സ്ഥാപിച്ചാൽ മാത്രമേ രാജ്യത്തിന്റെ കറൻസിക്കും വായ്പാ സംവിധാനത്തിനും ശക്തമായ ഒരു അടിത്തറ ഉണ്ടാക്കാൻ സാധിക്കൂ എന്നാണ് 1926-ൽ റോയൽ കമ്മീഷൻ ഓൺ ഇന്ത്യൻ കറൻസി ആൻഡ് ഫിനാൻസ് ശുപാർശ ചെയ്തത്. 1927-ൽ സർ ബാസിൽ ബ്ലാക്കെറ്റ് അവതരിപ്പിച്ച ആദ്യ ബിൽ പിൻവലിക്കപ്പെട്ടു. "ഇന്ത്യൻ ബാങ്കിംഗ്, വായ്പാ

56 AIR 1962 SC 1371

സംവിധാനങ്ങളെ ശരിയായതും സുരക്ഷിതവുമായ അടിത്തറയിൽ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന്" ഒരു കേന്ദ്ര ബാങ്കിംഗ് സ്ഥാപനം ഇന്ത്യയിൽ ആവശ്യമാണെന്നാണ് 1931-ൽ ഇന്ത്യൻ സെൻട്രൽ ബാങ്കിംഗ് എൻക്വയറി കമ്മിറ്റി റിപ്പോർട്ട് ചെയ്തത്. ചില പ്രവിശ്യാ സമിതികളും റിസർവ് ബാങ്ക് സ്ഥാപിക്കാൻ നിർദ്ദേശിച്ചിരുന്നു എന്നും കമ്മിറ്റി ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. കമ്മിറ്റി അവസാനം ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:

> "അതനുസരിച്ച്, ഇന്ത്യയിലെ ബാങ്കിംഗ് സൗകര്യങ്ങളുടെ വികസനത്തിനും പൊതുവെ രാജ്യത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക പുരോഗതിക്കും, എത്രയും പെട്ടെന്ന് ഒരു കേന്ദ്ര/റിസർവ് ബാങ്ക് രൂപീകരിക്കുന്നത് പരമപ്രധാനമാണെന്ന് ഈ കോടതി കരുതുന്നു. **അത്തരമൊരു ബാങ്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നത് ഇന്ത്യയുടെ ബാങ്കിംഗ്, കറൻസി കരുതൽ ശേഖരങ്ങൾ ഒരുമിച്ച് കേന്ദ്രീകരിക്കുകയും, അതുവഴി വ്യാപാരം, വ്യവസായം, കൃഷി എന്നിവയ്ക്ക് ലഭ്യമായ വായ്പയുടെ അളവ് വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും, കൂടാതെ സീസണൽ ക്ഷാമം കാരണം ഉണ്ടാകുന്ന വായ്പയുടെ ഉപയോഗത്തിനുള്ള ഉയർന്ന നിരക്കുകൾ കുറയ്ക്കാനും സഹായിക്കും."** (വാല്യം I, ഭാഗം I, അധ്യായം XXII, ഖണ്ഡിക 605)

ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനാ പരിഷ്കരണങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വൈറ്റ് പേപ്പറും "രാഷ്ട്രീയ സ്വാധീനങ്ങളിൽ നിന്ന് മുക്തമായ" ഒരു റിസർവ് ബാങ്ക് സ്ഥാപിക്കാൻ ശുപാർശ ചെയ്തു". ഈ കണ്ടെത്തലുകളുടെ ഫലമായി, 1933 സെപ്റ്റംബർ 8-ന് സർ ജോർജ്ജ് ഷൂസ്റ്റർ അവതരിപ്പിച്ച പുതിയ ബിൽ അംഗീകരിക്കപ്പെടുകയും, 1934 മാർച്ച് 6-ന് ഗവർണർ ജനറലിന്റെ അംഗീകാരം ലഭിക്കുകയും ചെയ്തു.

17. ഇന്ത്യയിൽ സാമ്പത്തിക സ്ഥിരത ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് ബാങ്ക് നോട്ടുകൾ പുറത്തിറക്കുന്നത് നിയന്ത്രിക്കുക, കരുതൽ ശേഖരം സൂക്ഷിക്കുക, കൂടാതെ രാജ്യത്തിന്റെ കറൻസി, വായ്പാ സംവിധാനം എന്നിവ രാജ്യത്തിന്റെ നേട്ടങ്ങൾക്കായി പ്രവർത്തിപ്പിക്കുക എന്നിവയാണ് റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങളായി അതിന്റെ ആമുഖത്തിൽ പൊതുവായി സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. എന്നാൽ, റിസർവ് ബാങ്കിന് ഈ രീതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കാൻ കഴിയുന്നതിന്, ഒരു കേന്ദ്ര ബാങ്കായി ഫലപ്രദമായി പ്രവർത്തിക്കാൻ ആവശ്യമായ മറ്റ് അധികാരങ്ങളും നൽകേണ്ടതുണ്ടായിരുന്നു. ഇതിനായി, പ്രധാനപ്പെട്ട വാണിജ്യ ബാങ്കുകളുടെ പണശേഖരം സൂക്ഷിക്കാനും, ഇന്ത്യയിലെ സർക്കാർ ഇടപാടുകൾ നടത്താനും (ഇതൊരു ബാധ്യത കൂടിയായിരുന്നു), സംസ്ഥാന സർക്കാരുകളുമായി അവരുടെ ഇടപാടുകൾ നടത്താൻ കരാറുകളിൽ ഏർപ്പെടാനും റിസർവ് ബാങ്കിന് അധികാരം നൽകി.

[.....]

18. എന്നാൽ റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രവർത്തനം ബാങ്കിംഗ് സംവിധാനത്തെ പൊതുവായി നിയന്ത്രിക്കുക എന്നതാണ്. റിസർവ് ബാങ്കിനെ "ബാങ്കർമാരുടെ ബാങ്ക്" എന്ന് വിശേഷിപ്പിക്കാറുണ്ട്. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് നിയമം അനുസരിച്ച്, ഷെഡ്യൂൾഡ് ബാങ്കുകൾ ഒരു നിശ്ചിത ബാലൻസ് നിലനിർത്തുന്നു, കൂടാതെ റിസർവ് ബാങ്കിന് ആ ബാങ്കുകൾക്ക് "അവസാന ആശ്രയത്തിന്റെ വായ്പക്കാരൻ" എന്ന നിലയിൽ സഹായം നൽകാൻ കഴിയും. റിസർവ് ബാങ്കിന് ചില ഉപദേശക, നിയന്ത്രണ ചുമതലകളും നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ഒരു കേന്ദ്ര ബാങ്ക് എന്ന നിലയിലുള്ള അതിന്റെ സ്ഥാനം കാരണം, സാമ്പത്തിക വിവരങ്ങളും സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളും ശേഖരിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു ഏജൻസിയായി ഇത് പ്രവർത്തിക്കുന്നു. സാമ്പത്തിക, ബാങ്കിംഗ് കാര്യങ്ങളിൽ ഇത് സർക്കാരിനും മറ്റ് ബാങ്കുകൾക്കും ഉപദേശം നൽകുന്നു. ഈ ആവശ്യത്തിനായി,

ഷെഡ്യൂൾഡ് ബാങ്കുകളുടെയും മറ്റ് ബാങ്കുകളുടെയും പ്രവർത്തനങ്ങളെയും പണപരമായ നിലയെയും കുറിച്ച് ഇത് സ്വയം വിവരങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്നു. ഷെഡ്യൂൾഡ് ബാങ്കുകളുടെ പുസ്തകങ്ങളും അക്കൗണ്ടുകളും പരിശോധിക്കുകയും, പരിശോധനയ്ക്ക് ശേഷം ഒരു പ്രത്യേക ബാങ്കിനെ രണ്ടാം ഷെഡ്യൂളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തണോ വേണ്ടയോ എന്ന് സർക്കാരിന് ഉപദേശം നൽകുകയും ചെയ്യുന്നു. [.....]"

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

52. **പിയർലെസ് ജനറൽ ഫിനാൻസ് ആൻഡ് ഇൻവെസ്റ്റ്മെന്റ് കമ്പനി ലിമിറ്റഡ് v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്**[57] കേസിൽ, റെസിജ്വറി നോൺ-ബാങ്കിംഗ് കമ്പനികൾ നടത്തുന്ന സേവിംഗ്സ് സ്കീമുകളെ ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് നിയന്ത്രിക്കുന്നത് ഭരണഘടനയുടെ അനുച്ഛേദം 19(1)(ഛ)-യുടെ ലംഘനമാണോ എന്ന് ഈ കോടതിയിലെ രണ്ടംഗ ബെഞ്ച് പരിശോധിച്ചു. ഉപഭോക്താക്കളുടെ നിക്ഷേപങ്ങൾക്ക് സുരക്ഷിതത്വം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി, റെസിഡുവറി നോൺ-ബാങ്കിംഗ് കമ്പനികൾ പുറത്തിറക്കിയ നിക്ഷേപ പദ്ധതികളെ നിയന്ത്രിക്കുക എന്നതായിരുന്നു ഈ അപവദിത നിയന്ത്രണത്തിന്റെ പ്രധാന ലക്ഷ്യം. ആർബിഐയുടെ നിയന്ത്രണ അധികാരങ്ങളെക്കുറിച്ച് പ്രത്യേകം പരാമർശിച്ചുകൊണ്ട്, ജസ്റ്റിസ് എൻ.എം. കസ്ലിവാൾ കോടതികളുടെ പങ്ക് വിശദീകരിച്ചു. വിദഗ്ധരുടെ അഭിപ്രായം ആവശ്യമുള്ള സാമ്പത്തിക നയപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് കോടതികൾ വിട്ടുനിൽക്കേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യം ഈ വിധി എടുത്തുപറഞ്ഞു.

"30. 1987-ലെ നിർദ്ദേശങ്ങളിലെ അപവദിത ഖണ്ഡികകളായ (6), (12) എന്നീ ഖണ്ഡികകളുടെ വ്യാപ്തിയും ഫലവും പരിശോധിക്കുന്നതിന് മുമ്പ്, ബാങ്കുകളുടെ ബാങ്കായ ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് ഒരു നിയമപരമായ സ്ഥാപനമാണെന്ന്

57 (1992) 2 SCC 343

മനസ്സിലാക്കേണ്ടത് പ്രധാനമാണ്. രാജ്യത്തിന്റെ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയെ ബാധിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളിൽ വിദഗ്ധോപദേശം നൽകുന്ന വലിയൊരു വിഭാഗം അതിനുണ്ട്, കൂടാതെ 1987-ലെ അപവദിത നിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിൽ റിസർവ് ബാങ്കിനുണ്ടായിരുന്ന സദുദ്ദേശ്യത്തെ ആർക്കും സംശയിക്കുവാനും കഴിയില്ല. **ഇന്ത്യയുടെ സാമ്പത്തിക, ധനകാര്യ വിഷയങ്ങളിൽ റിസർവ് ബാങ്ക് ഒരു പ്രധാന പങ്ക് വഹിക്കുന്നു, രാജ്യത്തെ ബാങ്കിംഗ് സംവിധാനം നിയന്ത്രിക്കുക എന്നത് അതിന്റെ പ്രധാന ചുമതലകളിലൊന്നാണ്. രാജ്യത്തിന്റെ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയെയും സാമ്പത്തിക ഭദ്രതയെയും സംരക്ഷിക്കേണ്ടത് റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ കടമയാണ്** [.....]

31. കോടതിയുടെ കർത്തവ്യം നിയമപരമായ അധികാരം ദുരുപയോഗം ചെയ്യുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കുക എന്നതാണ്, അല്ലാതെ ആ അധികാരസ്ഥാനത്തെ ഭരമേൽപ്പിച്ച ചുമതല സ്വയമെടുത്തണിയുക എന്നതല്ല. നിയമപരമായ അധികാരങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുള്ള ഒരു പൊതു സ്ഥാപനം അതിന്റെ അധികാരം ദുരുപയോഗം ചെയ്യുകയോ പരിധി ലംഘിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നില്ലെന്ന് ശ്രദ്ധിക്കണം. അത് അതിന് നൽകിയിട്ടുള്ള അധികാരത്തിന്റെ പരിധിക്കുള്ളിൽ നിന്നുകൊണ്ട് പ്രവർത്തിക്കണം. അത് സദുദ്ദേശ്യത്തോടെയും ന്യായമായും പ്രവർത്തിക്കണം. **വിദഗ്ധരുടെ ചുമതലയായ സാമ്പത്തിക നയങ്ങളിൽ കോടതികൾ ഇടപെടാൻ പാടില്ല. സാമ്പത്തിക നയങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യങ്ങളിൽ വിധി പറയേണ്ടത് കോടതികളുടെ ചുമതലയല്ല, അത് തീർച്ചയായും വിദഗ്ധ സമിതികൾക്ക് വിടേണ്ടതാണ്. അത്തരം കാര്യങ്ങളിൽ വിദഗ്ധർക്കിടയിൽ പോലും ഗുരുതരമായ അഭിപ്രായവ്യത്യാസങ്ങൾ ഉണ്ടാവാം. വിദഗ്ധരുടെ സഹായമില്ലാതെ അത്തരം വിഷയങ്ങൾ കോടതി തീർപ്പാക്കരുത്."**

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

മറ്റ് ജഡ്ജിമാരുടെ അഭിപ്രായത്തോട് യോജിച്ചുകൊണ്ട് ജസ്റ്റിസ് വി. രാമസ്വാമി, റിസർവ് ബാങ്കിന് നിയമപരമായുള്ള പ്രാധാന്യം എടുത്തുപറയുകയും, റിസർവ് ബാങ്ക് നിയമപരമായി പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഒരു നിയമപരമായ ചട്ടത്തിന്റെ സ്വഭാവമുള്ളതാണെന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടുകയും ചെയ്തു:

"51. ജോസഫ് കുരുവിള വെള്ളക്കുന്നേൽ v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക് എന്ന കേസിൽ [1962 Supp 3 SCR 632 : AIR 1962 SC 1371 : (1962) 32 Comp Cas 514] ഈ കോടതി ഇങ്ങനെ അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരുന്നു, RBI "ബാങ്കുകളുടെ ബാങ്കും, അവസാന ആശ്രയ കേന്ദ്രവും" ആണ്. ഇന്ത്യയിൽ സാമ്പത്തിക സ്ഥിരത ഉറപ്പാക്കുകയും രാജ്യത്തിന്റെ വായ്പാ സംവിധാനം നിയന്ത്രിക്കുകയും പ്രവർത്തിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് അതിന്റെ ലക്ഷ്യം. അതിനാൽ, രാജ്യത്ത് പ്രവർത്തിക്കുന്ന ബാങ്കുകളുടെ നിയമപരമായ നിലയും പ്രത്യക്ഷമായ വായ്പ നൽകാനുള്ള കഴിവും ശക്തിപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് രാജ്യത്തിന്റെ വായ്പാഘടന സംരക്ഷിക്കേണ്ട ആവശ്യകതയും, നിക്ഷേപകരുടെ താൽപ്പര്യവും തമ്മിൽ ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥ നിലനിർത്തേണ്ടതുമുണ്ട്. നമ്മുടേതുപോലെയുള്ള ഒരു വികസ്വര രാജ്യത്ത്, ഭൂരിഭാഗം ജനങ്ങളും നിരക്ഷരരും ദരിദ്രരും ബാങ്കിംഗ് പ്രവർത്തനങ്ങളെക്കുറിച്ച് അറിവില്ലാത്തവരുമാണ്. കൂടാതെ, പണ, മൂലധന വിപണികൾ അവികസിതവും സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ സമ്മിശ്രവുമാണ്. ഇത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, ചൂഷണം തടയുന്നതിന് ഭരണഘടന രാഷ്ട്രത്തിന് നിർദ്ദേശം നൽകുന്നു, അതിനാൽ ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്കിന് പ്രോത്സാഹനപരവും നിയന്ത്രണാത്മകവുമായ രണ്ട് ധർമ്മങ്ങളും നിർവഹിക്കാനുണ്ട്. **അങ്ങനെ, സാമ്പത്തിക അച്ചടക്കം ഉറപ്പാക്കാനും രാജ്യത്തിന്റെ**

സാമ്പത്തിക വ്യവസ്ഥയെയും വായ്പാ സമ്പ്രദായത്തെയും ഒരു വിദഗ്ധ സമിതി എന്ന നിലയിൽ നിയന്ത്രിക്കാനും RBI-ക്ക് "അത്യന്നത" സ്ഥാനം ലഭിക്കുന്നു. കൂടാതെ, പൊതു ധനകാര്യത്തിലും ധനപരമായ നിയന്ത്രണങ്ങളിലും അത് സർക്കാരിന് ഉപദേശം നൽകുന്നു. ബാങ്കുകളോ ബാങ്കിംഗ് ഇതര സ്ഥാപനങ്ങളോ അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നിയന്ത്രിക്കേണ്ടത് നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകൾക്കനുസരിച്ച് മാത്രമല്ല, മറിച്ച് RBI അതിന് കീഴിലുള്ള അധികാരം ഉപയോഗിച്ച് പുറപ്പെടുവിക്കുന്ന നിയമങ്ങൾക്കും നിർദ്ദേശങ്ങൾക്കും അനുസരിച്ച് കൂടിയാണ്. അദ്ധ്യായം 3-ബി, RNBC-കൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന നിക്ഷേപങ്ങളുടെയും ധനത്തിന്റെയും നിയന്ത്രണങ്ങളെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായി പ്രതിപാദിക്കുന്നുണ്ട്. അതിനാൽ, ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നിയമപരമായ ചട്ടങ്ങളാണ്.

[...]

65. **നിക്ഷേപകരുടെ പണം ഉപയോഗിച്ച് ഒരു നിയന്ത്രണവുമില്ലാതെ ബിസിനസ്സ് നടത്താൻ ആർക്കും മൗലികാവകാശമില്ല.** [...] അതിനാൽ, നിയന്ത്രണവും പൊതു ലക്ഷ്യവും തമ്മിൽ ന്യായമായ ബന്ധമുണ്ട്, അതായത് നിക്ഷേപകരുടെ പണത്തിന് സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുകയും തടസ്സങ്ങളില്ലാതെ അത് തിരികെ ലഭിക്കാനുള്ള അവകാശം ഉറപ്പാക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നത് തീർച്ചയായും പൊതു താൽപ്പര്യത്തിലുള്ള കാര്യമാണ്.

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

സാമ്പത്തിക നിയമങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയങ്ങളിൽ ജുഡീഷ്യൽ അവലോകനത്തിനുള്ള പങ്ക് എന്താണെന്നും, ജനാധിപത്യത്തിൽ ജുഡീഷ്യൽ സംയമനത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം എന്താണെന്നും ജസ്റ്റിസ് വി. രാമസ്വാമി ഇങ്ങനെ

വിശദീകരിച്ചു:

68. സങ്കീർണ്ണവും പരീക്ഷണാത്മകവുമായ സാമ്പത്തിക നിയമനിർമ്മാണങ്ങളിലെ പോരായ്മകളും അസമത്വങ്ങളും പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു വേദിയല്ല കോടതി എന്നത് വളരെ വ്യക്തമാണ്. സാമ്പത്തിക നയങ്ങൾ രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള വിവേചനാധികാരം നിയമനിർമ്മാതാക്കളിലാണ് നിക്ഷിപ്തമായിരിക്കുന്നത്, അല്ലാതെ നീതിന്യായ വ്യവസ്ഥയിലല്ല. ഇന്ത്യൻ സാമൂഹിക വ്യവസ്ഥിതി സാമൂഹികവും സാമ്പത്തികവുമായ അസമത്വങ്ങളാലും പദവികളാലും നിറഞ്ഞതാണ്. നമ്മുടെ സോഷ്യലിസ്റ്റ്, മതേതര, ജനാധിപത്യ റിപ്പബ്ലിക്കിൽ, സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക നീതിക്ക് അസമത്വം ഒരു വിപത്താണ്. അസമത്വങ്ങൾ കുറയ്ക്കാനും മാന്യമായ ജീവിത നിലവാരവും സാമ്പത്തിക സമത്വവും ഉറപ്പാക്കാനും ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടന രാഷ്ട്രത്തോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നു. സാമ്പത്തിക സംവിധാനം നിയന്ത്രിക്കാനുള്ള അധികാരം നിയമം റിസർവ് ബാങ്കിന് നൽകുന്നു. സാമ്പത്തിക നിയമനിർമ്മാണ പരീക്ഷണങ്ങൾ യാഥാർത്ഥ്യബോധമില്ലാത്തതോ പ്രകടമായി ഏകപക്ഷീയമോ ആണെന്ന് കണ്ടെത്തിയാലല്ലാതെ, അത് എക്സിക്യൂട്ടീവിന് വിട്ടുകൊടുക്കുന്നതാണ് ഏറ്റവും ഉചിതം. ഒരു നിയമം പരീക്ഷണ ഘട്ടത്തിൽ പോരായ്മകളുള്ളതാണെന്ന് കണ്ടെത്തിയാൽപ്പോലും, കോടതിയുടെ വിധിയിലൂടെ ആ നിയമം ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനേക്കാൾ നല്ലത് അതിന്റെ പോരായ്മകൾ കണ്ടെത്തി തിരുത്തുകയാണ്. അത്തരം ജൂഡീഷ്യൽ അധികാരം പ്രയോഗിക്കുന്നത്, ഒരു ജനാധിപത്യ സമൂഹത്തിന്റെ അന്തിമ ഉത്തരവാദിത്തം ആരിൽ നിക്ഷിപ്തമാണോ അവരിൽ നിന്ന് ആ ഉത്തരവാദിത്തം മാറ്റുന്നതിന് കാരണമാകും. ഒരു അധികാരി സ്വീകരിക്കുന്ന പദ്ധതി, നടപടി അല്ലെങ്കിൽ ചട്ടം ആ അധികാരം പ്രയോഗിക്കുന്നതിന് ഉചിതമാണോ എന്ന് മാത്രമാണ് കോടതി

പരിശോധിക്കേണ്ടത്. നിക്ഷേപകരുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾക്കുള്ള ദോഷം ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ട ഘടകമാണ്. ദുർഭരണവും അതുപോലെ വന്നുചേർന്നിട്ടുള്ള ബാധ്യതകൾ തീർക്കാൻ കഴിയാത്ത അവസ്ഥയും പരിഹരിക്കേണ്ട തിന്മകളാണ്. നിക്ഷേപകരുടെ അവകാശം സംരക്ഷിക്കാനും RNBC-കൾക്ക് കരാർ ബാധ്യതകൾ തിരികെ നൽകാനുള്ള കഴിവ് നിലനിർത്താനും വേണ്ടിയാണ് ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ രൂപകൽപ്പന ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ബാങ്കിംഗ് പ്രവർത്തനങ്ങളെക്കുറിച്ചോ വായ്പാ സംവിധാനത്തെക്കുറിച്ചോ അറിവില്ലാത്തതും കരാർ തുക തിരികെ ലഭിക്കുമെന്നുള്ള അന്ധമായ വിശ്വാസത്തോടെ കമ്പനികളിൽ പണം നിക്ഷേപിക്കുന്നതുമായ ദുർബലമായ സാമൂഹിക വിഭാഗങ്ങളിൽ നിന്ന് ശേഖരിക്കുന്ന നിക്ഷേപങ്ങൾ മോശമായി കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നത് തടയുവാനും ഇത് ലക്ഷ്യമിടുന്നു. അങ്ങനെ, ഈ നിർദ്ദേശങ്ങൾ സമ്പാദ്യശീലം നിലനിർത്തുകയും RNBC-കളുടെ ധനപരമായ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമാക്കുകയും ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

53. അടുത്തിടെ, **ഇന്റർനെറ്റ് ആൻഡ് മൊബൈൽ അസോസിയേഷൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ v. ഭാരതീയ റിസർവ് ബാങ്ക്**[58] **("ഇന്റർനെറ്റ് & മൊബൈൽ അസോസിയേഷൻ")** എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതിയിലെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച്, ക്രിപ്റ്റോകറൻസി വ്യാപാരത്തിന് RBI ഏർപ്പെടുത്തിയ നിരോധനത്തിനെതിരായ ഒരു ഹർജി പരിഗണിച്ചു. ഈ കേസ് പരിശോധിക്കുമ്പോൾ, RBI നിയമത്തിന്റെ ചരിത്രപരവും വ്യവസ്ഥാപരമായതുമായ വിശകലനത്തിലൂടെ കോടതി RBI-യുടെ നിയന്ത്രണാത്മക പ്രാധാന്യം വിശദീകരിച്ചു. കോടതിക്ക് വേണ്ടി സംസാരിച്ച ജസ്റ്റിസ് വി. രാമസുബ്രഹ്മണ്യൻ, മറ്റ് നിയമപരമായ

58 (2020) 10 SCC 274

സ്ഥാപനങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് RBI-ക്ക് ഒരു പ്രത്യേക പദവിയുണ്ടെന്ന് നിരീക്ഷിച്ചു. റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ തീരുമാനങ്ങൾ രാജ്യത്തിൻറെ സാമ്പത്തിക നയത്തിന്മേലുള്ള അതിന്റെ വൈദഗ്ധ്യത്തെയും നേതൃ ഭാവത്തെയുമാണ് കാണിക്കുന്നത്. അതിനാൽ, റിസർവ് ബാങ്കിന്റെ ഒരു നയപരമായ തീരുമാനത്തിന് ഈ കോടതി അർഹിക്കുന്ന പ്രാധാന്യം നൽകേണ്ടതുണ്ട്. കോടതി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

> "84. 1934-ലെ RBI നിയമം പൂർണ്ണമായി പരിശോധിച്ചാൽ, രാജ്യത്തിന്റെ വായ്പാ/സാമ്പത്തിക സംവിധാനം അതിന്റെ നേട്ടത്തിനായി പ്രവർത്തിപ്പിക്കുകയും നിയന്ത്രിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ്, നയങ്ങൾ നിർണ്ണയിക്കാനും നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകാനും RBI-ക്ക് അധികാരം നൽകുന്ന എല്ലാ വ്യവസ്ഥകളെയും ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ഒരു പൊതു ഘടകം എന്ന് കാണാം.
>
> [...]
>
> 189. **അപവദിത സർക്കുലറിനെ ഒരു നിയമനിർമ്മാണമോ എക്സിക്യൂട്ടീവ് നടപടിയോ ആയി കണക്കാക്കാനാവില്ലെന്നും, മറിച്ച് ഒരു നിയമപരമായ കോർപ്പറേഷന് നിയമം മൂലം നൽകിയിട്ടുള്ള അധികാരം വിനിയോഗിച്ച് പുറപ്പെടുവിച്ച ഒരു സർക്കുലർ മാത്രമാണ് അതെന്നും ഹർജിക്കാരുടെ അഭിഭാഷകനായ ശ്രീ. അഷിം സൂദ് വാദിച്ചു. അതിനാൽ, ആർ.കെ. ഗർഗ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, [ആർ.കെ. ഗർഗ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ** (1981) 4 SCC 675 : 1982 SCC (Tax) 30 **ബാൽകോ എംപ്ലോയീസ് യൂണിയൻ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ, [ബാൽകോ എംപ്ലോയീസ് യൂണിയൻ v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ (2002) 2 SCC 333], സ്വിസ് റിബൺസ് (പി) ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ [സ്വിസ് റിബൺസ് (പി) ലിമിറ്റഡ് v. ഇന്ത്യൻ യൂണിയൻ(2019) 4 SCC 17] എന്നീ കേസുകളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള നീതിന്യായ**

സംയമനം എന്ന തത്വം RBI പോലുള്ള ഒരു നിയമപരമായ സ്ഥാപനമെടുത്ത തീരുമാനത്തിന് ബാധകമാകില്ല എന്നും അദ്ദേഹം വാദിച്ചു. സാമ്പത്തിക കാര്യങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു നിയമനിർമ്മാണത്തിന് ഏറ്റവും ഉയർന്ന പരിഗണനയാണ് നൽകുന്നതെങ്കിൽ, സമാനമായ വിഷയങ്ങളിലുള്ള ഒരു എക്സിക്യൂട്ടീവ് തീരുമാനം അതിനേക്കാൾ താഴെയാണ്. എന്നാൽ, ഒരു നിയമപരമായ സ്ഥാപനത്തിന്റെ തീരുമാനം അത്തരത്തിലുള്ള ബഹുമാനത്തിനോ പരിഗണനയ്ക്കോ അർഹമായെന്ന് വരില്ല.

190. **എന്നാൽ, 1934-ലെ RBI നിയമത്തിന്റെയും 1949-ലെ ബാങ്കിംഗ് റെഗുലേഷൻ നിയമത്തിന്റെയും ഘടന വെച്ച് നോക്കുമ്പോൾ, മേൽപ്പറഞ്ഞ വാദം RBI-യുടെ പങ്കിനെ കുറച്ചുകാണിക്കുന്നതായി തോന്നുന്നു. RBI എന്നത് ഒരു നിയമനിർമ്മാണ സഭ സൃഷ്ടിച്ച സാധാരണ നിയമപരമായ സ്ഥാപനമല്ല. അതിനെ സൃഷ്ടിച്ചവരിൽ നിന്ന് പോലും സ്വാതന്ത്ര്യം നേടാനുള്ള ഒരു ലക്ഷ്യത്തോടെയാണ് ഈ സ്ഥാപനം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്.** അതുകൊണ്ടാണ് അതിന് താഴെ പറയുന്ന അധികാരങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുള്ളത്: - (i) 1934-ലെ RBI നിയമത്തിന്റെ ആമുഖം അനുസരിച്ച്: രാജ്യത്തിന്റെ കറൻസിയും വായ്പാ സംവിധാനവും അതിന്റെ നേട്ടത്തിനായി പ്രവർത്തിപ്പിക്കാനും രാജ്യത്ത് ധനനയത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂട് നടപ്പാക്കാനും RBI-ക്ക് ചുമതലയുണ്ട്; (ii) വകുപ്പ് 3(1) അനുസരിച്ച്: കേന്ദ്ര സർക്കാരിൽ നിന്ന് കറൻസിയുടെ മാനേജ്മന്റ് ഏറ്റെടുക്കാൻ RBI-ക്ക് അധികാരം നൽകുന്നു. (iii) വകുപ്പ് 20 അനുസരിച്ച്: കേന്ദ്ര സർക്കാരിന് വേണ്ടി പണം സ്വീകരിക്കാനും, അവരുടെ അക്കൗണ്ടിലുള്ള തുകയ്ക്കനുസരിച്ച് പണമിടപാടുകൾ നടത്താനും, യൂണിയന്റെ പൊതു കടം കൈകാര്യം ചെയ്യൽ ഉൾപ്പെടെയുള്ള മറ്റ് ബാങ്കിംഗ്, വിനിമയ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്താനും RBI-

ക്ക് സാധിക്കുന്നു. (iv) വകുപ്പ് 21(1) അനുസരിച്ച്: കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ എല്ലാ പണം, കൈമാറ്റം, വിനിമയം, ബാങ്കിംഗ് ഇടപാടുകൾ എന്നിവയുടെ ചുമതല ഇന്ത്യയിൽ RBI-ൽ നിക്ഷിപ്തമാണ്. (v) വകുപ്പ് 22(1) അനുസരിച്ച്: ഇന്ത്യയിൽ ബാങ്ക് നോട്ടുകൾ പുറത്തിറക്കാനുള്ള ഏക അവകാശം RBI-ക്ക് മാത്രമാണ്. (vi) വകുപ്പ് 38 അനുസരിച്ച്: കേന്ദ്ര സർക്കാരിനെ ഒഴിവാക്കി, RBI-യിലൂടെ മാത്രമേ ശ്രുപ പ്രചാരത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ പാടുള്ളൂ. **അതിനാൽ, റിസർവ് ബാങ്കിനെ (RBI) അതിന്റെ യജമാനന്മാർക്ക് വേണ്ടി പ്രവർത്തിക്കുന്ന മറ്റേതൊരു നിയമപരമായ സ്ഥാപനവുമായും താരതമ്യപ്പെടുത്താനാവില്ല. കേന്ദ്ര സർക്കാരിനെപ്പോലും ഒഴിവാക്കി ചില കാര്യങ്ങൾ ചെയ്യാൻ അതിന് പ്രത്യേക അധികാരം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. അതിനാൽ, അതിന്റെ തീരുമാനങ്ങളെ ഒരു എക്സിക്യൂട്ടീവ് തീരുമാനത്തേക്കാൾ താഴ്ന്ന സ്ഥാനത്ത് നിർത്തുന്നത് നിയമഘടനയ്ക്ക് വിഘാതമാകും.**

[...]

192. എന്നാൽ നമ്മൾ മുകളിൽ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചതുപോലെ, റിസർവ് ബാങ്ക് (RBI) എന്നത് വെറുമൊരു നിയമപരമായ അതോറിറ്റി മാത്രമല്ല. അത് അതിന്റെ ഉറവിടത്തേക്കാൾ വലുതാകാൻ കഴിയാത്ത ഒരു അരുവി പോലെയും അല്ല. 1934-ലെ RBI നിയമം ഭരണഘടനയ്ക്ക് മുമ്പുള്ള ഒരു നിയമമാണ്, അത് ഭരണഘടനയുടെ അനുച്ഛേദം 372(1) വകുപ്പ് പ്രകാരം നിലനിൽക്കുന്നതാണ്. മറ്റ് നിയമപരമായ സ്ഥാപനങ്ങളും RBI-യും തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസം എന്തെന്നാൽ, മറ്റ് സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ചെയ്യാൻ കഴിയുന്ന കാര്യങ്ങൾ എക്സിക്യൂട്ടീവിനും ചെയ്യാൻ കഴിയും എന്നതാണ്. മറ്റ് നിയമങ്ങളിൽ നിയുക്ത നിയമ നിർമ്മാണ അധികാരം മാറ്റാനോ, ഭേദഗതി ചെയ്യാനോ, അല്ലെങ്കിൽ പിൻവലിക്കാനോ സാധിക്കും. എന്നാൽ 1934-ലെ RBI

ആക്ടിലെ 3(1) വകുപ്പ് പ്രകാരം കേന്ദ്ര സർക്കാരിൽ നിന്ന് കറൻസിയുടെ മാനേജ്മെന്റ് ഏറ്റെടുക്കാൻ RBI-ക്ക് നൽകിയിട്ടുള്ള അധികാരം എടുത്തുകളയാൻ കഴിയില്ല. വകുപ്പ് 22(1) പ്രകാരം ഇന്ത്യയിൽ ബാങ്ക് നോട്ടുകൾ പുറത്തിറക്കാനുള്ള ഏക അവകാശവും എടുത്തുകളയാനോ മറ്റേതെങ്കിലും ബാങ്കിനോ അതോറിറ്റിക്കോ നൽകാനോ കഴിയില്ല. സ്വന്തം അധികാരത്തിന്റെ പിൻബലത്തിൽ, റിസർവ് ബാങ്കിന് ബാങ്ക് ഫോർ ഇന്റർനാഷണൽ സെറ്റിൽമെന്റ്സിൽ അംഗത്വമുണ്ട്. ഈ പദവി കേന്ദ്ര സർക്കാരിന് ഏറ്റെടുക്കാനോ മറ്റേതെങ്കിലും സ്ഥാപനത്തിന് കൈമാറാനോ കഴിയില്ല. **അതിനാൽ, അതൊരു സാധാരണ നിയമപരമായ സ്ഥാപനം മാത്രമാണെന്നും അതിന്റെ തീരുമാനങ്ങൾക്ക് അർഹമായ ബഹുമാനം ലഭിക്കില്ലെന്നും പറയുന്നത് ആ നിയമത്തിന്റെ വ്യവസ്ഥകളെ ദുർബലപ്പെടുത്തുന്നതിന് തുല്യമാണ്.** വാസ്തവത്തിൽ, എല്ലാ രാജ്യങ്ങൾക്കും അതത് ഗവൺമെന്റുകളിൽ നിന്ന് സാങ്കേതികമായി സ്വയംഭരണം ഉള്ള സെൻട്രൽ ബാങ്കുകളോ അതോറിറ്റികളോ ഉണ്ട്. ഇങ്ങനെയൊരു സ്വാതന്ത്ര്യം ഉറപ്പാക്കാൻ, ബോർഡ് ഓഫ് ഗവർണർമാർക്ക് ഒരു നിശ്ചിത കാലാവധി അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്, അതുവഴി അവർക്ക് രാഷ്ട്രീയപരമായ സമ്മർദ്ദങ്ങൾ കാരണം തളർന്നുപോകാതിരിക്കാൻ സാധിക്കും. [....] **അതിനാൽ, റിസർവ് ബാങ്ക് എടുക്കുന്ന നയപരമായ തീരുമാനങ്ങൾക്ക് പ്രാധാന്യം നൽകേണ്ടതില്ലെന്ന വാദം ഈ കോടതി തള്ളിക്കളയുന്നു.**

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

RBI-യിൽ നിക്ഷിപ്തമായിട്ടുള്ള വിപുലമായ അധികാരങ്ങൾ കൂടുതൽ വിശകലനം ചെയ്യുമ്പോൾ, അതിന്റെ നിയന്ത്രണ അധികാരങ്ങൾ ആനുപാതികതയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ പരിശോധിക്കപ്പെടേണ്ടതാണെന്ന് കോടതി നിരീക്ഷിച്ചു:

"224. **മുൻപ് സൂചിപ്പിച്ച മൂന്ന് നിയമങ്ങളുടെയും നിയമപരമായ ഘടനയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മാത്രമല്ല, രാജ്യത്തിന്റെ സാമ്പത്തികരംഗത്ത് അതിനുള്ള പ്രത്യേക സ്ഥാനവും പങ്കും കണക്കിലെടുത്ത്, RBI-ക്ക് വളരെ വിപുലമായ അധികാരങ്ങളുണ്ടെന്നത് തീർച്ചയായും സത്യമാണ്. ഈ അധികാരങ്ങൾ പ്രതിരോധപരവും പരിഹാരപരവുമായ നടപടികളുടെ രൂപത്തിൽ വിനിയോഗിക്കാൻ കഴിയും. എന്നാൽ, അധികാരം ഉണ്ടെന്നതും അത് എങ്ങനെ, എത്രത്തോളം വിനിയോഗിക്കാം എന്നതും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമുണ്ട്. ഈ വിധിന്യായത്തിൽ മറ്റൊരിടത്ത്, മുൻകരുതൽ നടപടികൾ എടുക്കാനുള്ള RBI-യുടെ അധികാരം ഈ കോടതി അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ഈ ഭാഗത്ത് ഈ കോടതി അത്തരം നടപടികളുടെ ആനുപാതികതയാണ് പരിശോധിക്കുന്നത്.** ഇതിനായി, RBI തങ്ങൾ നിയന്ത്രിക്കുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഏതെങ്കിലും തരത്തിലുള്ള നാശനഷ്ടങ്ങൾ സംഭവിച്ചുവെന്ന് ചെറിയൊരു സൂചനയെങ്കിലും കാണിക്കേണ്ടതുണ്ട്. എന്നാൽ അങ്ങനെയൊന്നും ഇവിടെയില്ല. റിസർവ് ബാങ്ക് ക്രിപ്റ്റോകറൻസിക്ക് നിരോധനം ഏർപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല എന്ന് സ്ഥിരമായി നിലപാടെടുക്കുകയും, നിരവധി കമ്മിറ്റികൾ വ്യത്യസ്ത നിർദ്ദേശങ്ങൾ സമർപ്പിച്ചിട്ടും (തികച്ചും വിപരീത നിലപാടുള്ള രണ്ട് കരട് ബില്ലുകൾ ഉൾപ്പെടെ), ഇന്ത്യാ ഗവൺമെന്റിന് ഒരു തീരുമാനത്തിലെത്താൻ സാധിക്കാതെ വരികയും ചെയ്ത സാഹചര്യത്തിൽ, ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട ഈ നടപടി ആനുപാതികമാണെന്ന് നമുക്ക് വിധിക്കാൻ കഴിയില്ല."

(ഊന്നൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു)

54. അതിനാൽ, RBI രാഷ്ട്രീയ മേഖലയിൽ നിന്ന് വേറിട്ടുനിൽക്കുന്ന ഒരു പ്രത്യേക, വിദഗ്ധ നിയന്ത്രണ സ്ഥാപനമാണെന്ന് ഇതിനാൽ വ്യക്തമാകുന്നു. അതിന്റെ തീരുമാനങ്ങൾ

രാജ്യത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നയത്തെയും സാമ്പത്തിക ഭദ്രതയെയും നയിക്കുന്നതിലുള്ള അതിന്റെ വൈദഗ്ധ്യത്തെ പ്രതിഫലിക്കുന്നതാണ്. ഈ കേസിലെ വസ്തുതകളിലേക്ക് വരികയാണെങ്കിൽ, ഇന്ത്യയുടെ വിദേശനാണ്യം കൈകാര്യം ചെയ്യാനും നിയന്ത്രിക്കാനും മേൽനോട്ടം വഹിക്കാനും FEMA നിയമം RBI-യെ അധികാരപ്പെടുത്തുന്നു. സർക്കാർ സ്വീകരിക്കുന്ന സാമ്പത്തിക[59] അല്ലെങ്കിൽ നിയന്ത്രണപരമായ[60] നയങ്ങളിൽ കോടതികൾ ഇടപെടാറില്ല എന്നത് സുസ്ഥാപിതമായ ഒരു തത്വമാണ്. സർക്കാർ സ്വീകരിക്കുന്ന നയങ്ങളിൽ കോടതികൾ ഇടപെടാത്തത്, ജനങ്ങളുടെ ഇച്ഛാശക്തിയെ പ്രതിഫലിക്കുന്ന ജനാധിപത്യപരമായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട സർക്കാരിന്റെ വിവേകത്തോടുള്ള ബഹുമാനം കൊണ്ടാണ്. **ഇന്റർനെറ്റ് & മൊബൈൽ അസോസിയേഷൻ** (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ ഈ കോടതിയിലെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച് വിധിച്ചത് പോലെ, RBI അവതരിപ്പിക്കുന്ന ചട്ടങ്ങൾ നിയമപരമായ സ്വഭാവമുള്ളവയാണ്, അവ എക്സിക്യൂട്ടീവ്, പാർലമെന്ററി നയങ്ങൾക്ക് ലഭിക്കുന്ന അതേ ബഹുമാനം അർഹിക്കുന്നുണ്ട്.

55. പൊതുതാൽപ്പര്യത്തിനായി നിർമ്മിക്കുന്ന നിയമങ്ങളെ ഇല്ലാതാക്കാൻ സ്വകാര്യ ബിസിനസ്സുകളുടെ ആയുധമായി ഭരണഘടന ഉറപ്പുനൽകുന്ന അവകാശങ്ങളും സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളും മാറുന്നില്ലെന്ന് ഈ കോടതിക്ക് ഉറപ്പുവരുത്തേണ്ടതുണ്ട്. സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ മേലുള്ള ജനാധിപത്യ നിയന്ത്രണം നിലനിർത്തുന്നതിനായി, ഭരണഘടനാ നിർമ്മാണ സമിതി ചർച്ചകളിൽ അവകാശങ്ങൾക്കും സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങൾക്കും മേൽ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. തീർച്ചയായും, നിയമങ്ങളും നിയന്ത്രണങ്ങളും നിയമത്തിന്റെ പരിധിക്കുള്ളിലും എക്സിക്യൂട്ടീവ് നയത്തിന് അനുസൃതവുമാകണം. സ്വകാര്യ

59 ആർ.കെ. ഗാർഗ് v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, (1981) 4 എസ്.സി.സി. 675; ബാൾക്കോ എംപ്ലോയീസ് യൂണിയൻ v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, (2002) 2 എസ്.സി.സി. 333

60 സ്വിസ് റിബൺസ് (പി) ലിമിറ്റഡ് v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, (2019) 4 എസ്.സി.സി. 17; എബിക്സ് സിംഗപ്പൂർ v. കമ്മിറ്റി ഓഫ് ക്രെഡിറ്റേഴ്സ് ഓഫ് എഡ്യൂകോമ്പ് സൊല്യൂഷൻസ് (പി) ലിമിറ്റഡ്, 2021 എസ്.സി.സി. ഓൺലൈൻ എസ്.സി. 313

ബിസിനസ് താൽപ്പര്യങ്ങളും പൗരന്മാർക്ക് നീതിയുക്തമായ ഒരു ഭരണക്രമം ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ രാഷ്ട്രത്തിനുള്ള പങ്കും തമ്മിൽ ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥ ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ ഒരു നിയന്ത്രിത സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥക്ക് നിർണ്ണായകമായ പങ്കുണ്ട്. ഉദാര സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിൽ നിയന്ത്രണ സംവിധാനങ്ങൾക്കുള്ള പങ്ക് സംബന്ധിച്ച് **മോഡേൺ ഡെന്റൽ കോളേജ്** (മേൽപ്പരാമർശം) കേസിലെ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് അഭിപ്രായപ്പെട്ടിരുന്നു. ബെഞ്ചിന് വേണ്ടി സംസാരിച്ച ജസ്റ്റിസ് എ. കെ. സിക്രി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

> "87. നിയന്ത്രണ സംവിധാനങ്ങൾ, അല്ലെങ്കിൽ റെഗുലേറ്ററി എക്കണോമിക്സ്, ഇന്ന് പ്രധാനപ്പെട്ട ഒന്നായി മാറിയിരിക്കുന്നു. കഴിഞ്ഞ 60-70 വർഷങ്ങൾക്കിടയിൽ, നമ്മുടെ രാജ്യത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക നയം 'ലൈസെസ് ഫെയർ' എന്ന നയത്തിൽ നിന്ന് സമ്മിശ്ര സാമ്പത്തിക നയത്തിലേക്കും, അവിടെ നിന്ന് നിയന്ത്രണ സംവിധാനങ്ങളോടു കൂടിയ ലിബറൽ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിലേക്കും പരിണമിച്ചു. സമ്മിശ്ര സാമ്പത്തിക വ്യവസ്ഥ വന്നതോടെ, പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ കുമിൾപോലെ വർദ്ധിച്ചു. വ്യോമയാനം, ഇൻഷുറൻസ്, റെയിൽവേ, വൈദ്യുതി, ടെലികമ്മ്യൂണിക്കേഷൻ തുടങ്ങിയ പ്രധാന വ്യവസായങ്ങൾ സർക്കാർ കുത്തകയാക്കി. ഈ കാലയളവിൽ, സ്വകാര്യ മേഖലയ്ക്ക് പ്രവർത്തിക്കാൻ അനുവാദമുള്ള വ്യവസായങ്ങളിൽ പോലും സർക്കാരിന് കർശനമായ നിയന്ത്രണങ്ങളുണ്ടായിരുന്ന ലൈസൻസ്/പെർമിറ്റ് രാജ് നിലനിന്നിരുന്നു. എന്നാൽ, 90-കളുടെ തുടക്കത്തിൽ LPG മോഡൽ അഥവാ ഉദാരവൽക്കരണം, സ്വകാര്യവൽക്കരണം , ആഗോളവൽക്കരണം എന്നിവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഇന്ത്യൻ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിൽ വലിയ നയപരമായ മാറ്റങ്ങൾ ഉണ്ടായി. 1991 ജൂലൈയിൽ ഇന്ത്യൻ സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയെ ഉദാരവൽക്കരിക്കാനുള്ള പരിഷ്കാരങ്ങൾ ആരംഭിച്ചതോടെ ഇന്ത്യയിൽ ഒരു പുതിയ

അധ്യായം തുടങ്ങി. ഈ സാമ്പത്തിക പരിവർത്തന കാലഘട്ടം സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിലെ മിക്കവാറും എല്ലാ പ്രധാന മേഖലകളുടെയും മൊത്തത്തിലുള്ള വികസനത്തിൽ വലിയ സ്വാധീനം ചെലുത്തി.

88. വിപണി ശക്തികളാൽ നിയന്ത്രിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു ഉദാരവൽക്കൃത സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ നമുക്കുള്ളപ്പോൾ (അതുകൊണ്ടാണ് അതിനെ വിപണി സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ എന്നും വിളിക്കുന്നത്), അങ്ങനെയുള്ള ഒരു സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയിൽ സാധനങ്ങളുടെയും സേവനങ്ങളുടെയും വില വിതരണവും ആവശ്യകതയും വഴി രൂപീകരിക്കുന്ന ഒരു സ്വതന്ത്ര വില സമ്പ്രദായത്തിൽ നിർണ്ണയിക്കപ്പെടുന്നു. ഇതൊരു ആസൂത്രിത സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥക്ക് നേർവിപരീതമാണ്. അവിടെ സാധനങ്ങളുടെയും സേവനങ്ങളുടെയും വില ഒരു കേന്ദ്ര സർക്കാർ നിശ്ചയിച്ച സ്ഥിരമായ വില സമ്പ്രദായം ഉപയോഗിച്ച് തീരുമാനിക്കുന്നു. വിപണി സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥകൾ സമ്മിശ്ര സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥകളിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമാണ്. സമ്മിശ്ര സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥകളിൽ, വില നിർണ്ണയിക്കുന്നതിനുള്ള സംവിധാനം ഭാഗികമായി സർക്കാരിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലോ കർശനമായ നിരീക്ഷണത്തിലോ ആയിരിക്കും. ഇത് പലപ്പോഴും, പൂർണ്ണമായ ഒരു ആസൂത്രിത സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥയുടെ തലത്തിലേക്ക് എത്താത്ത, പരിമിതമായ സർക്കാർ നേതൃത്വത്തിലുള്ള സാമ്പത്തിക ആസൂത്രണത്തോടുകൂടിയായിരിക്കും ഉണ്ടാകുക.

89. ആഗോളവൽക്കരണത്തിന്റെയും ഉദാരവൽക്കരണത്തിന്റെയും വരവോടെ, വിപണി സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥ പുനഃസ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടുവെങ്കിലും, വിപണി സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥകൾ അതിന്റെ ശുദ്ധരൂപത്തിൽ നിലനിർത്തുവാൻ പാടില്ലെന്നും ഒരു നിരീക്ഷണമുണ്ട്. വിപണി ശക്തികളെ സ്വയം നിയന്ത്രിക്കാൻ അനുവദിക്കുന്നതിനു

പകരം വിവിധ വ്യവസായങ്ങൾക്ക് ചില നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തേണ്ടത് ആവശ്യമാണ്. ഇത്തരത്തിലുള്ള നിയന്ത്രണങ്ങൾ, പ്രത്യേകിച്ച് വിലനിർണ്ണയത്തിൽ, സമൂഹത്തിന്റെ ക്ഷേമത്തിന് ആവശ്യമാണെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു, അത്തരം നിയന്ത്രിത സമ്പദ്വ്യവസ്ഥക്ക് അതിന്റെ വിപണി സമ്പദ്വ്യവസ്ഥ എന്ന സ്വഭാവം നഷ്ടപ്പെടുത്തുന്നില്ലെന്ന് സാമ്പത്തിക വിദഗ്ധർ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു. ജനക്ഷേമം സംരക്ഷിക്കുന്നതിന് വേണ്ടിയാണ് അത്തരം വ്യവസായങ്ങളിൽ പോലും നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്തുവാൻ വിവിധ സ്ഥാപനങ്ങൾ രൂപീകരിക്കുന്നത്. ജനങ്ങൾക്ക് ആവശ്യമുള്ള ക്ഷേമം ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് നിയന്ത്രണ നടപടികൾ ആവശ്യമാണെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു. അതുകൊണ്ടാണ് ഇൻഷുറൻസ്, വൈദ്യുതി, ടെലികമ്മ്യൂണിക്കേഷൻ തുടങ്ങിയ എല്ലാ പ്രധാന വ്യവസായങ്ങളിലും നമുക്ക് നിയന്ത്രണ സ്ഥാപനങ്ങളെ കാണാൻ കഴിയുന്നത്."

56. സാമ്പത്തികപരമായ നിയന്ത്രണങ്ങൾ സ്വകാര്യ വാണിജ്യ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ താൽപ്പര്യങ്ങളും, സമൂഹത്തിന്റെ മൊത്തത്തിലുള്ള താൽപ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കുന്ന ജനാധിപത്യ രാഷ്ട്രവും തമ്മിലുള്ള ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥയെയാണ് പ്രതിഫലിപ്പിക്കുന്നത്. കോടതികൾ ഒരു നിയന്ത്രണമില്ലാത്ത കമ്പോളത്തിന് ഭരണഘടനാപരമായ അംഗീകാരം നൽകുന്നതിനെതിരെ ലോകമെമ്പാടുമുള്ള പണ്ഡിതന്മാർ മുന്നറിയിപ്പ് നൽകിയിട്ടുണ്ട്[61]. ഭരണഘടനയോടുള്ള അതിന്റെ വിശ്വസ്തത നിലനിർത്തുന്നതിന് ഈ കോടതിയും സമാനമായ ഒരു ബാധ്യതയുണ്ട്. സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിലെ മാറ്റങ്ങളോടൊപ്പം കോടതികളും സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക സാഹചര്യങ്ങളെക്കുറിച്ച് ബോധവാന്മാരായിരിക്കണം. തുല്യതയുള്ള അവകാശത്തിലും തൊഴിൽ ചെയ്യാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യത്തിലും നിയമപരമായ

61 റോബർട്ട് പോസ്റ്റ് & അമാൻഡ ഷാനോർ, ആഡം സ്മിത്തിന്റെ ആദ്യ ഭേദഗതി, 128 ഹാർവാർഡ് ലോ റിവ്യൂ ഫോറം 165, 167 (2015), ലഭ്യമായ ലിങ്ക് <https://harvardlawreview.org/2015/03/adam-smiths-first-amendment/>

നിയന്ത്രണങ്ങളിൽ നിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുമാറാനുള്ള അവകാശം ഉൾച്ചേർന്നിട്ടില്ല. ഉദാരവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട സമ്പദ്‌വ്യവസ്ഥകളിൽ, നിയന്ത്രണ സംവിധാനങ്ങൾ, സ്വകാര്യ സാമ്പത്തിക സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രവർത്തന നിബന്ധനകൾ നിശ്ചയിക്കുന്നതിനുള്ള ജനാധിപത്യ താൽപ്പര്യങ്ങളെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു. നിയന്ത്രണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടുമ്പോൾ, ഈ കോടതി ജൂഡീഷ്യൽ റിവ്യൂ ഒഴിവാക്കുന്നതിനെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നില്ല. മറിച്ച്, ഇത്തരം പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ സദുദ്ദേശ്യം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പരിശോധിക്കുവാനും അവരുടെ വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മതകൾ പരിശോധിച്ചുകൊണ്ട് വേണ്ടത്ര പ്രാധാന്യം നൽകുവാനും കോടതി ആവശ്യപ്പെടുന്നു. ഒരു നിയന്ത്രണ നടപടിയുടെ സാമൂഹികവും സാമ്പത്തികവുമായ ലക്ഷ്യത്തെക്കുറിച്ച് ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം വിലയിരുത്താതെ, മൗലികാവകാശങ്ങളുടെയും സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളുടെയും പേരിൽ അതിനെ അസാധുവാക്കുന്നത് പൊതുതാൽപ്പര്യങ്ങളെ ദോഷകരമായി ബാധിക്കും.

57. ഈ കേസിൽ, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച് MTT കൾക്ക് ഏർപ്പെടുത്തിയ നിരോധനവും ഇന്ത്യൻ പൗരന്മാരുടെ പൊതുജനാരോഗ്യവും തമ്മിൽ ഒരു യുക്തിപരമായ ബന്ധമുണ്ടെന്ന് RBI തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. FTP-യും MTT കളും തമ്മിലുള്ള നിർണ്ണായക ബന്ധം എതിർകക്ഷികൾ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. രണ്ട് വ്യത്യസ്ത രാജ്യങ്ങൾ തമ്മിൽ PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളിലുള്ള MTT കൾക്ക് സൗകര്യമൊരുക്കുന്നത് പ്രാഥമികമായി ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്കുകളുടെ ലഭ്യതയുമായി ബന്ധമില്ലാത്തതായി തോന്നാം. എന്നിരുന്നാലും, ഇന്ത്യൻ വിദേശനാണ്യ ശേഖരത്തിന്റെ ഉപയോഗം, MTT കൾ, ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്കുകളുടെ ലഭ്യത എന്നിവ തമ്മിലുള്ള ബന്ധം RBI ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട് (C.2, C.3 എന്നീ വിഭാഗങ്ങളിൽ വിലയിരുത്തിയത് പോലെ). വലിയ ജനസംഖ്യയുള്ള ഒരു വികസ്വര രാജ്യമെന്ന നിലയിൽ, PPE ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ഇറക്കുമതിയിലും കയറ്റുമതിയിലും FTP

നിയന്ത്രണങ്ങളുമായി MTT യുടെ അനുവദനീയതയെ ബന്ധിപ്പിക്കാനുള്ള RBI-യുടെ നയത്തെ ചോദ്യം ചെയ്യാൻ കഴിയില്ല. അതിനാൽ, ഒരു മഹാമാരിയുടെ സമയത്ത് പൊതുജനാരോഗ്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിന്, RBI-യും ഇന്ത്യൻ യൂണിയനും ഏർപ്പെടുത്തിയ നിയന്ത്രണങ്ങൾക്ക് വേണ്ടത്ര പ്രാധാന്യം നൽകേണ്ടതുണ്ട്. പക്ഷെ ഇതും ഒരിക്കലും വിമർശനത്തിനതീതമല്ല. വാസ്തവത്തിൽ, ഞങ്ങളിലൊരാളായ (ജസ്റ്റിസ് ഡി. വൈ. ചന്ദ്രചൂഡ്), **ഗുജറാത്ത് മസ്ദൂർ സഭ v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് ഗുജറാത്ത്**[62] എന്ന കേസിലെ ഈ കോടതിയുടെ മൂന്നംഗ ബെഞ്ചിൽ, തൊഴിൽ നിയമങ്ങളിലെ ക്ഷേമ വ്യവസ്ഥകൾ നേർപ്പിക്കാൻ പൊതുജനാരോഗ്യ അടിയന്തരാവസ്ഥയെക്കുറിച്ചുള്ള സർക്കാരിന്റെ ദുർബലമായ വാദത്തെ വിമർശിച്ചിരുന്നു. പൊതുജനാരോഗ്യ പ്രതിസന്ധിയെ നേരിടാൻ സ്വീകരിക്കുന്ന നടപടികളുമായി വ്യക്തിഗത അവകാശങ്ങളെ സന്തുലിതമാക്കുമ്പോൾ, ആനുപാതികതയുടെ മാനദണ്ഡം പാലിക്കണമെന്ന് ഈ കോടതി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. ജസ്റ്റിസ് ഡി. വൈ. ചന്ദ്രചൂഡ് ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

> "30. കോവിഡ് മഹാമാരി ഒരു ആഭ്യന്തര അസ്വസ്ഥതയ്ക്ക് കാരണമായി എന്ന എതിർകക്ഷിയുടെ വാദം ഈ കോടതി അംഗീകരിച്ചാൽ പോലും, കോവിഡ്-19 കോവിഡ് മഹാമാരി സൃഷ്ടിച്ച സാമ്പത്തിക മാന്ദ്യം രാജ്യത്തിന്റെ സുരക്ഷയെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുന്ന ഒരു ആഭ്യന്തര അസ്വസ്ഥതയായി കണക്കാക്കാൻ ഈ കോടതി കരുതുന്നില്ല. മഹാമാരി നിലവിലുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളെ, പ്രത്യേകിച്ച് പൊതുജനാരോഗ്യ മേഖലയിലെ സംവിധാനങ്ങളെ, വളരെയധികം ബുദ്ധിമുട്ടിലാക്കുകയും, സാമ്പത്തിക പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ വലിയ ഇടിവിന് കാരണമാവുകയും ചെയ്തു. കേന്ദ്ര സർക്കാർ 2005-ലെ ദുരന്ത നിവാരണ നിയമത്തിലെ വ്യവസ്ഥകൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി. [ആഭ്യന്തര മന്ത്രാലയം, ഓർഡർ നമ്പർ

62 (2020) 10 SCC 459

40-3/2020-DMI(A) തീയതി 24-3-2020.] എന്നിരുന്നാലും, അത് രാജ്യത്തിന്റെ സമാധാനത്തെയും അഖണ്ഡതയെയും അസ്വസ്ഥമാക്കുന്ന തരത്തിൽ ഇന്ത്യയുടെയോ അതിന്റെ ഏതെങ്കിലും പ്രദേശത്തിന്റെയോ സുരക്ഷയെ ബാധിച്ചിട്ടില്ല. തീർച്ചയായും കോവിഡ്-19 മൂലമുണ്ടായ സാമ്പത്തിക ബുദ്ധിമുട്ടുകൾ ഭരണത്തിന് മുൻപെങ്ങുമില്ലാത്ത വെല്ലുവിളികൾ ഉയർത്തുന്നുണ്ട്. എന്നിരുന്നാലും, അത്തരം വെല്ലുവിളികൾ സംസ്ഥാന സർക്കാരുകൾ നിയമത്തിന്റെ പരിധിയിൽ, കേന്ദ്ര സർക്കാരുമായി ഏകോപിപ്പിച്ച് അവരുടെ പ്രവർത്തന മേഖലയ്ക്കുള്ളിൽ പരിഹരിക്കേണ്ടതാണ്. ഒരു സാമ്പത്തിക പ്രതിസന്ധി പൊതു ക്രമം തകർക്കുകയും ഇന്ത്യയുടെയോ അതിന്റെ ഏതെങ്കിലും പ്രദേശത്തിന്റെയോ സുരക്ഷയെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുന്ന തരത്തിൽ അങ്ങേയറ്റം ത്രുക്ഷമാവുകയാണെങ്കിൽ മാത്രമേ, നിയമപ്രകാരം വളരെ വിരളമായി മാത്രം ഉപയോഗിക്കേണ്ട അടിയന്തര അധികാരങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കാൻ പാടുള്ളൂ. ഒരു നിയമപരമായ അധികാരം സാധുവായി വിനിയോഗിക്കുന്നതിനുള്ള ആവശ്യമായ വ്യവസ്ഥകൾ വകുപ്പ് 5 പ്രകാരം നിലവിലുണ്ടെങ്കിൽ മാത്രമേ അവ ഉപയോഗിക്കാൻ കഴിയൂ. എന്നാൽ ഈ കേസിൽ അത് അസാധ്യമാണ്.

[...]

40. തൊഴിലാളികളുടെ ക്ഷേമം സംരക്ഷിക്കേണ്ട ആവശ്യവും മഹാമാരി കാരണം ഉണ്ടായ പൊതുജനാരോഗ്യ പ്രതിസന്ധിയെ നേരിടേണ്ട ആവശ്യവും തമ്മിൽ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വമായ ഒരു സന്തുലനം ആവശ്യമായി വരും. എന്നാൽ ഈ സന്തുലനങ്ങൾ നിയമവാഴ്ചയ്ക്ക് അനുസൃതമായിരിക്കണം. നിബന്ധനകൾക്ക് വിധേയമായി ഇളവ് നൽകുന്ന ഒരു നിയമ വ്യവസ്ഥ കൃത്യമായി പാലിക്കപ്പെടണം. ഭരണകൂടത്തിന്

പുതിയ വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്ന സാഹചര്യത്തിൽ, അവയ്ക്ക് രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതുമായി നേരിട്ട് ബന്ധമില്ലെങ്കിൽ, തൊഴിലിടങ്ങളിൽ അന്തസ്സും തുല്യതയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന വ്യവസ്ഥകളെ ഇല്ലാതാക്കാൻ സർക്കാരിന് സ്വതന്ത്രമായ അധികാരം നൽകുന്ന രീതിയിൽ അതിനെ വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ കഴിയില്ല.

അതിനാൽ, ഒരു പൊതുജനാരോഗ്യ പ്രതിസന്ധി അവസാനിക്കുന്നത് വരെ ജൂഡീഷ്യൽ റിവ്യൂ തടഞ്ഞുവയ്ക്കുക എന്നത് ഈ കോടതിയുടെ നിലപാടല്ല. ഭരണകൂടത്തിന്റെ അതിരുകടന്ന നടപടികളിൽ നിന്ന് സംരക്ഷണം നൽകുന്ന ഒരു ഭരണഘടനാ കാവൽക്കാരന്റെ പങ്ക് ആണ് കോടതിയ്ക്കുള്ളത്. മഹാമാരിയെ നിയന്ത്രിക്കാൻ നടപ്പാക്കുന്ന അസാധാരണ നടപടികളുടെ സ്വഭാവവും ലക്ഷ്യവും വേണ്ടത്ര പരിഗണിച്ച്, ഒരു ഭരണകൂട നടപടിയുടെ ആനുപാതികത നിർണ്ണയിക്കുന്നതിൽ കോടതികൾ തുടർന്നും അതിന്റെ പങ്ക് നിർവഹിച്ചുകൊണ്ടേയിരിക്കും. ചുരുക്കം ചിലരുടെ സ്വതന്ത്രമായ ബിസിനസ്സ് താൽപ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാൻ, ബഹുജനങ്ങളുടെ ക്ഷേമം ഉറപ്പാക്കുന്ന ജനാധിപത്യപരമായ താൽപ്പര്യങ്ങളെ കോടതി വഴി റദ്ദാക്കാൻ കഴിയില്ല.

ഡി. ഉപസംഹാരം

58. അതിനാൽ, 2020-ലെ MTT മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലെ ഖണ്ഡം 2(iii) പി.പി.ഇ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ആവശ്യത്തിന് ആഭ്യന്തര സ്റ്റോക്ക് ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് അനുപാതികമായ ഒരു നടപടിയാണെന്ന് മദ്ധ്യപ്രദേശ് ഹൈക്കോടതി 2020 ഒക്ടോബർ 8-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച വിധി ശരിയാണെന്ന് ഈ കോടതി കണ്ടെത്തുന്നു. ന്യായമായ ഒരു രാഷ്ട്ര താല്പര്യം സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായാണ് ഈ നടപടി നിയമപരമായി നടപ്പാക്കിയത്. ഇത്

അപ്പീൽവാദിയുടെ മൗലികാവകാശങ്ങളിന്മേൽ പരിധിയിൽ കവിഞ്ഞ് ബാധിച്ചിട്ടില്ല. അതിനാൽ, ഖണ്ഡം 2(iii), അനുച്ഛേദം 14, 19(1)(ഛ), 21 എന്നിവയുടെ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിക്കുന്നു. ഈ വിധിയിൽ സൂചിപ്പിച്ച കാരണങ്ങളാൽ, ഈ കോടതി ഈ വിഷയത്തിൽ ഇടപെടേണ്ടതില്ലെന്ന് കരുതുന്നു.

59. മേൽപ്പറഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ, ഈ അപ്പീലിൽ യാതൊരു കഴമ്പുമില്ലെന്ന് ഈ കോടതി കണ്ടെത്തുന്നു. അതിനാൽ, ഈ അപ്പീൽ തള്ളിയിരിക്കുന്നു.

60. തീർപ്പാക്കാത്ത അപേക്ഷകൾ എന്തെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ, അവയും ഇതോടൊപ്പം തീർപ്പാക്കിയതായി കണക്കാക്കും.

അപ്പീൽ നിരസിച്ചു.